

VÝROČNÍ ZPRÁVA

2008

VÝROČNÍ ZPRÁVA

ÚVODNÍ SLOVO GUVERNÉRA	6
POSLÁNÍ	8
ZODPOVĚDNOST	9
1. ŘÍZENÍ A ORGANIZACE	11
BANKOVNÍ RADA	12
VYŠŠÍ MANAGEMENT ČNB	12
ÚSTŘEDÍ	13
POBOČKY	13
ORGANIZAČNÍ SCHÉMA	15
2. CÍLE A ÚKOLY ČNB A JEJICH PLNĚNÍ	17
MĚNOVÁ POLITIKA A EKONOMICKÝ VÝVOJ	18
DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM	21
DEVIZOVÝ DOHLED	34
OCHRANA SPOTŘEBITELE	36
PENĚŽNÍ OBĚH A PLATEBNÍ STYK	37
PŘÍPRAVA ČNB NA BUDOUCÍ ZAVEDENÍ EURA V ČESKÉ REPUBLICE	41
OPERACE NA FINANČNÍM TRHU	42
EKONOMICKÝ VÝZKUM	46
FINANČNÍ STABILITA	48
STATISTIKA	49
ČNB JAKO BANKA STÁTU	50
EVROPSKÁ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE, ZAHRANIČNÍ TECHNICKÁ POMOC	51
TECHNOLOGIE A BEZPEČNOST	55
3. ČNB A VEŘEJNOST	59
EXTERNÍ KOMUNIKACE	60
EXPOZICE	61
ODBORNÁ KNIHOVNA	62
KONGRESOVÉ CENTRUM	62
4. ČNB A JEJÍ LIDÉ	65
5. HOSPODAŘENÍ ČNB	71
6. POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE ZÁKONA Č. 106/1999 SB., O SVOBODNÉM PŘÍSTUPU K INFORMACÍM	81

Loňský rok lze z pohledu měnové politiky a současně dohledu nad finančním sektorem označit za dramatický. Zažili jsme prohlubující se finanční krizi ve vyspělých zemích, která postupně zasáhla reálnou ekonomickou aktivitu a tvrdě dopadla zejména na exportně orientované ekonomiky. Výkon měnové politiky byl navíc komplikován zvyšováním regulovaných cen a nepřímých daní spolu s přechodným nárůstem cen potravinářských a energetických komodit v první polovině roku a jejich následným stejně prudkým pádem. O to více tak platilo, že měnová politika by měla zůstat vpředhledící a nepodléhat příliš vlivu minulých a aktuálně pozorovaných údajů o vývoji inflace.

Určitě lze říci, že uplynulý rok zůstane spojen s prohloubením největší finanční krize za několik posledních desetiletí a následně s počátkem hospodářského útlumu, jehož přesný rozsah doposud neznáme. Je však nutné zdůraznit, že finanční krize odstartovala ve vyspělém světě a sama o sobě naší ekonomiku zasáhla jen zprostředkovaně. Zatímco ve Spojených státech amerických a některých státech Evropské unie musely vlády aktivně vstoupit do procesu záchrany finančního systému a zejména bankovního sektoru, v případě české ekonomiky nic takového potřeba nebylo. Český bankovní sektor vykázal v uplynulém roce čistý zisk přes 45 miliard korun, což bylo téměř na úrovni předcházejícího roku. V posledním čtvrtletí byly ale známky nastupujícího zpomalení ekonomiky již patrné.

V první polovině loňského roku ještě stále nebylo zřejmé, do jaké míry se probíhající světová finanční krize promítne do vývoje reálné ekonomiky. Během jarních měsíců se dokonce zdálo, že by se situace mohla začít zlepšovat. V průběhu léta se však ukázalo, že rozsah problémů nahromaděných v bilancích bank ve světě byl mnohem větší, než si kdokoliv na počátku dokázal představit. Další fáze finanční krize pak přišla během září, kdy zkrachovala jedna z největších amerických investičních bank a řada jiných bank, ať již ve Spojených státech nebo v zemích Evropské unie, musela být zachráněna vládními zásahy. Zhruba ve stejném období se také začalo ukazovat, že česká reálná ekonomika nezůstane ušetřena a že dojde k výraznějšímu zpomalování ekonomické aktivity, než jsme do té doby očekávali.

V březnu publikované údaje o vývoji hrubého domácího produktu za rok 2008 potvrzují, že tomu tak skutečně bylo. Zatímco v první polovině loňského roku rostl tento ukazatel v průměru o 4,4 %, za poslední čtvrtletí to bylo již jen 0,7 % a průměrný růst za celý rok potom dosáhl 3,1 %.

Měnověpolitické rozhodování bylo v průběhu roku dále komplikováno několika protichůdnými faktory. Na jednu stranu probíhalo v první polovině roku výrazné posilování kurzu koruny jak vůči euru, tak americkému dolaru, které Česká národní banka jednoznačně vyhodnotila jako nepřiměřené vývoji zbytku ekonomiky. Současně jsme však ve stejném období zažívali poměrně vysoký meziroční růst spotřebitelských cen, jenž byl vyvolán rychlým růstem cen potravinářských a energetických komodit a také lednovou úpravou regulovaných cen a nepřímých daní v rámci přijatých vládních opatření. Proinflačním směrem navíc ve stejnou chvíli působila také cyklická pozice ekonomiky a růst mezd. V srpnu, kdy bankovní rada České národní banky rozhodla o prvním kroku ve směru snížení úrokových sazeb, dosahoval meziroční růst spotřebitelských cen stále přes 5 % a hrubý domácí produkt podle tehdy dostupných informací rostl o více než 6 %. Rozhodnutím snížit úrokové sazby proto bankovní rada zcela nepochybně dostala svému závazku provádět vpředhledící měnovou politiku směřující k hlavnímu cíli ČNB v podobě dosažení inflačního cíle a udržení cenové stability a v předstihu reagovala na očekávané zhoršení ekonomického vývoje.

Zářijový vývoj finanční krize se přenesl na český finanční trh v podobě nárůstu rozdílu mezi tržní úrokovou sazbou peněžního trhu a základní úrokovou sazbou České národní banky, s níž jsou tržní úrokové sazby za normálních podmínek velmi úzce svázány. Docházelo tak k samovolnému růstu tržních úrokových sazeb v okamžiku, kdy bylo žádoucí, aby tyto sazby spíše klesaly. Česká národní banka vedle do té doby obvyklého stahování přebytečné likvidity z peněžního trhu umožnila bankám si likviditu také vypůjčit. Přestože se ukázalo, že český bankovní systém dodání likvidity fakticky nepotřeboval, pomohlo toto rozhodnutí uklidnit situaci nejen na peněžním trhu, ale také na sekundárním trhu dluhopisů. V průběhu podzimu došlo také k obratu vývoje na trzích komodit a k prudkému poklesu cen potravin, ropy a ostatních surovin. Růst úrokových sazeb na peněžním trhu, propad cen komodit a také horšící se očekávání ohledně vývoje ekonomické aktivity vedly Českou národní banku k několika krokům v podobě výrazného snížení úrokových sazeb.

Jak již jsem zmínil výše, český bankovní sektor nebyl světovou finanční krizí zasažen přímo. Důvodem byl jak malý objem investic domácích finančních institucí do strukturovaných finančních produktů navázaných na rizikové hypotéky, tak i vysoká likvidita domácího bankovního sektoru snižující závislost bank na zdrojích získaných na mezibankovním trhu. Hlavním zdrojem financování úvěrů zůstávají v české ekonomice i nadále vklady domácností a firem. Naprosto dominantní podíl úvěrů v domácí měně také minimalizuje přenos kurzového rizika směrem k domácnostem a firmám v případě oslabování kurzu, což nepochybně také přispělo jen k velmi mírnému růstu míry problémových úvěrů v průběhu druhé poloviny loňského roku. Určitě však platí, že v dnešní době neklidu na světových trzích a poměrně prudkého propadu ekonomické aktivity v zahraničí je potřeba vývoj tuzemského finančního sektoru dále bedlivě sledovat, a to i vzhledem k jeho výrazné vlastnické provázanosti vůči zahraničí. V této souvislosti mohu konstatovat, že se nám velmi osvědčil integrovaný dohled nad finančním trhem, neboť usnadňuje monitoring domácího finančního trhu, jednotný postup dohledu vůči celému finančnímu trhu i mezinárodní spolupráci.

Zatímco bankovní sektor se v uplynulém roce vyvíjel stabilně, prudký propad na kapitálových trzích přece jen více zasáhl oblast soukromých investic. Objem aktiv v domácích podílových fondech poklesl, přičemž nejvíce byly zasaženy fondy peněžního trhu. Významně rovněž poklesl zisk v sektoru penzijních fondů, kde ČNB iniciovala doplnění kapitálu ze strany akcionářů. Propad celkového výsledku byl zaznamenán i v oblasti životního pojištění, naproti tomu vývoj v oblasti neživotního pojištění byl i nadále stabilní.

Závěrem bych také rád zmínil, že v únoru loňského roku ukončil po vypršení druhého mandátu své působení v České národní bance viceguvernér Luděk Niedermayer. Prezident republiky na jeho místo jmenoval dosavadního člena bankovní rady Mojžíra Hampla a bankovní radu doplnil o Evu Zamrazilovou. Rád bych touto cestou ocenil dlouholeté působení Ludka Niedermayera v České národní bance a pevně věřím, že obměněná bankovní rada naváže na úspěšnou činnost svých předchůdců. Důvěra veřejnosti k České národní bance je nezbytná pro plnění funkcí centrální banky ve všech oblastech svěřených jí zákonem.

Zdeněk Tůma
guvernér

ČNB je ústřední (centrální) bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. Je zřízena Ústavou České republiky a svou činnost vyvíjí v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance a dalšími právními předpisy. Má postavení veřejnoprávního subjektu se sídlem v Praze. Jsou jí svěřeny kompetence správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem. Hospodaří samostatně s odbornou péčí s majetkem, který jí byl svěřen státem. Do její činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona.

Podle článku 98 Ústavy ČR a zákona č.6/1993 Sb., o ČNB¹, ve znění pozdějších předpisů je hlavním cílem její činnosti péče o cenovou stabilitu. Dosažení a udržení cenové stability, tj. nízkoinflačního prostředí v ekonomice, je trvalým příspěvkem centrální banky k vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst. Předpokladem účinnosti měnových nástrojů vedoucích k cenové stabilitě je nezávislost centrální banky. ČNB disponuje vysokou mírou nezávislosti na politických strukturách při plnění svých zákonem stanovených funkcí již od počátku své existence (leden 1993).

ČNB rovněž podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády, pokud není tento vedlejší cíl v rozporu s cílem hlavním. V souladu se svým hlavním cílem ČNB určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku. Jako ústřední banka poskytuje ČNB bankovní služby pro stát a veřejný sektor. Vede účty organizacím napojeným na státní rozpočet a na základě pověření Ministerstva financí provádí operace spojené se státními cennými papíry.

Jako integrovaný orgán regulace a dohledu nad finančním trhem ČNB pečuje o stabilitu finančního systému a bezpečný a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky. Stabilní finanční systém a dynamicky se rozvíjející finanční trh, které jsou založeny mj. na finančně zdravých a prosperujících finančních institucích, významně přispívají k dlouhodobému růstu ekonomiky a jsou v zájmu podniků i obyvatelstva. Principy dohledu jsou definovány v dokumentu Poslání České národní banky při dohledu nad finančním trhem České republiky, umístěném na webu ČNB.

V dokumentu „Výzvy pro Českou národní banku na období 2005–2010“, jehož mottem je profesionalita, transparentnost a efektivnost, se uvádí, že posláním ČNB zůstává i v příštích letech přispívat ke stabilnímu rozvoji ekonomiky a tím i celé společnosti. Předpokladem k dosahování těchto cílů v měnové i regulatorní oblasti je nezávislost centrální banky na politickém cyklu. Nezávislost však musí mít svou protiváhu v zodpovědnosti, která spolu s nezbytnou profesionalitou, transparentností a efektivitou posiluje důvěryhodnost centrální banky.

¹ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 60/1993 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 442/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 278/2001 Sb., zákona č. 482/2001 Sb., zákona č. 127/2002 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 62/2006 Sb., zákona č. 230/2006 Sb., zákona č. 160/2007 Sb., zákona č. 36/2008 Sb., zákona č. 124/2008 Sb. a zákona č. 254/2008 Sb.

Vysoká míra nezávislosti ČNB je doprovázena vysokou mírou její transparentnosti. Široká veřejnost je průběžně seznamována s hlavním cílem měnové politiky ČNB i s podstatou režimu cílování inflace, jehož prostřednictvím je tento cíl naplňován. ČNB informuje veřejnost o výši inflačního cíle, o prognózách inflace a jejich rizicích i o měnověpolitických opatřeních a důvodech, které ČNB k jejich realizaci vedly. Využívá k tomu nejen pravidelné čtvrtletní Zprávy o inflaci, ale i záznamy z měnověpolitických jednání bankovní rady ČNB, tiskové konference, články a rozhovory v laickém a odborném tisku a dalších médiích, přednášky, vystoupení členů bankovní rady ČNB apod.

ČNB vydává řadu tištěných periodických publikací, ke kterým kromě již zmiňovaných Zpráv o inflaci patří Výroční zpráva, Zpráva o finanční stabilitě a od roku 2007, v souvislosti s integrací dohledových orgánů do ČNB, také Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem. Výzkumné práce ČNB jsou publikovány v řadách CNB Working Papers, CNB Research and Policy Notes a CNB Research Bulletin. Všechny tyto publikace jsou k dispozici na webových stránkách ČNB. Ty jsou hlavním informačním kanálem centrální banky a obsahují podrobné informace z různých oblastí činnosti centrální banky.

Hospodaření ČNB je stejně jako u komerčních bank ověřováno externími auditory. V oblasti výdajů na pořízení majetku a provoz banky je oprávněn vykonávat kontrolu v ČNB Nejvyšší kontrolní úřad. Česká národní banka předkládá Poslanecké sněmovně k projednání Roční zprávu o výsledku hospodaření ČNB, jejíž součástí je i vyjádření externího auditora.

Informace o hospodaření jsou také součástí Výroční zprávy ČNB.

ŘÍZENÍ A ORGANIZACE

Organizační strukturu ČNB tvoří ústředí se sídlem v Praze a sedm regionálních poboček, které se nacházejí v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě. ČNB má dvoustupňový systém řízení. Zásadní rozhodnutí týkající se měnové politiky, koncepce rozvoje základních činností a institucionálního rozvoje banky přijímá bankovní rada. Výkon rozhodnutí bankovní rady a odpovědnost za běžný chod banky jsou delegovány na ředitele sekcí, ředitele samostatných odborů ústředí a ředitele poboček.

BANKOVNÍ RADA

Bankovní rada je nejvyšším řídicím orgánem ČNB, rozhodnutí přijímá kolektivně prostou většinou hlasů. Je sedmičlenná, jejími členy jsou guvernér, který bankovní radě předsedá, dva viceguvernéři a čtyři vrchní ředitelé. Jednotliví členové bankovní rady dohlížejí na základě rozhodnutí bankovní rady na základní činnosti ČNB zabezpečované sekcemi, samostatnými odbory a pobočkami.

Bankovní rada určuje měnovou politiku a nástroje pro její provádění, rozhoduje o zásadních měnověpolitických opatřeních a obchodech ČNB, schvaluje zásadní opatření týkající se dohledu nad finančním trhem a rozhoduje o rozkladech ve správním řízení. Stanovuje celkovou strategii rozvoje ČNB, rozhoduje o organizačním uspořádání a vymezení působnosti organizačních útvarů ústředí a poboček.

Bankovní rada schvaluje rozpočet ČNB a rozpočtová pravidla, stanovuje druhy fondů ČNB, jejich výši a použití a schvaluje zprávu o výsledku hospodaření ČNB. Dále schvaluje zprávy o inflaci, zprávy o finanční stabilitě a zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem.

V návaznosti na jmenování Mojmíra Hampla viceguvernérem a Evy Zamrazilové novou členkou bankovní rady s účinností od 1. března 2008 schválila bankovní rada nové rozdělení kompetencí členů bankovní rady při dohlížení nad činnostmi ČNB zabezpečovanými organizačními útvary ústředí a pobočkami ČNB.

VYŠŠÍ MANAGEMENT ČNB

Ředitelé sekcí, ředitelé samostatných odborů ústředí a ředitelé poboček odpovídají v rámci celkové strategie ČNB za efektivní plnění úkolů podle působnosti a pravomocí vymezených jim organizačním řádem. Jejich odpovědnosti a kompetence se vztahují zejména k metodickému a přímému řízení činností, včetně předkládání návrhů na řešení otázek zásadního významu na jednání bankovní rady. Plní rozhodnutí přijatá bankovní radou a určují cíle podřízeným zaměstnancům. Ředitelé dále zajišťují výkon práv a povinností zaměstnavatele vyplývajících z pracovněprávních vztahů vůči zaměstnancům. Odpovídají za spolupráci s ostatními organizačními útvary banky a s partnerskými institucemi v tuzemsku a v zahraničí.

ÚSTŘEDÍ

Základní organizační článek ústředí tvoří sekce a samostatné odbory odpovídající za metodické řízení příslušné oblasti činnosti určené organizačním řádem. V ústředí je soustředěn výkon hlavních činností banky včetně řízení poboček a podpůrné a servisní činnosti. Koordinaci mezi jednotlivými oblastmi zajišťují stálé poradní orgány, komise a projekční týmy.

V oblasti vnitřního řízení a organizace banka udržuje přehlednou a relativně plochou organizační strukturu, uplatňuje vnitřní kontrolní systém a jeho mechanismy. Dodržováním souladu činností ČNB s právními předpisy, vnitřními předpisy a obecnými etickými normami (compliance) vytváří podmínky pro efektivní řízení činností a procesů.

Dnem 1. ledna 2008 zahájily činnost sekce dohledu ČNB nad subjekty finančního trhu v nové struktuře, založené na funkcionálním modelu řízení dohledu. Původní sektorově členěné sekce dohledu byly nahrazeny sekcí regulace a analýz finančního trhu, sekcí licenčních a sankčních řízení a sekcí dohledu nad finančním trhem. V návaznosti na to byly upraveny působnosti některých dalších organizačních útvarů, zejména v oblasti přípravy metodiky výkaznictví, řízení devizové kontroly, správních řízení sankčních na úseku oznamovací povinnosti a metodické podpory poboček ČNB v oblasti dohledu nad nebankovními devizovými subjekty.

Rozšíření kompetencí ČNB v oblasti regulovaného finančního trhu (zamezení používání nekalých obchodních praktik při poskytování nebo nabízení služeb, zákaz diskriminace spotřebitele, dohled nad řádným informováním o cenách poskytovaných služeb a jejich stanovování) přinesl zákon č. 36/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany spotřebitele, zejména zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Z rozhodnutí bankovní rady byl s účinností od 1. září 2008 zřízen samostatný odbor ochrany spotřebitele, který je metodickým i výkonným útvarům pro tuto specifickou oblast, a návazně byly upraveny náplně činností dalších útvarů.

POBOČKY

Pobočky ČNB zastupují banku v regionu své působnosti a jsou kontaktním místem pro styk ČNB s orgány státní správy a samosprávy, bankami, finančními orgány, ČSÚ, vybranou klientelou a dalšími právníky a fyzickými osobami, jestliže jednají s ČNB na základě příslušných právních předpisů.

Mezi hlavní činnosti poboček patří zajišťování správy zásob peněz a vedení účtů státního rozpočtu a ostatních klientů ČNB v působnosti pobočky. Provádějí hotovostní a bezhotovostní platební styk, vedou účetnictví pobočky, vystavují daňové doklady a provozují instalované bezpečnostní schránky.

Ve vymezeném rozsahu pobočky dále zajišťují vedení správních řízení a výkon devizového dohledu a kontroly opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, agendu krizového řízení v působnosti pobočky a sběr a zpracování dat za směnářské operace a regionálních dat pro konjunkturální šetření. Přijímají a evidují dotazy, podněty, upozornění a oznámení veřejnosti a v určené působnosti je vyřizují.

Mimopražské pobočky zabezpečují výkon pracovněprávní a sociální agendy a realizaci hospodářsko-správních činností, bezpečnost a ostrahu pobočky. Pobočka Ústí nad Labem provádí centrální zpracování výkazů a statistických dat od nebankovních subjektů v rámci plnění oznamovací povinnosti. Pobočka České Budějovice zajišťuje činnost dispečerského pracoviště pro organizaci odborných kurzů o rozpoznávání platidel podezřelých z padělání nebo pozměňování včetně vydávání osvědčení účastníkům kurzů. Pobočka Plzeň zajišťuje v oblasti registru pojišťovacích zprostředkovatelů souhrnně za ČNB jeho věcnou správu a vedení, zápisy a provádění změn v tomto registru a vedení souvisejících správních řízení.

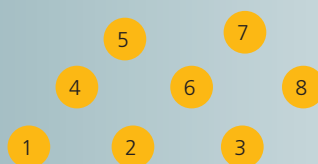
Bankovní rada

1. Zdeněk Tůma, 2. Miroslav Singer, 3. Robert Holman, 4. Pavel Řežábek, 5. Mojmír Hampl, 6. Eva Zamrazilová, 7. Vladimír Tomšík

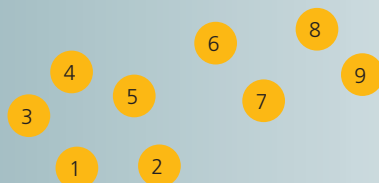
Ředitelé sekcí a samostatných odborů

1. Pavlína Bolfová, 2. Jan Schmidt, 3. Jana Báčová, 4. Marian Mayer, 5. Zdeněk Vírius, 6. Tomáš Hládek, 7. Vladimír Mojžíšek, 8. Karel Bauer

Ředitelé sekcí a samostatných odborů

1. Helena Kolmanová, 2. Kateřina Šmídková, 3. Pavel Hollmann, 4. Vladimír Kolman, 5. Vilém Čermák, 6. David Rozumek, 7. Tomáš Holub, 8. Karel Gabrhel, 9. Ota Kaftan

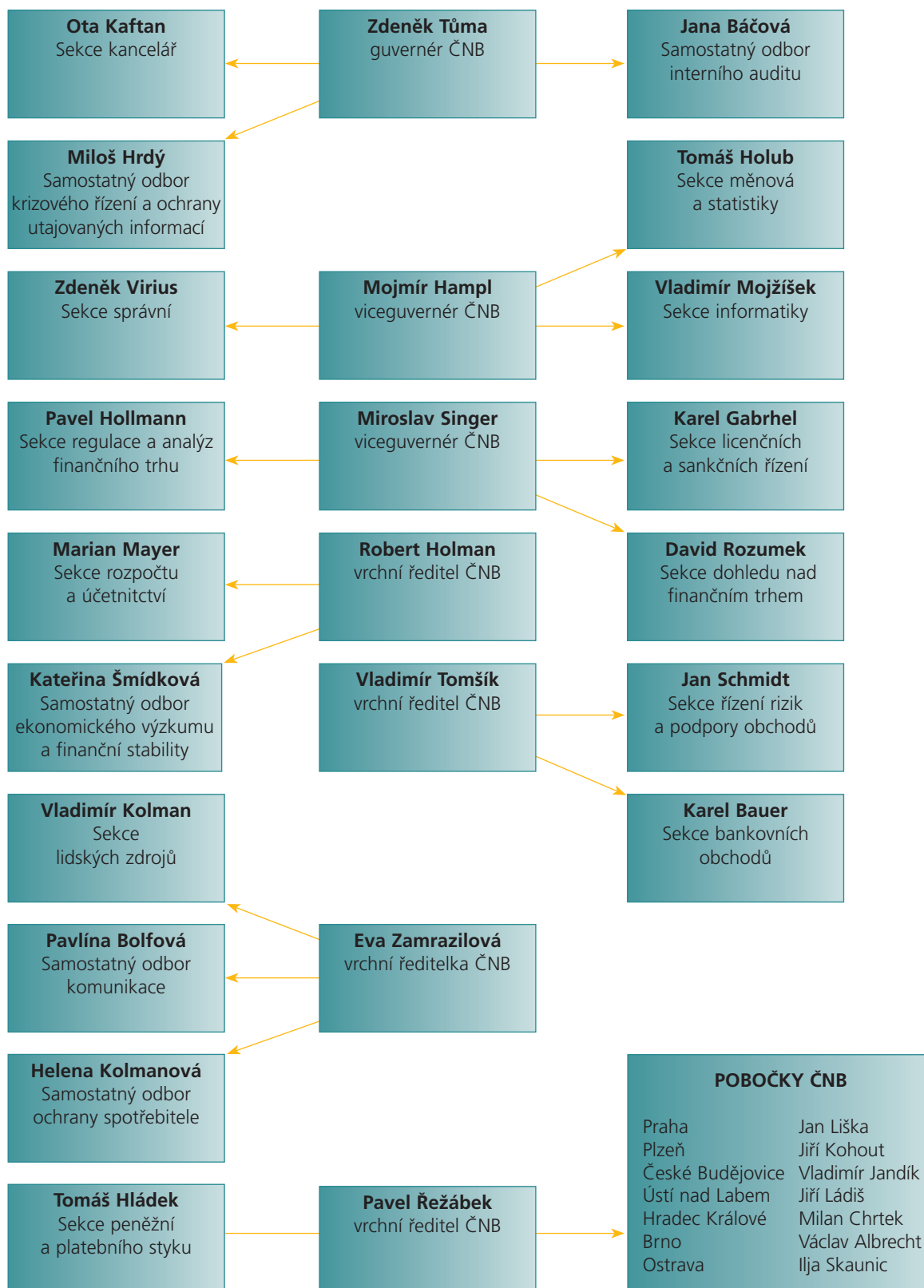

Ředitelé poboček

1. Jan Liška (pobočka Praha), 2. Václav Albrecht (pobočka Brno), 3. Jiří Ládiš (pobočka Ústí nad Labem), 4. Ilja Skaunic (pobočka Ostrava), 5. Milan Chrtek (pobočka Hradec Králové), 6. Jiří Kohout (pobočka Plzeň), 7. Vladimír Jandík (pobočka České Budějovice)

ORGANIZAČNÍ SCHÉMA

CÍLE A ÚKOLY ČNB A JEJICH PLNĚNÍ

2

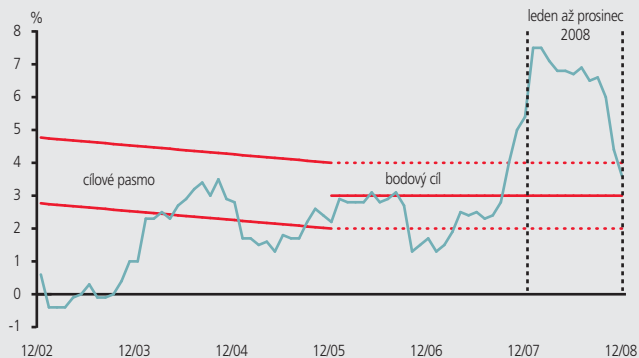
MĚNOVÁ POLITIKA A EKONOMICKÝ VÝVOJ

Hlavním úkolem měnové politiky ČNB stanoveným zákonem o ČNB je udržování cenové stability. Toho je od ledna 1998 dosahováno v rámci režimu cílování inflace, v němž se ČNB snaží udržet inflaci poblíž předem vyhlášeného cíle. Od počátku roku 2006 je cíl ČNB pro meziroční přírůstek indexu spotřebitelských cen (CPI) stanoven ve výši 3 % s tolerančním pásmem ± 1 procentní bod a bankovní rada v březnu 2007 rozhodla o jeho snížení na 2 % s nezměněným tolerančním pásmem s platností od počátku roku 2010.

Rok 2008 byl rokem eskalace světové finanční a hospodářské krize, která se různými kanály odrazila i v domácím ekonomickém vývoji. Její dopady byly nejzřetelnější v posledním čtvrtletí roku, kdy přispěly k výraznému snížení inflace, propadu hospodářského růstu, obratu ve vývoji míry nezaměstnanosti a oslabení kurzu koruny. ČNB na tento vývoj a jeho důsledky pro očekávaný výhled inflace v budoucnosti reagovala již od srpna 2008 trojnásobným snížením úrokových sazeb celkově o 1,5 procentního bodu.

Inflace se na počátku roku 2008 dále významně zvýšila, a navázala tak na svůj prudký růst započatý již v závěru předešlého roku. Důvodem takového vývoje byl dopad jednorázových proinflačních nákladových vlivů částečně spojených s vývojem v zahraničí (viz dále). Poté po většinu roku 2008 inflace velmi pozvolna klesala. K výraznému zpomalení růstu spotřebitelských cen došlo až s odezníváním uvedených inflačních dopadů a snížením cen komodit na světových trzích v závěrečných dvou měsících roku, kdy se inflace po třinácti měsících navrátila zpět do tolerančního pásma inflačního cíle.

Plnění inflačního cíle

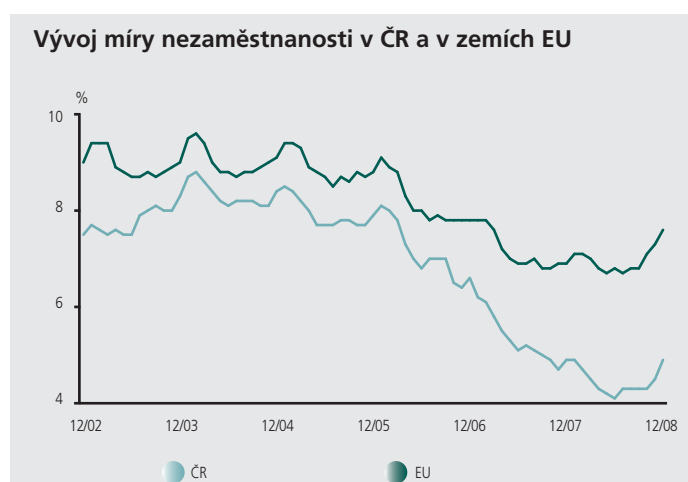
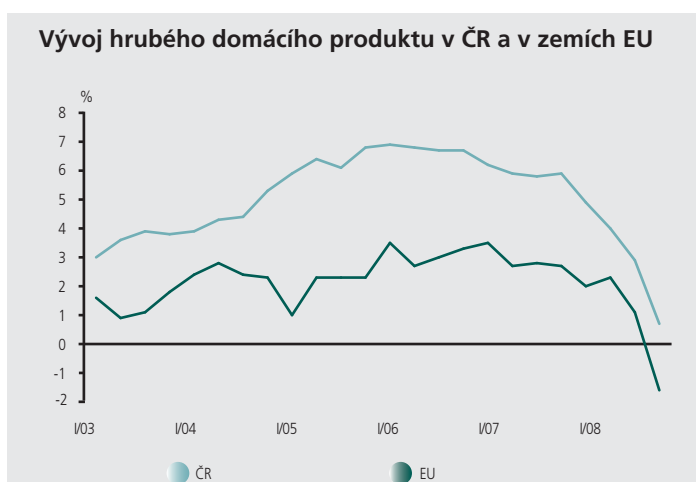
Vývoj inflace v ČR a v zemích Evropské unie

Inflace měřená harmonizovaným indexem spotřebitelských cen (HICP) byla po celý rok 2008 výrazně vyšší než inflace v zemích Evropské unie a k určitému přiblížení došlo až v závěrečných dvou měsících roku.

Vývoj inflace v roce 2008 byl do značné míry určován administrativními vlivy (tj. regulovanými cenami a změnami nepřímých daní). K rychlému růstu regulovaných cen významně přispělo zvyšování nájemného, růst cen plynu, tepla a elektrické energie a v neposlední řadě i zavedení zdravotnických poplatků. Inflaci dále značně ovlivnily i změny nepřímých daní v podobě zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 % a spotřebních daní na tabákové výrobky. Inflaci po většinu roku oživovaly i vyšší ceny potravin a pohonných hmot pod vlivem prudkého nárůstu světových cen zemědělských a energetických surovin. Ceny těchto komodit ale v závěrečných měsících loňského roku výrazně poklesly a přispěly tak k prudkému sestupu inflace směrem k cíli.

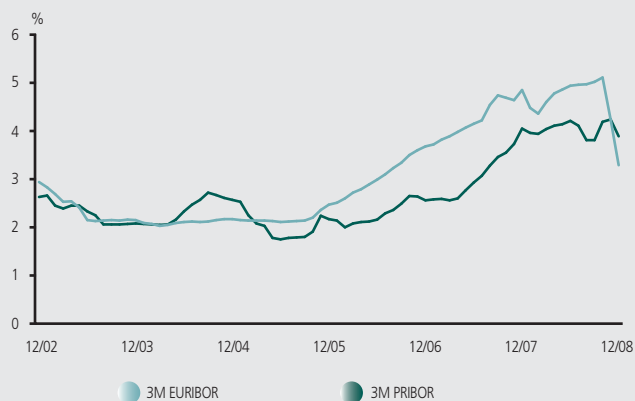
Tempo růstu ekonomiky v roce 2008 ve srovnání s předchozím rokem zpomalilo o více než dva procentní body. V průběhu prvních třech čtvrtletí ekonomický růst plynule zpomaloval, a dokládal tak postupný sestup ekonomiky z vrcholu hospodářského cyklu. Zlom směrem k výraznému ekonomickému útlumu však nastal v závěrečném čtvrtletí roku, přičemž vše nasvědčuje tomu, že negativní hospodářský vývoj bude pokračovat i v letošním roce. Hlavním důvodem uvedeného zlomu ve vývoji české ekonomiky je zejména propad zahraniční poptávky vyvolaný světovou finanční a hospodářskou krizí. V celoročním pohledu česká ekonomika rostla loni stejně jako v předchozích šesti letech výrazně rychleji než ekonomika Evropské unie jako celku. K růstu HDP přispíval zejména čistý vývoz, který částečně kompenzoval výpadek v předchozím roce dominantní hrubé tvorby kapitálu a výrazně nižší příspěvek spotřeby domácností. K růstu přispěla v menší míře i spotřeba vlády.

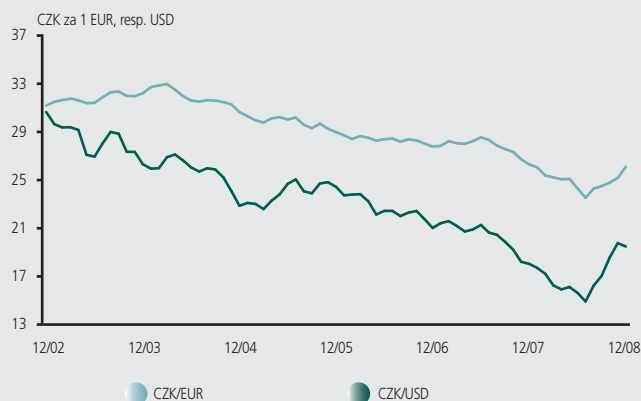
Zpomalování růstu české ekonomiky vedlo ke zvolňování tempa růstu zaměstnanosti, k výraznému poklesu počtu volných pracovních míst a k následnému obratu ve vývoji míry nezaměstnanosti, která v závěru roku 2008 zaznamenala nárůst. Míra nezaměstnanosti však byla stejně jako v předchozích letech nadále nižší než v zemích Evropské unie a tento rozdíl se dále zvýšil. Doznívající konjunktura ovlivnila mzdový vývoj, když meziroční růst nominálních mezd počátkem roku 2008 dále výrazně zrychlil a poté jen pozvolna zpomaloval. Oproti předchozímu roku převážil rychlý růst mezd v podnikatelském sektoru nad vlivem výrazného zpomalení dynamiky mezd v nepodnikatelském sektoru. Růst reálných mezd však byl významně tlumen přetrvávající vysokou inflací.

Domácí krátkodobé úrokové sazby (ilustrované v grafu tříměsíčními úrokovými sazbami na mezibankovním peněžním trhu) byly v roce 2008 v celoročním pohledu zhruba stabilní. Pod povrchem se však ve vývoji sazeb svářely různé vlivy a tendence, když zejména vlivem eskalace světové finanční a hospodářské krize došlo k poměrně výrazným změnám v nastavení domácích měnověpolitických sazeb (viz dále), k přenosu napětí na tuzemský mezibankovní trh a k souvisejícímu prudkému zvýšení kreditní prémie. Domácí krátkodobé úrokové sazby byly po většinu roku 2008, stejně jako v předchozích třech letech, nižší než odpovídající úrokové sazby v eurozóně. V listopadu však úrokové sazby v eurozóně skokově poklesly na úroveň domácích krátkodobých úrokových sazeb a v prosinci dokonce výrazně pod ni.

Sazby peněžního trhu

Vývoj nominálního kurzu koruny vůči EUR a USD

Nominální kurz koruny až do července 2008 rychle posiloval a navázal tak na trend započatý v červenci roku předchozího. Koruna v tomto období posílila k americkému dolaru téměř o 30 % a k euru o více než 17 % a byla nejrychleji posilující měnou na světě. Poté však začala oslabovat a do konce roku ztratila značnou část svého předchozího zhodnocení. Kurz koruny byl vedle vývoje úrokových sazeb ovlivňován zejména turbulencemi na světových finančních trzích. V první polovině roku příznivý výhled ekonomického vývoje pasoval středoevropský region – a ČR zvláště – do role „bezpečného přístavu“ pro investice a dluhový kapitál masivně přitékal. Prohlubování celosvětové finanční a hospodářské krize ale výrazně omezilo finanční zdroje investorů a některé z nich donutilo prostředky investované v zahraničí stahovat. To se promítlo v prudkém odlivu krátkodobých investic z ČR a celého středoevropského regionu, jehož důvěryhodnost navíc narušil nepříznivý vývoj v Maďarsku a v pobaltských zemích. ČNB stejně jako v předchozích letech neintervenovala na devizovém trhu.

Jednotlivé prognózy ČNB, které jsou významným podkladem pro rozhodování a nastavení měnové politiky v režimu cílování inflace, vypracované v roce 2008 se od sebe výrazněji nelišily. Ukazovaly, že inflace se bude vlivem cenových šoků z přelomu let 2007/2008 po většinu roku 2008 pohybovat výrazně nad horním okrajem tolerančního pásma inflačního cíle, po jejich odeznění ale na přelomu let 2008/2009 prudce poklesne. V průběhu dalších měsíců roku 2009 pak měla inflace podle prognóz dále postupně klesat až k úrovni nového 2% inflačního cíle platného od roku 2010 a poté se stabilizovat mírně nad ním. Ke snížení inflace měl podle prognóz přispívat i pevný kurz koruny a postupný pokles inflačních tlaků z domácí ekonomiky.

Udržení inflace v blízkosti bodového inflačního cíle si podle prognóz vyžadovalo pokles úrokových sazeb ještě v roce 2008 a poté jejich stabilitu. Lednová prognóza navíc naznačovala, že úrokové sazby by ještě před tím měly být mírně zvýšeny, aby přispěly k ukotvení inflačních očekávání v situaci vysoké inflace. V souladu s tím byly měnově-politické úrokové sazby počátkem února zvýšeny o 0,25 procentního bodu. Poté, co se inflační rizika začala snižovat a očekávané zpomalování hospodářského růstu spolu se silným kurzem koruny začalo naopak vytvářet rizika příliš nízké inflace, přistoupila ČNB v srpnu jako jedna z prvních centrálních bank na světě ke snížení úrokových sazeb, a to v rozsahu 0,25 procentního bodu. S prohloubením světové finanční a ekonomické krize došlo na podzim k prudkému vychýlení rizik budoucí inflace výrazně protiinflačním směrem, na což měnová politika reagovala masivním snížením úrokových sazeb v listopadu a v prosinci celkově v rozsahu 1,25 procentního bodu.

Podrobnější informace o ekonomickém vývoji a řízení měnové politiky lze najít v pravidelných čtvrtletních Zprávách o inflaci, které jsou dostupné na webové stránce ČNB v části „Měnová politika/Zprávy o inflaci“.

ČNB v roce 2008 učinila další významné kroky ke zvýšení transparentnosti své měnové politiky, když začala publikovat trajektorii úrokových sazeb konzistentní s prognózou ve formě vějířového grafu a jmenovité hlasování členů bankovní rady o změně úrokových sazeb. Bankovní rada pak na svém zasedání koncem října 2008 dále rozhodla, že počínaje první prognózou v roce 2009 začne ČNB zveřejňovat trajektorii nominálního měnového kurzu CZK/EUR odpovídající prognóze, a to rovněž v podobě vějířového grafu (příslušná tisková zpráva je dostupná na webové stránce ČNB v části „Veřejnost/Servis pro média/Tiskové zprávy/2008“ a také v části „Měnová politika/Strategické dokumenty/Komunikace měnové politiky“). ČNB se tím stala jedinou centrální bankou na světě, která zveřejňuje prognózu nominálního kurzu ke konkrétní měně; přitom jen několik málo nejvyspělejších centrálních bank cílujících inflaci v současnosti zveřejňuje svou prognózu kurzu v efektivním vyjádření a zpravidla jen pro jeden nebo dva vybrané okamžiky v budoucnosti. Zveřejňování prognózy měnového kurzu v číselné podobě znamená dosažení plné transparency prognózy ČNB. Tím se posiluje i transparentnost měnověpolitických úvah bankovní rady, což umožňuje vnějším pozorovatelům lépe porozumět měnové politice ČNB. Stejně jako v případě trajektorie úrokových sazeb by ovšem veřejnost měla publikovanou trajektorii měnového kurzu chápat jen jako trajektorii podmíněnou přijatými předpoklady prognózy a informacemi dostupnými v době jejího zpracování, nikoli jako závazek nebo preferenci ze strany ČNB.

V roce 2008 se ČNB podílela na vypracování několika strategických materiálů, které byly schváleny vládou ČR. V dubnu 2008 schválila vláda ČR materiály „Společná dohoda vlády ČR a ČNB“ a „Aktualizovaná strategie řešení kurzových dopadů devizových příjmů státu“ (oba materiály jsou dostupné na webové stránce ČNB v části „Veřejnost/Servis pro média/Tiskové zprávy/2008“ a druhý z nich rovněž v části „Měnová politika/Strategické dokumenty/Měnový kurz“). Jejich obsahem je soubor opatření k zamezení nežádoucích dopadů operací veřejného sektoru na devizový trh a následně na makroekonomickou stabilitu ČR. Jedná se zejména o to, že měnové konverze finančních toků mezi ČR a orgány EU budou nadále v maximální možné míře probíhat mimo devizový trh. Stejně tak nebude docházet k žádným konverzím privatizačních příjmů vlády na devizovém trhu. Tyto příjmy budou uloženy buď na devizovém účtu u ČNB, nebo spravovány v cizích měnách jako rezerva pro důchodovou reformu. Případné emise dluhopisů denominované v cizí měně budou zajištěny proti kurzovému riziku tak, aby neměly dopady do kurzového vývoje.

V prosinci 2008 vláda ČR schválila materiál „Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou“ připravovaný každoročně ČNB ve spolupráci s Ministerstvem financí (materiál je dostupný na webové stránce ČNB v části „Měnová politika/Strategické dokumenty/Přistoupení k eurozóně“). Tento dokument vyústil do doporučení nestanovovat prozatím cílové datum přijetí eura a tedy neusilovat v průběhu roku 2009 o vstup do mechanismu ERM II. Důvodem bylo zjištění, že jak výhled plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, tak zejména udržení a další zvyšování dosaženého stupně sladění české ekonomiky s eurozónou jsou v podmínkách současné světové finanční krize značně nejisté.

DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM

ČNB jako integrovaný orgán dohledu

ČNB působí jako integrovaný orgán dohledu nad finančním trhem České republiky již od 1. dubna roku 2006. Od ledna 2008 bylo dosavadní sektorové členění dohledových sekcí nahrazeno funkcionální organizační strukturou a nově byly vytvořeny tři dohledové sekce – regulace a analýz finančního trhu, licenčních a sankčních řízení a dohledu nad finančním trhem. Toto uspořádání, které integruje dohled napříč sektory finančního trhu, má ve srovnání se sektorovým uspořádáním dohledu řadu výhod a v podmínkách globální finanční a ekonomické krize se plně osvědčilo.

Činnost dohledových sekcí byla vykonávána v souladu se zásadami stanovenými ve strategickém dokumentu „Poslání České národní banky při dohledu nad finančním trhem ČR“. O hlavních aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem ČNB v půlročním intervalu informuje Výbor pro finanční trh a v ročním intervalu také Poslaneckou sněmovnu, Senát, vládu ČR a veřejnost prostřednictvím Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem. Další důležité informace ČNB rovněž průběžně zveřejňuje na svých webových stránkách.

Působnost ČNB v roli dohledového orgánu

ČNB vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, provádí analýzy vývoje finančního systému, pečuje o bezpečné fungování a rozvoj finančního trhu v České republice a přispívá ke stabilitě jejího finančního systému jako celku. Při plnění svých úkolů spolupracuje ČNB rovněž s ústředními bankami a orgány dohledu nad finančními trhy jiných států, s mezinárodními finančními institucemi a mezinárodními organizacemi zabývajícími se dohledem nad finančními trhy.

V oblasti finančního trhu je pro ČNB klíčový zejména dohled nad bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy², institucemi elektronických peněz, pobočkami zahraničních institucí elektronických peněz a jinými osobami, které vydávají elektronické peníze, a nad bezpečným fungováním bankovního systému. Dále vykonává dohled nad obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, osobami vedoucími evidenci investičních nástrojů, investičními společnostmi, investičními fondy, provozovateli vypořádacích systémů, organizátory trhů s investičními nástroji a dalšími osobami, o nichž tak stanoví právní předpisy upravující oblast podnikání na kapitálovém trhu. Do působnosti ČNB spadá též dohled nad pojišťovnami, zajišťovnami, penzijními fondy a dalšími osobami působícími v oblasti finančního trhu podle zvláštních právních předpisů.

Dohled ČNB zahrnuje rozhodování o žádostech o udělení licencí, povolení a předchozích souhlasů podle zvláštních právních předpisů; kontrolu dodržování podmínek stanovených udělenými licencemi a povoleními; kontrolu dodržování zákonů, jestliže je k této kontrole ČNB zvláštními právními předpisy zmocněna, a kontrolu dodržování vyhlášek a opatření vydaných ČNB; získávání informací potřebných pro výkon dohledu podle zvláštních právních předpisů a jejich vymáhání, ověřování jejich pravdivosti, úplnosti a aktuálnosti; ukládání opatření k nápravě a sankcí podle zákona o ČNB nebo zvláštních právních předpisů a řízení o správních deliktech a přeštrpách.

ČNB rovněž úzce spolupracuje s Ministerstvem financí a dalšími orgány státní správy na vytváření jednotné koncepce a pravidel regulace a dohledu nad finančním trhem a na dalších důležitých tématech, např. v oblasti krizového řízení a výměny informací, a to jak v domácím, tak i mezinárodním kontextu.

Vývoj na finančním trhu

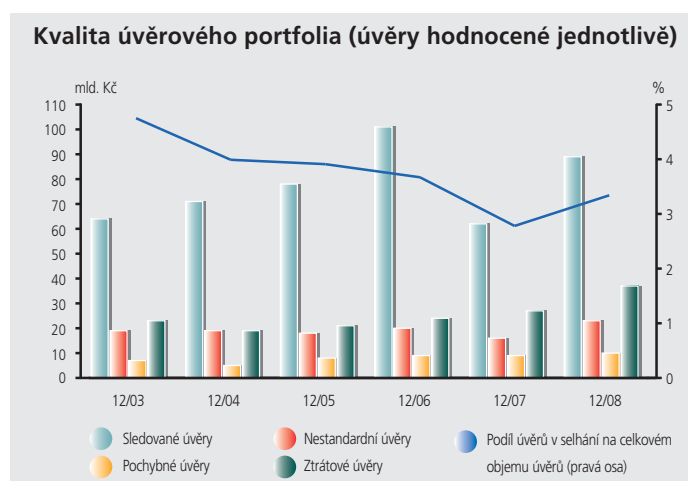
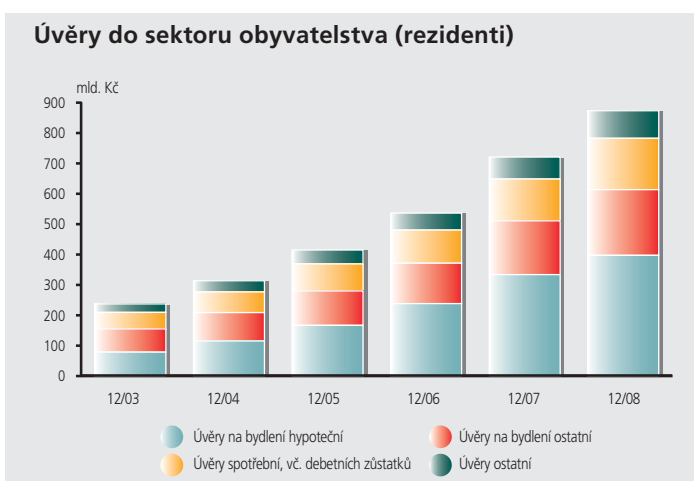
Na finančním trhu České republiky zaujímá rozhodující postavení sektor úvěrových institucí, který tvořilo k 31. prosinci 2008 celkem 21 bank (z toho pět stavebních spořitelen), 16 poboček zahraničních bank a 17 družstevních záložen. Dominantní úlohu v tomto sektoru představuje zahraniční kapitál. Pod přímou nebo nepřímou kontrolou zahraničních investorů je přibližně 97 % celkového objemu bilančních aktiv bank a poboček zahraničních bank. Podíl družstevních záložen je velmi malý, dosahuje přibližně 0,3 % bilančních aktiv sektoru bank.

² Dále v textu (kromě názvu zákonů a vyhlášek) je používáno označení družstevní záložny.

Bilanční suma bankovního sektoru v roce 2008 vzrostla o 7,9 % na hodnotu 4 046,0 mil. Kč. Nejvýznamnější položkou rozvahy bank tvoří poskytnuté úvěry³. Tempo růstu úvěrů se ke konci roku 2008 meziročně snížilo, přesto české domácnosti dlužily v loňském roce o 20 % více než na konci roku 2007. Angažovanost bank vůči nefinančním podnikům se meziročně zvýšila o 14 %.

Sektorové členění pohledávek (mil. Kč)	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
Rezidenti a nerezidenti celkem	950 766	1 010 309	1 178 670	1 413 084	1 783 988	2 075 690
Rezidenti	907 461	969 194	1 118 659	1 338 650	1 668 895	1 926 556
Nefinanční podniky	428 318	459 502	525 350	634 876	743 380	848 071
Finanční instituce	83 000	81 126	96 932	99 754	147 118	150 832
Vládní instituce	158 731	114 877	81 463	67 630	57 482	54 279
Domácnosti	235 568	311 837	412 895	530 805	707 820	851 470
Domácnosti – živnosti	24 678	28 530	33 361	35 923	39 059	43 113
Domácnosti – obyvatelstvo	210 891	283 307	379 535	494 882	668 761	808 358
Neziskové instituce sloužící domácnostem	1 845	1 852	2 019	5 586	13 096	21 903
Nerezidenti	43 305	41 115	60 011	74 433	115 092	149 134

Kvalita úvěrového portfolia tuzemského bankovního sektoru se v roce 2008 mírně zhoršila, podíl úvěrů se selháním (tj. kategorie nestandardních, pochybných a ztrátových úvěrů) se meziročně zvýšil o 0,5 procentního bodu na 3,3 %.

Na pasivní straně rozvahy bank tvoří největší objem vklady klientů. Tempo růstu vkladů se v roce 2008 snížilo, závazky bank vůči klientům meziročně vzrostly o 6 %. Hodnota kapitálové přiměřenosti se v roce 2008 meziročně zvýšila o 0,7 procentního bodu na 12,3 %, k úspoře kapitálu došlo především v důsledku implementace nového konceptu měření rizik, tzv. Basel II.

Bankovní sektor ČR nebyl v roce 2008 přímo ohrožen turbulencemi na světových finančních trzích a v bilancích tuzemských bank jsou přímé expozice rizikových aktiv velmi nízké. Sektor byl i v roce 2008 vysoce ziskový, a to i přes to, že hodnota čistého zisku vyprodukovaná bankami ve výši 45,7 mld. Kč byla o 1,3 mld. Kč nižší než v roce 2007. Do výsledné hodnoty čistého zisku se promítlo téměř 16% meziroční zvýšení úrokového zisku, který tvoří jeho převažující část. Na druhou stranu bankovní sektor vykázal horší výsledky u obchodovatelných finančních nástrojů.

³ Údaje uvedené v tabulce, vycházející z dat měnové a finanční statistiky, se z důvodu odlišné metodiky vykazování neshodují s daty bankovního dohledu. Hlavní rozdíly jsou uvedeny na webové stránce ČNB v části „Časté dotazy/Dotazy k měnové a bankovní statistice“.

Ukazatele vývoje bankovního sektoru

	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
Počet bank a poboček zahr. bank	35	35	36	37	37	37
Aktiva celkem (mld. Kč)	2 527,7	2 635,6	2 954,4	3 151,8	3 750,6	4 046,0
Závazky vůči klientům (mld. Kč)	1 665,9	1 731,8	1 919,6	2 102,2	2 430,5	2 596,6
Čistý zisk (mld. Kč)	30,2	32,9	39,1	38,0	47,0	45,7
Správní náklady (mld. Kč)	47,5	48,8	51,8	55,7	59,7	61,7
Kapitálová přiměřenost (%)	14,5	12,5	11,9	11,5	11,6	12,3
Podíl ohrožených úvěrů na kl. úvěrech (%)	4,8	4,0	3,9	3,7	2,8	3,3
Přepočtený počet zaměstnanců	39 072	38 500	37 199	37 894	38 708	38 579
Počet bankovních míst	1 670	1 785	1 825	1 877	1 865	1 993
Počet bankomatů	2 572	2 750	3 005	3 281	3 357	3 406

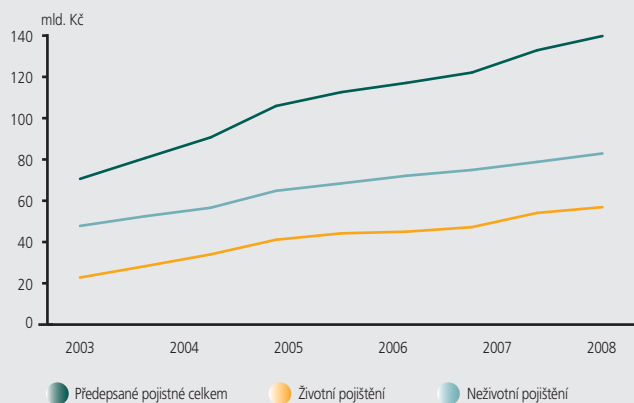
Bilanční suma 17 družstevních záložen v roce 2008 vzrostla o 34 % a dosáhla hodnoty 12,1 mld. Kč. Družstevní záložny vytvořily zisk ve výši 74,8 mil. Kč (meziročně 10% pokles).

Na českém pojistném trhu nedošlo během roku 2008 k významným negativním změnám, které by ohrožovaly jeho řádné fungování. Finanční světová krize, která naplno v uplynulém roce propukla, ovšem určité dopady na hospodaření a fungování pojišťoven měla, a to především v oblasti životního pojištění, kde došlo k poklesu tempa růstu předepsaného pojistného a pokles hodnoty akcií a dalších investic zhoršil hospodářský výsledek za rok 2008. Kontinuální stabilita pojistného sektoru v ČR vychází z konzervativní investiční strategie pojišťoven, která je navíc ovlivněna platnou legislativou, omezující rozsah investic do rizikových aktiv s potenciálně vyšším výnosem.

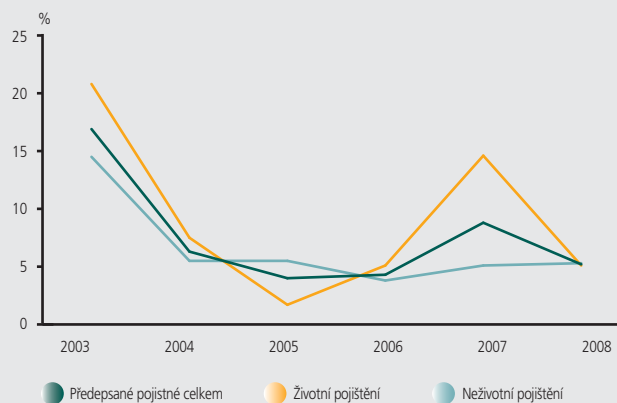
Na českém trhu podnikalo k 31. prosinci 2008 celkem 35 tuzemských pojišťoven (tři životní, 17 neživotních a 15 univerzálních) a 18 poboček zahraničních pojišťoven (z toho jedna pobočka z třetího státu mimo EHP). Počet aktivních subjektů se tak oproti minulému roku zvýšil o jeden a nově navíc během roku 2008 začala působit v ČR univerzální zajišťovna. Z hlediska původu kapitálu je 24 tuzemských pojišťoven s rozhodující zahraniční majetkovou účastí a 11 s rozhodující tuzemskou majetkovou účastí.

Vlivem zpomalení ekonomického růstu v ČR během roku 2008 došlo k poklesu tempa růstu hrubého předepsaného pojistného o 3,6 procentního bodu na 5,2 %, a to zejména v důsledku poklesu tempa růstu předepsaného pojistného na trhu životního pojištění o 9,5 procentního bodu na 5,1 %. Od roku 2004 zaznamenalo životní pojištění významnější nárůst předpisu pouze v roce 2007. V oblasti neživotního pojištění je vývoj na trhu nadále stabilizovaný. V roce 2008 předpis pojistného

Vývoj hrubého předepsaného pojistného

Tempo růstu hrubého předepsaného pojistného

neživotního pojištění vzrostl o 5,3 %, tedy přibližně stejně jako v minulém roce. Vývoj na trhu neživotního pojištění v zásadě nevykazuje známky větších negativních dopadů současné finanční krize.

Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném se vlivem poklesu tempa růstu předpisu v roce 2008 oproti předchozímu období mírně snížil o 0,1 procentního bodu na 40,7 %. Přestože v roce 2007 dosáhl uváděný podíl historicky nejvyšší hodnoty na pojistném trhu ČR, je nadále nižší než ve vyspělých státech EU.

Na českém kapitálovém trhu byla situace v roce 2008 ovlivněna pokračující celosvětovou finanční krizí a zpomalením růstu domácí ekonomiky v důsledku nastupujícího celosvětového hospodářského útlumu. ČNB po celý rok pozorně monitorovala chování a stav dohlížených subjektů kapitálového trhu. Začátkem druhé poloviny roku pro určité typy subjektů mimořádně zvýšila periodicitu informační povinnosti, aby měla dostatek informací pro rozhodování o případných nápravných opatřeních. Významným rysem tohoto období bylo zintenzivnění spolupráce mezi evropskými regulátory, v evropských strukturách i mezinárodních organizacích.

V oblasti kolektivního investování ČNB v průběhu roku věnovala větší pozornost monitorování likvidity fondů kolektivního investování, zejména z důvodů hladkého průběhu odkupů podílových listů, a rovněž se intenzivně zabývala problematikou oceňování aktiv v portfoliích fondů. Horšící se situace na finančních trzích se i v ČR projevila například tím, že během roku 2008 se objem aktiv spravovaných domácími otevřenými podílovými fondy určenými pro veřejnost snížil o 51 mld. Kč na hodnotu 123 mld. Kč, a to jak v důsledku odkupů podílových listů, tak poklesu hodnoty portfolií. Na konci roku 2008 podléhalo dohledu ČNB celkem 20 investičních společností, 16 investičních fondů, 2 uzavřené podílové fondy, 142 otevřených podílových fondů, z toho 41 standardních a 101 speciálních, a osm depozitářů.

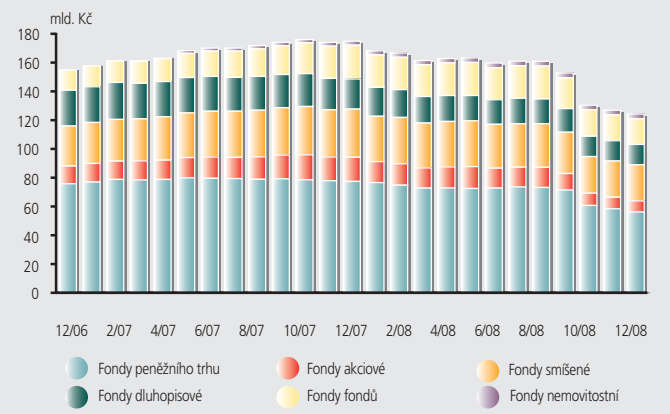
V sektoru obchodníků s cennými papíry byla v souvislosti s vývojem na kapitálových trzích u vybraných obchodníků ve 2. pololetí 2008 změněna periodicita informační povinnosti o přijatých pokynech a uzavřených obchodech (deník obchodníka) na denní zasílání. Takto získaná data byla denně analyzována a vyhodnocována. Cílem analýz bylo zejména sledování přesunu likvidity od domácích subjektů k zahraničním vlastníkům a kontrola tržního ocenění převáděných investičních nástrojů. Na konci roku 2008 ČNB evidovala 38 tuzemských obchodníků s cennými papíry (z toho 11 bank) a 16 zahraničních subjektů ze států EU poskytujících investiční služby v ČR prostřednictvím pobočky (z toho 13 bank). Celkový objem obchodů tuzemských i zmíněných zahraničních OCP činil 28 867 mld. Kč, což představuje růst o 14,6 % oproti roku předcházejícímu. Pro své klienty zajistili obchody v hodnotě 11 348 mld. Kč (bez derivátových obchodů), tj. o 22,2 % více ve srovnání s předcházejícím rokem.

Vzhledem k negativnímu vývoji na finančních trzích a možnosti dopadu na sektor penzijního připojištění zavedla ČNB na počátku 2. pololetí 2008 měsíční informační povinnost o výsledcích hospodaření penzijních fondů. Představitelé penzijních fondů byli vyzváni k přijetí takových opatření, která povedou k zajištění finanční stability, a k přípravě obezřetnostních opatření na trvalé udržení finanční stability penzijního fondu. V sektoru penzijních fondů působilo během roku 2008 trvale deset subjektů. Souhrnný čistý zisk sektoru meziročně poklesl ze 4,4 mld. Kč na 718 mil. Kč, což představuje cca 83% pokles. Celková bilanční suma sektoru meziročně vzrostla ze 167,2 mld. Kč o téměř 15 % na 191,7 mld. Kč a výše prostředků účastníků penzijního připojištění v pasivech fondů vzrostla na hodnotu 186,7 mld. Kč (meziroční nárůst o 15 %).

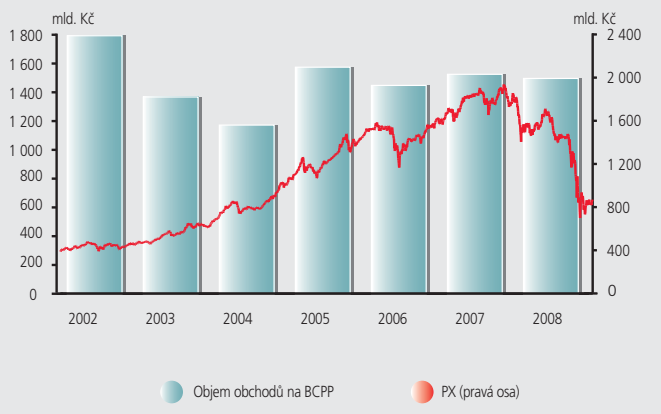
Vývoj indexu PX Pražské burzy cenných papírů rovněž potvrdil napjatou situaci na kapitálových trzích. Na konci roku 2008 dosáhl hodnoty 858,2 bodu, což oproti loňské závěrečné hodnotě 1 851,1 bodu představuje snížení o 53,6 %. Roční objem obchodů s akciemi na BCPP činil 852 mld. Kč a proti předcházejícímu roku tak klesl

Vývoj aktiv domácích PF dle typu fondu

Roční objemy obchodování na BCPP a vývoj indexu PX

o 15,9 %. Roční objem obchodů s dluhopisy naopak stoupl o 26,4 % na celkovou hodnotu 643,2 mld. Kč. Celkový objem obchodování poklesl i na mimoburzovním českém trhu RM-S, který se od prosince 2008 transformoval na standardní burzu. Index RM klesl meziročně o 42,9 % na hodnotu 1943,9 bodu.

Regulace finančního trhu

V roce 2008 byly přijaty některé zákony a prováděcí předpisy, které změnilly a upravily podnikání finančních institucí a dalších osob podléhajících regulaci a současně významně zasáhly do výkonu dohledu nad finančním trhem.

Nejvýznamnější změna v regulaci byla provedena v oblasti kapitálového trhu. Dne 1. července 2008 nabyla účinnosti novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která je transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2004/39/ES o trzích finančních nástrojů (směrnice MiFID). Tato novela přináší řadu změn, jako např. zařazení poradenství mezi hlavní investiční služby, zavedení vázaných zástupců, nové informační povinnosti (pre a post trade transparency), další nároky na provádění pokynů za nejlepších podmínek (best execution), odkrývání provizí atd. Novela zákona současně obsahuje i další změny nad rámec směrnice MiFID (např. částečnou liberalizaci evidencí cenných papírů) a změny dalších zákonů, například v oblastech rozšíření povoleného počtu nemovitostí vlastněných jednou nemovitostní společností, uvolnění definice hypotečního úvěru, možnost přeměny komoditních burz na akciové společnosti a možnost komoditních burz organizovat trh s deriváty.

V návaznosti na novelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu připravila ČNB prováděcí předpisy, které nabylly účinnost v červenci 2008. Jednalo se o vyhlášky upravující pravidla obezřetného poskytování investičních služeb a pravidla jednání se zákazníky, způsob vedení evidence investičních nástrojů, informační povinnosti obchodníka s cennými papíry a dalších subjektů kapitálového trhu a dále stanovení vzorů tiskopisů a obsahu jejich příloh k podání žádostí podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Novela zákona vyvolala rovněž potřebu novelizace vyhlášky o způsobu plnění pravidel obezřetného podnikání investiční společnosti a investičního fondu, která nabyla účinnosti v srpnu 2008, a dále vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Tato vyhláška, která současně zohlednila nový insolvenční zákon, nabyla účinnosti v září 2008.

Změnu regulace napříč sektory finančního trhu přinesl nový zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti s účinností od září 2008, který transponuje třetí směrnici EU o boji proti praní peněz. Zákon snižuje práh pro identifikaci klienta z 15 tis. na 1 tis. EUR, podstatně rozšířena byla možnost převzetí identifikace

klienta od jiné osoby, ale i ustanovení o kontrole klienta, pokud jde o transakce nad 15 tis. EUR. Doprovodná novela devizového zákona promítá i požadavky směrnice MiFID, tj. devizová licence nebude opravňovat k obchodům s deriváty a ve vazbě na opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti se posilují licenční, resp. registrační požadavky na devizová místa. Na zákon navázala vyhláška k systému vnitřních zásad, postupů a kontrolních opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Tato vyhláška harmonizuje požadavky na subjekty dohlížené ČNB a nabyla účinnosti v září 2008.

V oblasti garančních systémů ochrany klientů a vkladatelů došlo v roce 2008 ke dvěma legislativním změnám. V únoru byla vyhlášena dílčí novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, která umožňuje financování Garančního fondu obchodníků s cennými papíry dotacemi ze státního rozpočtu. V prosinci 2008 pak byla ve Sbírce zákonů vyhlášena novela zákona o bankách, kterou se zvyšuje náhrada za pojištěné vklady až do 100 %, nejvýše však do 50 tis. EUR (dosud až do 90 %, nejvýše však do 25 tis. EUR). Tato změna reagovala na společnou dohodu členských států v souvislosti s finanční krizí. Změnu stvrdila i novela směrnice o pojištění vkladů přijatá v prosinci 2008, jejíž plná transpozice si vyžádá další legislativní změny, zejména pokud jde o lhůty pro výplatu z Fondu pojištění vkladů apod.

V regulaci pro pojišťovnictví nedošlo v roce 2008 k zásadním změnám. V průběhu roku však probíhala příprava nového zákona o pojišťovnictví za aktivní spolupráce Ministerstva financí, ČNB a zástupců České asociace pojišťoven. Návrh nového zákona v červenci 2008 schválila vláda ČR a v srpnu byl odeslán do Poslanecké sněmovny. Zákon nebyl v roce 2008 schválen a legislativní proces bude pokračovat v roce 2009. V roce 2008 pokračovalo projednávání návrhu směrnice Solventnost II, vypracovaného Evropskou komisí v roce 2007. Vzhledem ke kontroverzním oblastem, které návrh obsahoval (zejména přenesení pravomocí dohledových orgánů směrem k dohledu země sídla mateřské společnosti v případě pojišťovacích skupin a alternativní výpočet kapitálového požadavku k akciovému riziku) se projednávání v pracovní skupině Rady EU pro finanční služby zdrželo. Rada ECOFIN nakonec v prosinci 2008 schválila tzv. obecný přístup, který dává mandát k vyjednávání s Evropským parlamentem. Dojednání konečného kompromisu se tak stalo úkolem a jednou z priorit českého předsednictví v oblasti finančních služeb.

Z hlediska působnosti ČNB při dohledu nad finančním trhem byla významná novela zákona o ochraně spotřebitele, která nabyla účinnosti v únoru 2008. Tato novela podstatným způsobem rozšiřuje ochranu spotřebitelů na finančním trhu s tím, že dohled nad dodržováním pravidel regulovanými osobami byl uložen ČNB. Činnosti ČNB se dotkl rovněž zákon o nabídkách převzetí, který s účinností od dubna 2008 přinesl změny v postupu při schvalování nabídek převzetí, včetně tzv. vytěsnění.

V roce 2008 probíhala intenzivní příprava řady dalších úprav v regulaci, převážně za účelem transpozice směrnic, u kterých se předpokládá dokončení legislativního procesu v roce 2009. Jednalo se zejména o návrh zákona, kterým se mění zákon o podnikání na kapitálovém trhu, zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o kolektivním investování a další zákony v souvislosti s transpozicí směrnice 2004/109/ES (tzv. směrnice o transparentnosti), transpozicí směrnice 2007/44/ES (tzv. směrnice o kvalifikovaných účastech) a dále směrnice 2007/16/ES (tzv. směrnice o přípustných aktivech). Návrh zákona byl v listopadu schválen vládou ČR a v závěru roku připraven k odeslání do Parlamentu ČR. Obdobně byla připravována transpozice směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu do nového zákona o platebním styku.

V oblasti penzijního pojištění schválila vláda ČR v říjnu 2008 „Teze pro přípravu nového zákona o penzijním spoření“. Cílem tohoto zákona je na základech nového institucionálního rámce pro dobrovolné penzijní připojištění dosáhnout obhospodřování majetku fondu oddělené od majetku jeho správce. Návrh zákona, který předložilo Ministerstvo financí koncem prosince do meziresortního připomínkového

řízení, je založen na koncepci účastnických fondů bez právní subjektivity, jejichž majetek obhospodařuje nezávislý, specializovaný správce.

Mezinárodní spolupráce

Do činnosti mezinárodních organizací a pracovních výborů (13 výborů a 50 pracovních skupin a podskupin) se různou formou zapojila přibližně jedna třetina zaměstnanců dohledových sekcí. Rok 2008 se nesl ve znamení prohlubující se krize na finančních trzích a tomu odpovídalo i zaměření mezinárodní spolupráce.

V rámci struktur Evropské unie hrála nejvýznamnější roli účast na jednáních výborů a pracovních skupin Evropské komise, především výborů třetí úrovně Lamfalussyho procesu (CEBS⁴, CESR⁵, CEIOPS⁶), a Evropské centrální banky⁸. Intenzita spolupráce a snaha o dosažení konvergence supervizní praxe na mezinárodní úrovni v průběhu roku narůstaly. ČNB se v červnu stala signatářem Mnohostranné dohody o přeshraniční spolupráci v oblasti finanční stability, jejímž cílem je posílení spolupráce při případném řízení a řešení přeshraničních finančních krizí.

Pozornost byla věnována činnosti kolegií supervizorů, především snaze o vytvoření kolegií pro všechny přeshraniční skupiny, podpoře výměny informací a dosažení souladu dohledové praxe v rámci jednotlivých kolegií. Dalším krokem k posílení činnosti kolegií supervizorů a spolupráce mezi partnerskými dohledy má být postupné uzavírání dohod typu Memorandum of Understanding.

Zástupci ČNB se zapojili do činnosti některých nově vzniklých pracovních skupin vytvořených výbory třetí úrovně Lamfalussyho procesu v důsledku vývoje na finančních trzích, např. ke krátkým prodejům, analýze právních a technických aspektů delegování úkolů a kompetencí, politice odměňování v rámci bankovního sektoru nebo k návaznosti na rozhodování ministrů financí v rámci Rady ECOFIN.

ČNB je rovněž signatářem Mnohostranné dohody o spolupráci v rámci Mezinárodní organizace sdružující komise pro cenné papíry (IOSCO) a na základě této dohody pokračovala spolupráce s dalšími členskými státy. ČNB se účastní prací zejména v European Regional Committee a v Emerging Markets Committee.

Nadále pokračovala spolupráce v rámci Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy (IOPS), jejímž členem je ČNB od roku 2007. Zapojení do činnosti této organizace poskytuje ČR přístup k podrobným informacím o penzijních systémech v jednotlivých členských státech a dává jí další možnosti při hledání optimálních nastavení pro penzijní reformu. ČNB se také aktivně podílela na spolupráci např. v rámci Mezinárodní asociace pojišťovacích dohledů (IAIS), ve skupině bankovních dohledů zemí střední a východní Evropy (BSCEE), účastnila se výroční konference zaměřené na dopady globalizace v oblasti finančních služeb na činnost regulátorů, různých dotazníkových šetření a aktivně sledovala práce na přípravě jednotlivých standardů a doporučení.

⁴ Výbor evropských orgánů bankovního dohledu (Committee of European Banking Supervisors).

⁵ Výbor evropských regulátorů cenných papírů (Committee of European Securities Regulators).

⁶ Výbor evropských dohledů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors).

⁷ Web ČNB, část „Dohled nad finančním trhem/CEBS, CESR, CEIOPS“.

⁸ Web ČNB, část „EU a mezinárodní vztahy/ECB a ESCB“.

Kontrolní činnost v oblasti finančního trhu

Banky

Kontroly na místě v bankách probíhaly podle plánu, který byl sestaven na základě poznatků bankovního dohledu a vyhodnocení míry rizik jednotlivých bank. Pozornost se soustředila na řízení rizik podstupovaných bankami a na obezřetnost bankovního podnikání. V průběhu roku 2008 bylo uskutečněno celkem devět kontrol na místě, z toho čtyři kontroly byly komplexní, zaměřené současně na více základních oblastí řízení rizik. Co se týká velikosti kontrolovaných bank, ve dvou případech šlo o velké banky, čtyři prověřované banky byly střední velikosti, zbytek připadá na banky malé. V rámci komplexních kontrol byly ve všech případech prověřovány oblasti řízení úvěrového rizika, systém vnitřní kontroly a vybrané aspekty řízení společnosti (governance). Dalším předmětem kontrol na místě bylo řízení operačního rizika a rizik IT/IS, systém prevence legalizace výnosů z trestné činnosti, řízení rizika likvidity, systém předkládání datových vstupů do centrálního registru úvěrů, výkon činností depozitáře a rovněž prověření způsobu odstranění nedostatků z minulých kontrol na místě.

Pojišťovny a pojišťovací zprostředkovatelé

V průběhu roku 2008 byly v pojišťovnách uskutečněny celkem čtyři komplexní kontroly na místě. Na konci sledovaného období byla zahájena jedna kontrola malé pojišťovny. Cílem dohlídek bylo primárně ověření systému řízení pojistného rizika (tvorba a použití technických rezerv, systém zajištění), systému řízení tržních rizik, úvěrového rizika a rizika likvidity. Pozornost byla rovněž věnována skladbě finančního umístění, řízení právního rizika a řízení operačního rizika (se zaměřením na evidenci a správu pojistných smluv, proces vypořádání obchodů uzavíraných na finančních trzích, platební styk a proces likvidace pojistných událostí). Ve vybraných případech byl navíc ověřen způsob vedení administrativních a účetních postupů, řízení a způsob výpočtu solventnosti a výkon funkce interního auditu.

V roce 2008 u jednoho pojišťovacího zprostředkovatele probíhala a u jednoho pojišťovacího zprostředkovatele byla ukončena kontrola na místě se zaměřením zejména na povinnost vykonávat zprostředkovatelskou činnost v pojišťovnictví s odbornou péčí. V druhém případě obdržela ČNB větší množství podnětů klientů na aktivity zprostředkovatele. Při kontrole na místě bylo detekováno porušení povinnosti jednat s odbornou péčí zejména tím, že zprostředkovatel měl nedostatečným a nevhodným způsobem upraveny smluvní vztahy s osobami, které pro něj vykonávaly zprostředkovatelskou činnost, a nezajistil náležitou kontrolu vlastní sítě ziskatelů.

Obchodníci s cennými papíry a investiční zprostředkovatelé

Kontroly na místě u obchodníků s cennými papíry a investičních zprostředkovatelů byly provedeny na základě plánu kontrol, který byl sestaven s ohledem na rizikovost subjektů a velikost jejího dopadu na sektor. Dalším kritériem, které je zohledněno při sestavování plánu kontrol, je počet a závažnost doručených stížností na dozorované subjekty od zákazníků.

U obchodníků s cennými papíry byly v roce 2008 provedeny dvě kontroly na místě. Obě byly komplexní, zaměřené na dodržování pravidel obezřetného poskytování investičních služeb (zejména na administrativní a účetní postupy, systém vnitřní kontroly, systém řízení finančních rizik a řízení likvidity) a pravidel jednání se zákazníky. Kontrolní zjištění se týkala porušení pravidel jednání ve vztahu k zákazníkům a předcházení střetu zájmů, nastavení systému vnitřní kontroly, řízení rizik a předkládaných dat v rámci informační povinnosti. Kontrolními pracovníky bylo doporučeno přijetí opatření týkajících se zkvalitnění vnitřních postupů. Vedle kontrol obchodníků s cennými papíry byly rovněž provedeny tři kontroly na místě u investičních zprostředkovatelů. Šlo o komplexní kontroly veškeré činnosti související

s přijímáním a předáváním pokynů zákazníkům. Zvláštní pozornost byla věnována evidenci přijatých a předaných pokynů a jednání se zákazníkem. Kontrolní zjištění se týkala nakládání s pokyny zákazníkům, chyb ve vedení evidence přijatých a předaných pokynů, mechanismu vnitřní kontroly a nedostatků předpisové základny v oblasti informačních systémů.

Kolektivní investování

V oblasti kolektivního investování probíhala v roce 2008 jedna kontrola u investiční společnosti zaměřená na dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidel organizace vnitřního provozu investiční společnosti, pravidel jednání a odborné péče při obhospodařování majetku podílových fondů a obhospodařování majetku zákazníka na základě smlouvy se zákazníkem.

V roce 2008 byla ukončena jedna kontrola u depozitáře, tři další kontroly probíhaly. Byly zaměřeny na nakládání s majetkem fondů kolektivního investování a penzijních fondů, provádění pokynů, způsob oceňování majetku fondů kolektivního investování a penzijních fondů a výpočet aktuální hodnoty podílových listů podílových fondů nebo akcií investičního fondu.

Penzijní fondy

V oblasti penzijního připojištění probíhaly v roce 2008 kontroly ve dvou penzijních fondech zaměřené zejména na dodržování povinnosti penzijního fondu hospodařit s majetkem s odbornou péčí a na dodržování povinnosti penzijního fondu nakládat s majetkem způsobem, který není v rozporu se zájmy účastníků, pokud jde o hrazení přímých a nepřímých nákladů na získávání nových účastníků a na aktivity s tím související, a v jednom případě na dodržování zákona o ochraně spotřebitele. V roce 2008 byly rovněž dokončeny úkony navazující na kontroly provedené v roce 2007 u několika penzijních fondů.

Licenční a sankční činnost v oblasti finančního trhu

V oblasti úvěrových institucí bylo v roce 2008 vedeno celkem 57 správních řízení a vydáno celkem 52 správních rozhodnutí. Z toho největší část se týkala předchozích souhlasů k nabytí kvalifikované účasti na bance, dále byla udělena jedna nová bankovní licence a byly vydány dva souhlasy s fúzí bank. Možnosti, že libovolný bankovní subjekt s licencí ze země EU může rozšířit své podnikání v celém prostoru země EU prostřednictvím založení pobočky nebo v rámci tzv. přeshraničního poskytování služeb (nemajícího charakter trvalé hospodářské činnosti) využily v průběhu roku 2008 dvě pobočky zahraniční banky v režimu jednotné bankovní licence. Navíc se od 1. ledna 2008 jedna střední banka přeměnila v ČR na pobočku zahraniční banky. Počet zahraničních bank ze zemí EU, které ČNB oznámily poskytování přeshraničních služeb v ČR ke konci roku 2008, se zvýšil na celkových 252. ČNB v roce 2008 ve správním řízení vydala jeden předchozí souhlas s rozhodnutím členské schůze o ukončení činnosti a vrácení povolení působit jako družstevní záložna a jeden předchozí souhlas k fúzi. Ve dvou případech byl vydán souhlas s vložením dalšího členského vkladu do základního kapitálu družstevní záložny a v jednom případě souhlas s kvalifikovanou účastí. Značný počet rozhodnutí se týkal souhlasů ve věci posouzení splnění podmínek pro výkon funkce člena orgánu družstevní záložny nebo řídicí osoby. Vyjádření ČNB k osobám navrhovaným do funkce vedoucích zaměstnanců bank bylo i v roce 2008 standardní součástí výkonu dohledu na místě nad bankami v ČR. Mimo režim správních řízení byla vydávána též rozhodnutí související se schvalováním externích auditorů, dále rozhodnutí týkající se struktury akcionářů před valnou hromadou bank či rozhodnutí o započítávání podřízeného dluhu do kapitálu banky či družstevní záložny.

V pojišťovnictví bylo v roce 2008 zahájeno celkem 82 správních řízení (z roku předcházejícího pokračovalo deset řízení), z toho 88 řízení bylo ukončeno správním roz-

hodnutím a čtyři řízení budou pokračovat v roce 2009. ČNB udělila historicky první povolení k provozování zajišťovací činnosti, a to společnosti VIG Re (skupina Vienna Insurance Group). Dvěma dalším pojišťovacím koncernům (AXA a Wüstenrot) bylo uděleno nové povolení k provozování pojišťovací činnosti na českém trhu neživotního pojištění. V rámci správních řízení vedených ve věci žádosti o udělení předchozího souhlasu se změnou člena statutárního nebo dozorčího orgánu a nebo osoby prokuristy pojišťovny byl udělen souhlas pro 61 osob. V celkem deseti případech byl udělen předchozí souhlas s nabytím nebo zvýšením účasti na vlastnických právech. ČNB rovněž schválila fúzi jedné pojišťovny s její dceřinou společností a udělila dva souhlasy s jinou skladbou finančního umístění. Vedla také 23 správních řízení ve věci vyškrtnutí ze či zápisu do seznamu odpovědných pojistných matematiků (17 bylo vyškrtnuto pro nesplnění zákonných podmínek a pět nových zapsáno; jedno řízení nebylo do konce roku ukončeno). Velký počet pojišťoven a poboček pojišťoven ze států EU a Evropského hospodářského prostoru notifikoval svůj úmysl dočasně poskytovat služby v ČR. ČNB obdržela oznámení zahraničních regulátorů o notifikacích 80 pojišťoven a o ukončení činnosti čtyř pojišťoven na území ČR. Počet notifikovaných pojišťoven ze států EU tak dosáhl ve sledovaném roce počtu 554. I v budoucnu lze očekávat postupný nárůst notifikovaných subjektů (jak formou založení pobočky, tak formou přeshraničního poskytování služeb) a s tím spojený nárůst jejich tržního podílu na pojistném trhu v ČR. Notifikované subjekty, které poskytují pojištění přeshraničně, mají vliv především na konkurenční prostředí na trhu neživotního pojištění.

V oblasti kolektivního investování a penzijního připojištění bylo v roce 2008 vedeno 259 správních řízení. ČNB udělila povolení k činnosti jedné investiční společnosti a devíti investičním fondům. Ve 32 případech bylo uděleno povolení k vytvoření podílového fondu a v pěti případech bylo povolení k vytvoření podílového fondu na žádost investiční společnosti odejmuto. V průběhu roku 2008 byla také vedena dvě správní řízení o udělení povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu (z toho jedno řízení bylo na žádost účastníka řízení zastaveno a jedno řízení nebylo do konce roku ukončeno). Další správní řízení se týkala schvalování vedoucích osob (54 řízení), schvalování změn statutů (121 řízení), udělení souhlasu k nabytí kvalifikované účasti (11 řízení), schválení změny depozitáře (jedno řízení), udělení povolení ke sloučení podílových fondů (dvě řízení) a udělení povolení k veřejnému nabízení cenných papírů zahraničního speciálního fondu (10 řízení). Do konce roku 2008 provedlo notifikaci v oblasti kolektivního investování již celkem 1 569 fondů či podfondů obhospodařovaných 68 zahraničními investičními společnostmi nebo SICAV⁹ z osmi zemí EU. Povolení ČNB získalo i 27 zahraničních speciálních fondů. Úmysl poskytovat investiční služby na území ČR bez umístění pobočky již notifikovalo celkem 840 nebankovních subjektů z 19 zemí EU.

V oblasti investičních služeb bylo v roce 2008 vydáno 346 rozhodnutí, která se převážně týkala udělení či zrušení registrace investičního zprostředkovatele, udělení (jedno řízení), případně odnětí (jedno řízení) povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry, povolení k činnosti makléře (36 řízení), udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry, resp. finanční holdingové osoby (12 kladných, 3 záporná řízení) nebo udělení souhlasu k nabytí kvalifikované účasti (dvě kladná řízení). Bylo stanoveno 19 termínů makléřských zkoušek, kterých se zúčastnilo 169 osob. ČNB evidovala k 30. červnu 2008 celkem 1 943 osob s povolením k činnosti makléře. Po nabytí účinnosti novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu k 1. červenci 2008 (podle přechodného ustanovení čl. II bod 25 a 32) všechna povolení k činnosti makléře ex lege zanikla a všechna nedokončená řízení byla zastavena. ČNB již povolení k činnosti makléře udělovat nebude. V této souvislosti ČNB přestala organizovat makléřské zkoušky. Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu současně upravuje nový přístup k zajištění odbornosti osob, s jejichž pomocí obchodník s cennými papíry vykonává své činnosti.

⁹ Société d'investissement à capital variable, investiční společnost s variabilním kapitálem.

V oblasti tržní infrastruktury ČNB udělila předchozí souhlas k nabytí kvalifikované účasti na Burze cenných papírů Praha. V souvislosti se změnou majetkové struktury společnosti Burza cenných papírů Praha, a.s. byl též udělen jeden předchozí souhlas s výkonem funkce vedoucí osoby. ČNB dále vyhověla dvěma žádostem společnosti UNIVYC, a.s. o schválení změn pravidel vypořádacího systému. Bylo rovněž vedeno (s kladným výsledkem) řízení s Energetickou burzou Praha o udělení povolení k činnosti organizátora regulovaného trhu pro některé komoditní deriváty. V oblasti emisí cenných papírů bylo vedeno celkem 149 správních řízení, přičemž 108 z nich se týkalo schvalování dokumentů v souvislosti s emisími cenných papírů (emisní podmínky dluhopisů a prospekty cenných papírů), 8 řízení v oblasti nabídek převzetí, 11 řízení týkajících se informační povinnosti emitentů kótovaných cenných papírů a 22 řízení při uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. vytěsnění či squeeze-out); podíl udělených souhlasů pro účely vytěsnění byl cca 55 %. Dále byla prověřována oznámení o tzv. manažerských obchodech vedoucích osob emitentů a o podílech na hlasovacích právech. ČNB také obdržela 166 notifikací emisních prospektů od zahraničních regulátorů. K 1. dubnu 2008 došlo k významné novelizaci právní úpravy, která znamenala ukončení dohledu ČNB nad vytěsněním v případě nekótovaných akciových společností a rozsáhlou změnu právní úpravy nabídek převzetí v souvislosti s transpozicí směrnice o nabídkách převzetí (2004/25/ES).

V rámci sankčních řízení bylo vedeno 69 správních řízení, z toho 21 přešlo z roku 2007 a 48 bylo v roce 2008 zahájeno. Pravomocně ukončeno bylo 47 správních řízení.

V oblasti dohledu nad úvěrovými institucemi byla v roce 2008 zahájena celkem dvě sankční správní řízení, a to pro nedostatky v řídicím a kontrolním systému a ve vedení účetnictví banky a z důvodu nepředložení schválené výroční zprávy družstevní záložnou do ČNB ve stanovené lhůtě.

V oblasti pojišťovnictví byla v roce 2008 zahájena celkem čtyři správní řízení, z toho jedno správní řízení pro porušení povinnosti pojišťovacího zprostředkovatele, dvě správní řízení ve věci zrušení mimořádné vykazovací povinnosti pojišťovny a jedno správní řízení pro nesplnění opatření k nápravě. Ve stejném období nabyla právní moci dvě rozhodnutí o zrušení mimořádné vykazovací povinnosti pojišťovny.

V oblasti kapitálového trhu bylo v roce 2008 zahájeno celkem 22 sankčních správních nebo přestupkových řízení. Právní moci nabylo 21 rozhodnutí. Pravomocně byly uloženy peněžité pokuty v celkové výši 2,1 mil. Kč.

V oblasti porušení devizových předpisů bylo v roce 2008 zahájeno 18 správních řízení. ČNB pravomocně rozhodla (vydáním rozhodnutí nebo příkazu) ve 24 sankčních správních řízeních, z toho ve 22 případech byla uložena pokuta, v jednom případě byla odejmuta devizová licence a v jednom případě bylo správní řízení zastaveno. Celková výše uložených pokut činila 400 tis. Kč.

Ve věci zrušení zápisu v registru pojišťovacích zprostředkovatelů bylo v roce 2008 zahájeno 56 správních řízení a vydáno 113 pravomocných rozhodnutí pro nedoložení odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů.

Finanční zprostředkovatelé

Ke konci roku 2008 ČNB evidovala 12 873 osob (převážně fyzických) s registrací investičního zprostředkovatele. Novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu byl od 1. července 2008 zaveden institut vázaného zástupce, tj. nový typ poskytovatele investičních služeb, který zastupuje obchodníka s cennými papíry, investičního zprostředkovatele nebo investiční společnost. Ke konci roku 2008 ČNB evidovala celkem 3 510 vázaných zástupců.

V roce 2008 ČNB zapsala dále do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí¹⁰ celkem 18 702 právnických nebo fyzických osob, z toho 91 pojišťovacích agentů a 59 pojišťovacích makléřů. Ke konci roku 2008 v něm bylo zapsáno celkem 86 232 pojišťovacích zprostředkovatelů, z nichž 7 118 bylo notifikováno ze zahraničí. Na základě změny organizačního řádu ČNB došlo s účinností od 1. ledna 2008 k převedení agendy registrace pojišťovacích zprostředkovatelů na pobočku Plzeň. V souvislosti s touto agendou zajišťuje ČNB odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře. Těchto zkoušek se zúčastnilo celkem 627 uchazečů, z nichž 610 uspělo.

Centrální registr úvěrů

K 31. prosinci 2008 evidovaly banky v Centrálním registru úvěrů 530 tisíc záznamů o úvěrových pohledávkách, příslibech, zárukách apod., týkajících se 237 tisíc klientů. V roce 2008 bylo v registru realizováno cca 180 tisíc ad hoc dotazů a současně bylo poskytnuto více než 2,8 milionu informací o úvěrovém zatížení dlužníků bank formou souhrnných měsíčních zpráv. Souběžně s růstem intenzity využívání CRÚ v bankách se zvyšoval i zájem veřejnosti o informace formou výpisů; za rok 2008 jich ČNB klientům bank vystavila 278. Pro snazší dostupnost byla rovněž zavedena možnost podávání žádostí o výpis prostřednictvím elektronické podatelny ČNB.

V roce 2008 byl uveden do provozu nový agregační nástroj, který umožňuje monitorovat meziměsíční změny hodnot jednotlivých pohledávek, resp. dalších ukazatelů, a sledovat tempo růstu vybraných ukazatelů v časových řadách. Statistikům a analytikům v bankách a ČNB jsou příslušné funkce dostupné prostřednictvím analytického modulu CRÚ a výstupních sestav.

Informační systémy

Integrace dohledu nad finančním trhem do ČNB významně rozšířila okruh zpracovávaných informací a tím i nároky na stávající informační systémy a na jejich sjednocení. V roce 2008 přešly do rutinního provozu čtyři základní informační systémy pro dohledové útvary, jejichž cílem je zefektivnit a zkvalitnit jednotlivé zajišťované činnosti.

Základním informačním systémem je Informační centrum dohledu (ICD), které slouží ke zpracování a prezentaci dat o finančním sektoru získávaných z výkazů a hlášení předkládaných jednotlivými subjekty finančního trhu. Tento informační systém, který byl před integrací dohledu využíván pouze v oblasti bankovníctví, byl v roce 2008 rozšířen na všechny subjekty finančního trhu, tj. i na družstevní záložny, pojišťovny, investiční společnosti a fondy kolektivního investování, obchodníky s cennými papíry a penzijní fondy. Systém umožňuje vést získávané údaje v metodicky srovnatelných časových řadách, agregovat údaje podle nastavených třídění a hierarchií, vytvářet potřebné propočtové ukazatele apod. Je využíván zejména dohledem na dálku a útvarem analýz.

Informačním systémem, který zajišťuje efektivní správu všech regulovaných a registrovaných subjektů, je Jednotná evidence regulovaných a registrovaných subjektů (JERRS). Tento systém v sobě obsahuje informace o všech subjektech finančního trhu působících v České republice. Jeho součástí je i aplikace, která umožňuje přímou prezentaci regulovaných a registrovaných subjektů na webu ČNB¹¹. S její pomocí lze vyhledat 37 základních seznamů jednotlivých subjektů finančního trhu nebo jednot-

¹⁰ Web ČNB, část „Dohled nad finančním trhem/Dohled v pojišťovníctví/Pojišťovací zprostředkovatelé a likvidátoři pojistných událostí“.

¹¹ Web ČNB, část „Dohled nad finančním trhem/Seznamy regulovaných a registrovaných subjektů“.

livý subjekt a ověřit si, zda je oprávněn vykonávat nabízenou službu. Tento systém je ještě dále rozvíjen a v plné formě bude dokončen v průběhu roku 2009.

ČNB jako licenční či registrační orgán pro subjekty finančního trhu vede velké množství správních řízení. Zároveň je ze zákona povinna zveřejňovat většinu svých pravomocných rozhodnutí. Na podporu těchto funkcí byl vytvořen informační systém Sledování úkonů ve správních řízeních (SUSR), který umožňuje manažerskou kontrolu a dohled nad jednotlivými správními řízeními a přímou publikaci vydaných pravomocných rozhodnutí na webu ČNB.¹²

Dalším informačním systémem, jehož cílem je přímá podpora dohledu, je Systém hodnocení rizikového profilu (RAS). Tento informační systém umožňuje propojení a vyhodnocení všech informací získaných jak dohledem na dálku, tak dohledem na místě a jejich prezentaci formou rizikové matice a konkrétního zařazení do skupiny podle výsledné rizikovosti. Hodnocení subjektu z hlediska jeho rizikovosti je pak základem pro určení dalšího postupu dohledu. Systém je připraven variabilně a lze ho využít pro všechny subjekty finančního trhu za předpokladu vymezení jednotlivých rizikových faktorů a hodnotících parametrů.

Dohled nad finančním trhem má k dispozici ještě další informační systémy, které však mají spíše dílčí charakter nebo jsou zaměřené jen na určitý segment finančního trhu (např. připravovaný Monitoring kapitálového trhu, zpracovávající dostupné informace o obchodování na finančních trzích).

DEVIZOVÝ DOHLED

ČNB na základě zákona č. 219/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „devizový zákon“) dozoruje téměř tři tisíce nebankovních devizových míst. Do této skupiny patří jak podnikatelé, poskytující nákup či prodej cizí měny v hotovosti, tak subjekty zabývající se prováděním či zprostředkováním bezhotovostních obchodů s cizí měnou či poskytováním peněžních služeb.

Dne 1. července 2008 nabyl účinnosti zákon č. 130/2008 Sb., kterým se mění zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Součástí této novely živnostenského zákona je též změna přílohy č. 3, která obsahuje koncesované živnosti. V důsledku výše uvedené změny mezi koncesované živnosti již nepatří směnářská činnost.

Dne 1. září 2008 nabyla účinnosti rovněž novela devizového zákona, která byla provedena zákonem č. 254/2008 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (dále jen zákon č. 254/2008 Sb.). Na základě této novely došlo mimo jiné ke sjednocení oprávnění k nákupu a prodeji cizí měny v hotovosti. Směnářská činnost je v režimu novelizovaného devizového zákona definována jako poskytování služeb třetím osobám, jejichž předmětem je nákup nebo prodej bankovek, mincí nebo šeků v cizí nebo české měně za bankovky, mince nebo šeky v jiné měně.

Podle právní úpravy účinné do 31. srpna 2008 byla směnářská činnost vykonávána na základě koncesní listiny, která byla vydávána místně příslušným živnostenským úřadem a která podnikatele (fyzické či právnické osoby) opravňovala pouze k provádění nákupu cizí měny v hotovosti. Před udělením koncesní listiny si živnostenské úřady vyžádaly vyjádření ČNB. Nákup cizí měny mohli podnikatelé provozovat pouze v provozovnách a směnářských automatech, které byly předem schváleny ČNB. V roce 2008 ČNB vydala 44 vyjádření k udělení koncesní listiny,

¹² Web ČNB, část „Dohled nad finančním trhem/Dohled nad kapitálovým trhem/Pravomocná rozhodnutí“.

vyjádření ke schvalování provozoven bylo vydáno ve 123 případech. Celkový počet devizových míst s koncesní listinou na konci roku 2008 činil 2 514¹³. Počet devizových míst je od roku 2002 stabilizovaný, ve srovnání s rokem 2007 došlo k jejich mírnému poklesu, rovněž i k poklesu počtu jejich provozoven, kterých na konci roku 2008 bylo celkem 2 313. Nižší počet provozoven oproti vydaným koncesním listinám je způsoben nevykonáváním směnářské činnosti držitelem koncesní listiny. S účinností od 1. září 2008 provádí ČNB registrace ke směnářské činnosti. Jedná se o činnost, která je vykonávána pobočkami ČNB. V období od 1. září 2008 do 31. prosince 2008 obdržela ČNB celkem 90 žádostí o provedení registrace ke směnářské činnosti, přičemž v 82 případech bylo žádosti vyhověno¹⁴. Počet žádostí o registraci ke směnářské činnosti podaných v uplynulém roce a způsob jejich vyřízení dokumentuje následující tabulka:

Počet žádostí o registraci ke směnářské činnosti podaných v roce 2008			
Útvar ČNB	Počet podaných žádostí	Provedené registrace (kladné vyřízení)	Rozhodnutí o zamítnutí žádosti (záporné vyřízení)
PRAHA	31	27	1
ČESKÉ BUDĚJOVICE	3	3	0
PLZEŇ	14	14	0
ÚSTÍ NAD LABEM	7	6	0
HRADEC KRÁLOVÉ	10	10	0
BRNO	19	17	0
OSTRAVA	6	5	0
CELKEM	90	82	1

O udělení devizových licencí k prodeji cizí měny za českou měnu v hotovosti rozhodovaly do 31. srpna 2008 územně příslušné pobočky ČNB. Novelizovaný devizový zákon však výše uvedený typ oprávnění již neupravuje, neboť prodej cizí měny se stal součástí institutu směnářské činnosti. Ostatní devizové licence jsou nadále vydávány ústředím ČNB. V roce 2008 obdržela ČNB dvacet žádostí o udělení devizové licence. Většina žádostí o devizovou licenci byla ČNB vyřízena kladně, důvod zamítnutí žádostí spočíval v nesplnění podmínek pro vydání devizové licence. K 31. prosinci 2008 evidovala ČNB celkem 328 platných devizových licencí. Počet žádostí o devizovou licenci podaných v uplynulém roce a způsob jejich vyřízení dokumentuje následující tabulka:

Počet žádostí o devizovou licenci podaných v roce 2008			
Útvar ČNB	Počet podaných žádostí	Rozhodnutí o udělení devizové licence (kladné vyřízení)	Rozhodnutí o zamítnutí žádosti (záporné vyřízení)
PRAHA ¹⁵	6	6	1
ČESKÉ BUDĚJOVICE	0	0	0
PLZEŇ	1	1	0
ÚSTÍ NAD LABEM	1	0	1
HRADEC KRÁLOVÉ	2	2	0
BRNO	1	1	0
OSTRAVA	3	3	0
ÚSTŘEDÍ ČNB ¹⁶	6	2	0
CELKEM	20	15	2

¹³ V důsledku přechodného ustanovení k novele devizového zákona (čl. XXII, bod 1, zákona č. 254/2008 Sb.) mohou subjekty s koncesí pro směnářskou činnost tuto činnost vykonávat do dne vydání rozhodnutí o registraci ke směnářské činnosti, nejdéle však po dobu 18 měsíců ode dne nabytí účinnosti zákona č. 254/2008 Sb., tj. nejdéle do 28. 2. 2010.

¹⁴ V jednom případě byla žádost o registraci ke směnářské činnosti vzata zpět, v jednom případě byla žádost zamítnuta, o zbývajících žádostech nebylo do 31. 12. 2008 rozhodnuto.

¹⁵ V jednom případě bylo rozhodnuto o žádosti o udělení devizové licence, která přecházela z roku 2007.

¹⁶ O zbývajících čtyřech žádostech o udělení devizové licence nebylo k datu 31. 12. 2008 pravomocně rozhodnuto.

Nebankovní devizová místa¹⁷ mohou provádět směnárenskou činnost či bezhoto-
vostní obchody s cizí měnou nebo poskytovat peněžní služby pouze v provozovnách,
které byly k tomuto účelu ČNB předem zaevidovány. V období od 1. září 2008
do 31. prosince 2008 ČNB zaevidovala celkem 97 provozoven.

Výkon devizové kontroly na místě provádí ČNB prostřednictvím svých poboček. Cí-
lem kontroly je efektivně prověřit veškeré činnosti vykonávané konkrétním neban-
kovním devizovým místem, jakož i jednotlivé provozovny. Počet kontrol na místě¹⁸
provedených devizovým dohledem v roce 2008 a jejich zaměření dokumentuje níže
uvedená tabulka:

Útvar ČNB	Celkově	Ukončené				Podle zaměření		
		S poruše- ním dev. předpisů	Bez poru- šení dev. předpisů	Pouze s úředním záznamem	Kon- cesní listiny	Devizové licence k prodeji	Devizové licence ostatní	Jiné (OZP, neopráv. podnik.)
PRAHA	152	70	78	4	124	19	9	0
ČESKÉ BUDĚJOVICE	41	24	9	8	27	10	2	1
PLZEŇ	35	22	10	3	21	13	1	0
ÚSTÍ NAD LABEM	43	37	6	0	43	15	0	0
HRADEC KRÁLOVÉ	53	40	3	10	43	8	1	1
BRNO	40	33	1	6	22	17	1	0
OSTRAVA	35	24	4	7	27	10	4	0
CELKEM	399	250	111	38	307	92	18	2

V oblasti výkonu devizového dohledu má ČNB možnost zahájit sankční správní ří-
zení při zjištění porušení devizových předpisů¹⁹. Je-li účastníkovi řízení prokázáno
podezření z porušení devizových předpisů, může mu být v závislosti na rozsahu, způ-
sobu a době porušení devizových předpisů pozastavena či zakázána činnost, která je
v rozporu s devizovými předpisy, změněn rozsah nebo podmínky udělené devizové
licence, zrušena registrace ke směnárenské činnosti, odejmuta devizová licence nebo
uložena peněžitá pokuta. Správní řízení ve věcech devizových vede ústředí ČNB.

Stejně jako v uplynulých obdobích i v roce 2008 byla většina devizových deliktů za-
příčiněna porušením podmínek pro provádění nákupu a prodeje cizí měny za českou
měnu v hotovosti. Jednalo se především o nesprávně vystavované a označované
odpočty o nákupu či prodeji cizí měny nebo o nedostatečnou evidenci v případě
valutových knih. Delikt neoprávněného nabízení, provádění nebo zprostředkování
obchodů s cizí měnou byl konstatován ve dvou případech. V situaci, kdy ČNB zjistí,
že došlo k porušení devizových předpisů spočívající v neoprávněném nabízení, pro-
vádění nebo zprostředkování obchodů s cizí měnou, přikáže ukončit nepovolenou
činnost, resp. zahájí sankční správní řízení.

OCHRANA SPOTŘEBITELE

Samostatný odbor ochrany spotřebitele (SAOOS) byl v České národní bance zřízen
od 1. září 2008. Náplní jeho činnosti je přijímání a šetření podání spotřebitelů v sou-
ladu s působností vyplývající ze zákona o ochraně spotřebitele. Podání jsou vedena
proti postupům subjektů působících na finančním trhu; týkají se především porušování
zákazu nekalých obchodních praktik, diskriminace spotřebitele a požadavků řádného

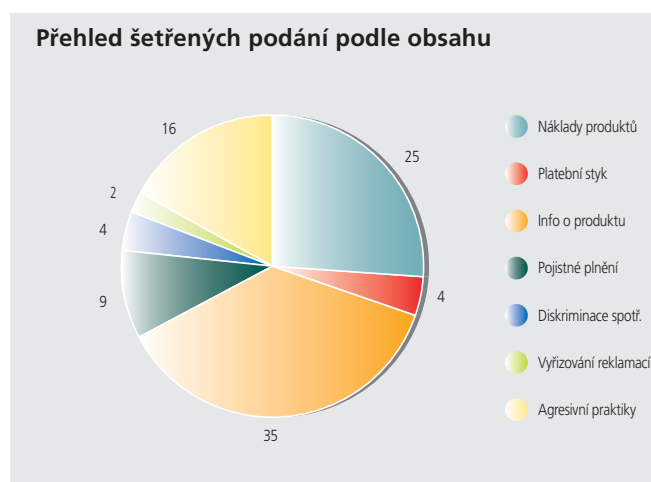
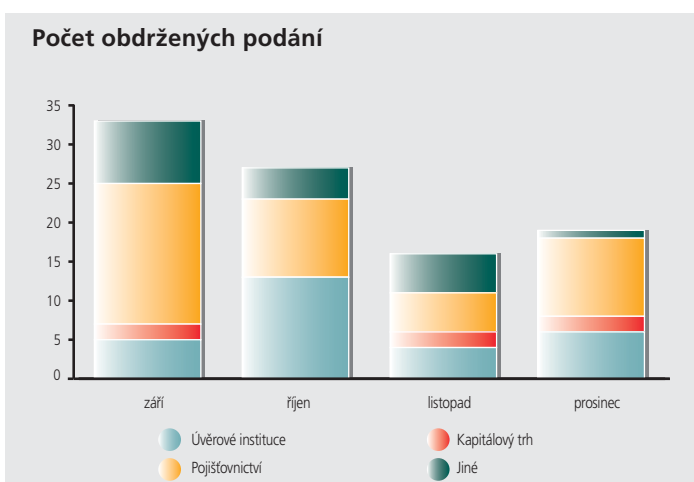
¹⁷ Podrobnější informace lze nalézt na webových stránkách ČNB v části „Dohled nad finančním
trhem/Devizový dohled/Úplný seznam devizových míst z Registru devizových míst ČNB“.

¹⁸ Údaje o počtu ukončených kontrol a kontrol podle zaměření se mohou lišit, a sice v důsledku
toho, že nebankovní devizová místa mohou být držiteli několika oprávnění udělených ČNB,
rovněž mohou mít zřízeno více provozoven.

¹⁹ Úplný přehled devizových předpisů je na webových stránkách ČNB v části „Dohled nad
finančním trhem/Devizový dohled/Platné devizové předpisy“.

informování o ceně. Informace o kompetencích nového útvaru lze nalézt na webové stránce ČNB v části „Dohled nad finančním trhem/Ochrana spotřebitele“.

SAOOS přijal v období od září do prosince 2008 od spotřebitelů a sdružení hájících zájmy spotřebitele celkem 142 podání, která upozorňují na porušování pravidel ochrany spotřebitele. Z celkového počtu přijatých podání bylo v SAOOS šetřeno celkem 95 podání. Ostatní podání se týkala problematiky, která spadá do působnosti jiné dohledové instituce či jiného odboru dohledu v rámci ČNB.

Kromě přijímání a šetření podání od spotřebitelů se SAOOS věnuje také finančnímu vzdělávání. Co se týče dospělé populace, sleduje SAOOS základní vizi – *finančně vzdělaný spotřebitel neuzavírá nevýhodné obchody*. V jeho rámci SAOOS připravil sérii novinových článků, které čerpají náměty z obdržných podání, ukazují na nejčastější pochybení, kterých se spotřebitelé dopouštějí, a doporučují, na co si dát při uzavírání smluv na různé finanční produkty pozor. ČNB považuje za velmi důležitou také oblast finančního vzdělávání mladé generace. Proto se rozhodla v této oblasti angažovat a podpořit intelektuálně i finančně vydání první ucelené učební pomůcky v oblasti ekonomické a finanční gramotnosti. V srpnu 2008 zakoupila a zdarma rozeslala všem základním školám a víceletým gymnáziím po celé ČR více než 4 000 kusů učebnice autorů Michala a Evy Skořepových „Finanční a ekonomická gramotnost“. Více informací lze nalézt na webové stránce ČNB v části „Finanční gramotnost“. V oblasti finančního vzdělávání na školách spolupracuje také s jinými vzdělávacími institucemi.

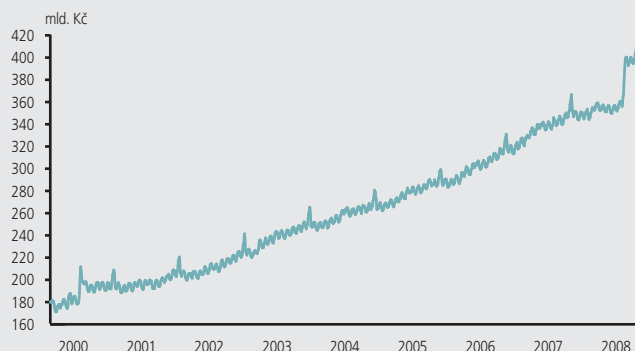
PENĚŽNÍ OBĚH A PLATEBNÍ STYK

Peněžní oběh

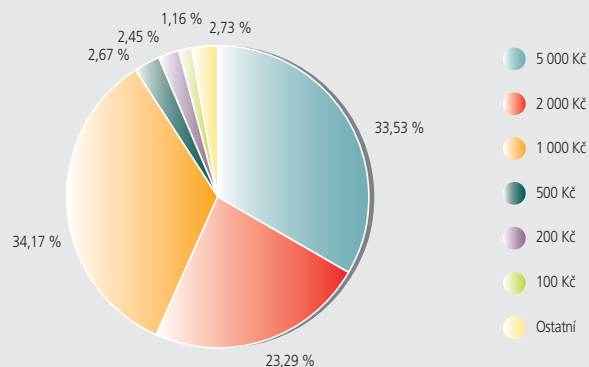
Výše oběživa dosáhla k 31. prosinci 2008 úrovně 399,2 mld. Kč. Objem peněz v oběhu se v roce 2008 zvýšil o 45,5 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o téměř 13 %. Uvedený nárůst oběživa byl zásadním způsobem ovlivněn reakcí bank na poptávku obyvatelstva a podniků po hotovostech v říjnu 2008 v souvislosti se světovou finanční krizí.

K 31. prosinci 2008 bylo v oběhu evidováno celkem 360,5 mil. kusů bankovek a 2 708,8 mil. kusů mincí. Z toho je však 1 497,3 mil. kusů mincí v hodnotě deset, dvacet a padesát haléřů, které jsou již neplatné, ale lze je ještě v ČNB vyměnit za platná platidla. Za rok 2008 přibýlo v oběhu 19,8 mil. kusů bankovek (+ 5,8 %) a 22,5 mil. kusů mincí (+ 0,8 %).

Vývoj výše oběživa od 1. 1. 2000 do 31. 12. 2008

Struktura oběživa v Kč

Na konci roku 2008 bylo již 91 % z celkové výše oběživa kryto emisí bankovek v nominálních hodnotách 5000, 2000 a 1000 Kč a průměrná hodnota jedné bankovky v oběhu činila 1 081 Kč. Průměrná hodnota jedné mince v oběhu vzrostla (bez započítání haléřových mincí) na 6,75 Kč.

Hotovostní obraty na pokladnách poboček ČNB dosáhly v roce 2008 částky 1 587 mld. Kč, což znamená meziročně nárůst o 5 %. Pokladnami ČNB bylo přijato nebo vydáno 2,7 mld. bankovek a mincí a jedná se tak o více než 7 tisíc tun oběživa.

Dne 1. dubna 2008 vydala Česká národní banka do oběhu novou bankovku nominální hodnoty 1000 Kč vzor 2008. Bankovka téže nominální hodnoty vzoru 1996 zůstala nadále v platnosti, bankovka vzoru 1993 je již neplatná, ale stále vyměnitelná v České národní bance. Informace o rozdílech jednotlivých vzorů bankovek a o ochranných prvcích jsou k dispozici na webové stránce ČNB v části „Veřejnost/Publikace/Informační letáky“.

V roce 2008 vydala ČNB do oběhu dvě zlaté mince z řady Kulturní památky technického dědictví a šest pamětních stříbrných mincí, což je dosud historicky nejvyšší počet za jeden rok. Náměty jednotlivých mincí a emisní data lze nalézt na webové stránce ČNB v části „Bankovky a mince/Numizmatika/ Plán emise pamětních mincí v letech 2006–2010“.

Zlatých pamětních mincí bylo vyrobeno 28 000, tedy maximální možný počet stanovený bankovní radou, z toho 6 300 kusů (22,5 %) v běžné kvalitě a 21 700 kusů (77,5 %) ve špičkové kvalitě. Celková nominální hodnota ražených mincí dosáhla 70 mil. Kč. Stříbrných pamětních mincí bylo v roce 2008 vyrobeno 153 000, z toho 59 100 kusů (38,6 %) v běžné kvalitě a 93 900 kusů (61,4 %) ve špičkové kvalitě. Celková nominální hodnota ražených mincí dosáhla 30,6 mil. Kč.

Bezhotovostní platební styk

Česká národní banka na základě ustanovení zákona realizuje bezhotovostní platební styk, tj. vedení účtů centrální banky, zajišťování mezibankovních plateb a vypořádání obchodů s krátkodobými cennými papíry. Operace bezhotovostního platebního styku jsou realizovány prostřednictvím systémů CERTIS, SKD a ABO. Česká národní banka připravuje rovněž právní předpisy v oblasti platebního styku a spolupracuje na přípravě evropské legislativy.

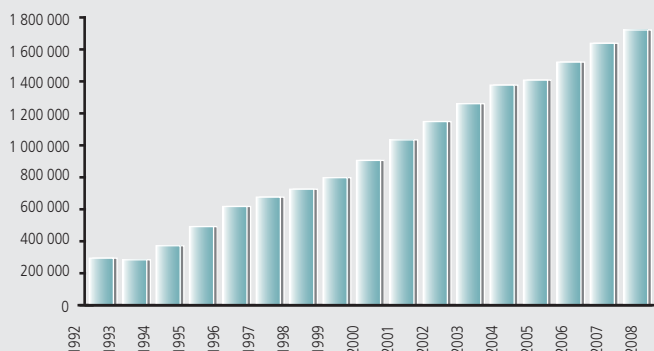
CERTIS – systém mezibankovního platebního styku

Systém CERTIS zajišťuje mezibankovní platební styk v České republice. Účastníky systému jsou banky, spořitelny a úvěrní družstva a pobočky zahraničních bank. K 31. prosinci 2008 zahrnoval 42 přímých účastníků a 7 tzv. třetích stran – institucí zajišťujících např. zúčtování transakcí z platebních karet, obchodů s cennými papíry apod.

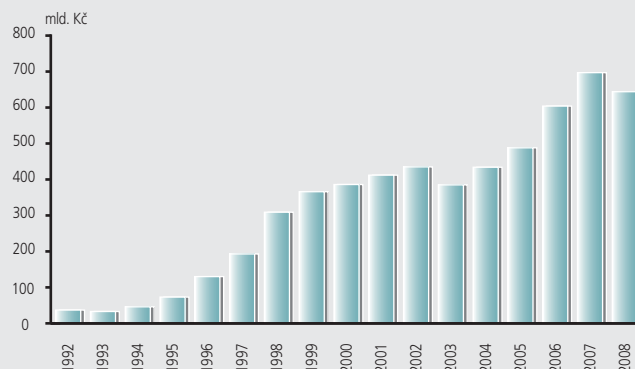
Od 1. ledna 2008 byla změněna časová pásma a došlo k dalšímu snížení poplatků hrazených účastníky systému. K postupnému snižování poplatků bylo přistoupeno poté, co bylo jádro systému CERTIS koncem roku 2006 převedeno z mainframové platformy do serverového prostředí, čímž došlo k výrazné úspoře nákladů.

V roce 2008 zpracoval systém CERTIS celkem 436 mil. transakcí (což představuje 6% meziroční nárůst) v celkové hodnotě 162 993 mld. Kč (pokles 6,8 %). Průměrně bylo denně zpracováno 1,72 mil. transakcí. Jejich průměrná denní hodnota činila 644 mld. Kč. Následující grafy znázorňují vývoj počtu zpracovávaných transakcí a objemu převáděných prostředků v systému CERTIS od roku 1992.

Průměrný denní počet transakcí

Průměrné denní obraty

SKD – Systém krátkodobých dluhopisů

Systém krátkodobých dluhopisů (SKD) provozovaný Českou národní bankou zajišťuje samostatnou evidenci (registr) cenných papírů a vypořádání obchodů s cennými papíry vedenými v této evidenci. SKD vede evidenci cenných papírů vydávaných Českou republikou (Ministerstvem financí) a splatných do jednoho roku, krátkodobých cenných papírů vydávaných ČNB se splatností do šesti měsíců a dalších dluhopisů s dobou splatnosti do jednoho roku.

Do SKD se promítají úpravy plynoucí ze změn v právních a daňových oblastech. ČNB také sleduje vývoj v oblasti vypořádacích systémů v Evropské unii, zvláště pak s ohledem na napojení těchto systémů na jednotný platební systém TARGET2, navrhovaný jednotný vypořádací systém TARGET2-Securities a systém pro řízení kola-terálu CCBM2, které budou pro ČR aktuální při přípravě na přistoupení k euru.

K 31. prosinci 2008 bylo v SKD evidováno 156 majetkových účtů patřících 110 klientům (majitelům cenných papírů). Se systémem pracuje 18 agentů a 5 custodiánů.

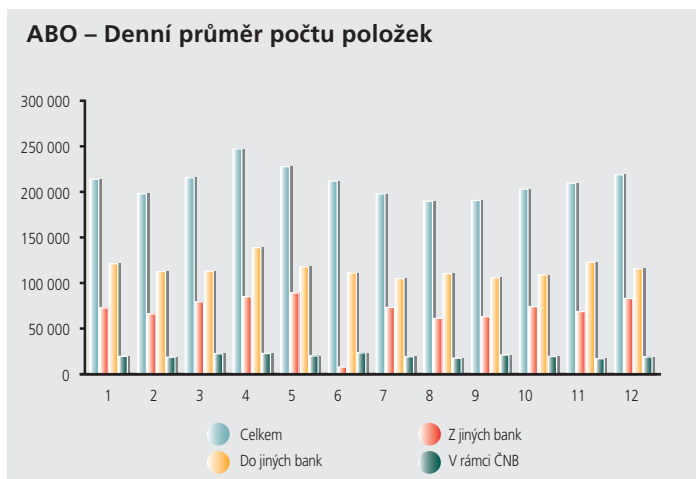
Pojmem „agenti“ jsou označovány banky, které poskytují služby vypořádání obchodů s cennými papíry svým klientům – majitelům cenných papírů. Mají přímý interaktivní přístup k systému SKD. „Custodiáni“ spravují účty s cennými papíry, jejichž vlastníky jsou jiné osoby než custodiáni, tj. zákazníci custodiánů.

Cenné papíry evidované v SKD jsou používány zejména jako zástava k vnitrodennímu úvěru, který ČNB poskytuje bankám pro potřeby účtování v systému CERTIS a pro potřeby repo operací ČNB.

ABO – systém účetnictví a platebního styku ČNB

V systému ABO bylo k 31. prosinci 2008 vedeno 41 422 živých účtů. Z toho 9 511 vnitřních účtů, 4 359 účtů zaměstnanců a 27 552 účtů právnických osob. Z účtů právnických osob spadá 24 131 účtů do skupiny účtů regulované státní pokladny. Majiteli ostatních účtů jsou především státní instituce, dále banky, zahraniční finanční instituce apod.

V roce 2008 pokračoval rozvoj systému ABO v rámci projektu ABO5, ve kterém byly především uvedeny do provozu nové funkce v aplikaci ABO-K internetové bankovníctví a do ABO bylo integrováno zadávání zahraničních plateb. Tím byly vytvořeny předpoklady pro masivnější přesun klientů do ABO-K s cílem dále omezit písemné platební příkazy a před koncem roku 2009 zrušit starší způsoby elektronické komu-

nikace klientů s ČNB (předávání platebních příkazů a výpisů elektronickou poštou a přes aplikaci Hromadné hladké platby).

Systém ABO zpracovává denně přibližně 200 000 účetních transakcí, převážně plateb, které jsou příjmy a výdaji státního rozpočtu. Meziroční nárůst plateb je minimální.

Legislativní oblast

Od léta 2008 se Česká národní banka aktivně účastní v rámci pracovní skupiny zřízené Ministerstvem financí za účelem transpozice Směrnice 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu, přípravy nové legislativní úpravy platebního styku. Dne 22. prosince 2008 bylo ukončeno mezirezortní připomínkové řízení a na základě vypořádání připomínek byl ve spolupráci s Ministerstvem financí připraven vládní návrh zákona o platebním styku, který byl předložen vládě na začátku února 2009.

Česká národní banka společně s Ministerstvem financí zohlednila při transpozici Směrnice o platebních službách na vnitřním trhu do českého právního řádu mj. i výsledky veřejného konzultačního materiálu, který byl uveřejněn na webových stránkách obou institucí.

V roce 2008 Česká národní banka též zohlednila ve svých vnitřních předpisech povinnosti, které pro ni při vedení účtů a poskytování dalších bankovních služeb vyplývají z nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (zákon proti praní peněz).

PŘÍPRAVA ČNB NA BUDOUCÍ ZAVEDENÍ EURA V ČESKÉ REPUBLICCE

ČNB v roce 2008 pokračovala ve svém zapojení do činnosti Národní koordinační skupiny (NKS) pro technickou, institucionální a legislativní přípravu na zavedení eura. Gesci za tento proces má Ministerstvo financí. Vzhledem k tomu, že v České republice nebyl zatím stanoven cílový termín pro zavedení eura, skupina se zaměřuje převážně na plnění úkolů metodického charakteru a aktivity v oblasti komunikace.

Role ČNB v NKS je významná, neboť řada úkolů spojených se zavedením eura bude spadat do přímé působnosti centrální banky. ČNB je zastoupena ve vedení NKS, člen bankovní rady je jejím místopředsedou a současně vede i pracovní skupinu pro finanční sektor. ČNB dále společně s Ministerstvem financí předsedá pracovní skupině pro komunikaci. Zástupci banky se na expertní úrovni účastní i činnosti všech dalších pracovních skupin.

V dubnu 2008 vláda schválila Zprávu o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice. Na přípravě tohoto dokumentu se významně podílela ČNB a jí vedená pracovní skupina pro finanční sektor. Tato skupina v roce 2008 rovněž zpracovala první metodická doporučení týkající se přípravy finančního sektoru na euro, a to pro oblast konverze produktů a duálního označování cen produktů kapitálového trhu, konverze úrokových sazeb po přijetí eura a přepočtu zůstatků na účtech. Česká národní banka se společně s Ministerstvem financí zapojila do evropského projektu technické pomoci na podporu zavedení eura, kterou poskytuje Belgická národní banka.

Zástupci ČNB se dále účastní jednání pracovní skupiny Evropské komise pro technicko-organizační otázky zavedení eura (PAN II) a pracovní skupiny pro komunikaci DirCom. Zde je možné čerpat cenné informace a zkušenosti od současných členů eurozóny. ČNB průběžně sledovala zejména proces příprav v sousedním Slovensku, jehož zkušenosti budou pro nás v budoucnu velmi cenné a inspirativní.

Hlavní úkoly centrální banky v procesu zavedení eura podrobněji mapuje materiál ČNB „Aktualizace úkolů ČNB v souvislosti se zavedením eura v ČR“ z října 2007, který je přístupný na webových stránkách ČNB v části „EU a mezinárodní vztahy/Euro“.

V rámci NKS byly v roce 2008 spuštěny oficiální webové stránky věnující se problematice zavedení eura – www.zavedenieura.cz. NKS zorganizovala rovněž řadu konferencí a seminářů věnujících se tomuto tématu.

OPERACE NA FINANČNÍM TRHU

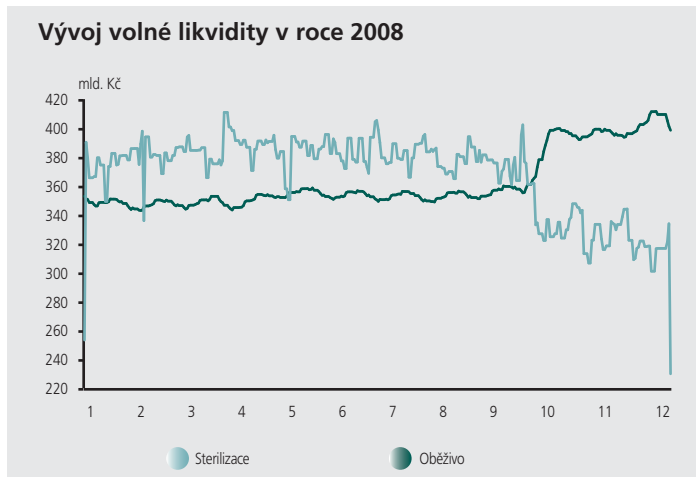
ČNB realizuje měnovou politiku prostřednictvím systému měnověpolitických nástrojů, který je složen z operací na finančním trhu, automatických facilit a povinných minimálních rezerv. Operace na finančním trhu hrají rozhodující úlohu při řízení hladiny úrokových sazeb, likvidity bankovního systému a v signalizaci nastavení měnové politiky. Bankovní rada ČNB rozhoduje o stanovení hodnoty tří úrokových sazeb: limitní dvoutýdenní repo sazby, diskontní a lombardní sazby. Hlavní měnověpolitickou úrokovou sazbou je limitní dvoutýdenní repo sazba. Nastavením výše této sazby ČNB ovlivňuje vývoj krátkého konce výnosové křivky. Diskontní a lombardní sazba tvoří koridor pro pohyb krátkodobých sazeb peněžního trhu. Při úpravách repo sazby (nastavené uprostřed) dochází k symetrické úpravě diskontní a lombardní sazby.

V únoru roku 2008 došlo k poslednímu kroku ze série zvýšení základních úrokových sazeb, kdy repo sazba dosáhla úrovně 3,75 %. Ve druhém pololetí došlo ke snížení úrokových sazeb ve třech krocích. S účinností od 8. srpna byla snížena repo sazba o 25 bodů na 3,50 %, od 7. listopadu o 75 bodů na 2,75 % a od 18. prosince o 50 bodů na 2,25 %.

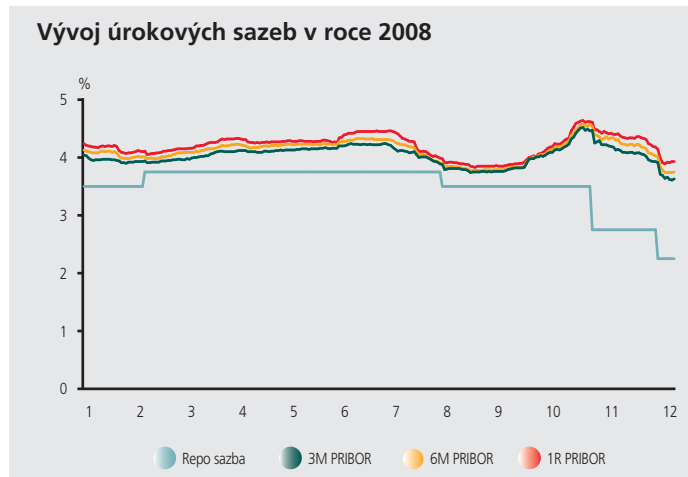
Prostřednictvím operací na peněžním trhu ČNB ovlivňuje stav likvidity bankovního sektoru tak, aby odpovídal optimální výši pro plnění povinných minimálních rezerv (PMR). Tím je zabezpečována stabilita krátkodobých úrokových sazeb na žádoucí úrovni. Základním podkladem pro rozhodování o operacích centrální banky na peněžním trhu je denní analýza a predikce vývoje likvidity bankovního sektoru a vývoj situace na peněžním trhu.

Hlavním nástrojem pro řízení krátkodobých úrokových sazeb byly v roce 2008 stejně jako v roce předcházejícím dvoutýdenní repo operace, vyhlášené pravidelně třikrát týdně. Vzhledem k dlouhodobému přebytku volné likvidity v bankovním systému byly tyto operace používány na stahování volných rezerv (na rozdíl např. od ECB, která chybějící likviditu dodává). Za staženou likviditu platí ČNB úrok maximálně ve výši limitní repo sazby. Objem volné likvidity stahované prostřednictvím měnových operací v roce 2008 dosahoval průměrné výše 368 mld. Kč. Proti průměru roku 2007 došlo k poklesu průměrné výše stahované likvidity o cca 31 mld. Kč.

Vývoj volné likvidity v roce 2008

Vývoj úrokových sazeb v roce 2008

Uvedený vývoj byl zapříčiněn jednak průběžným růstem oběživa a jednak jeho mimořádným jednorázovým nárůstem v říjnu 2008 v souvislosti s nejistotou vyvolanou propuknutím finanční krize na zahraničních trzích. Z tohoto jednorázového výkyvu se část oběživa vrátila zpět do bank ve formě vkladů a část zůstala v držení domácností a firem. Celkový nárůst oběživa činil v roce 2008 46 mld. Kč. O tuto částku se snížil objem sterilizace. Mezi další faktory ovlivňující objem sterilizace lze zařadit pokračující prodeje části výnosů devizových rezerv (prodáno 747 mil. EUR, vliv na objem sterilizace činil -18,6 mld. Kč), devizové operace s klienty (nakoupeno 319 mil. EUR, vliv na objem sterilizace činil +8 mld. Kč) a dále postupný nárůst stanovené výše PMR (vliv na objem sterilizace činil -4,9 mld. Kč). Proti poklesu objemu sterilizace naopak působilo vyplácení úroků z měnových operací ve výši 14,8 mld. Kč. Z toho úrokové náklady vyplácené bankám z prováděných měnových operací v roce 2008 činily 13,2 mld. Kč a na úročení PMR bylo vynaloženo 1,6 mld. Kč.

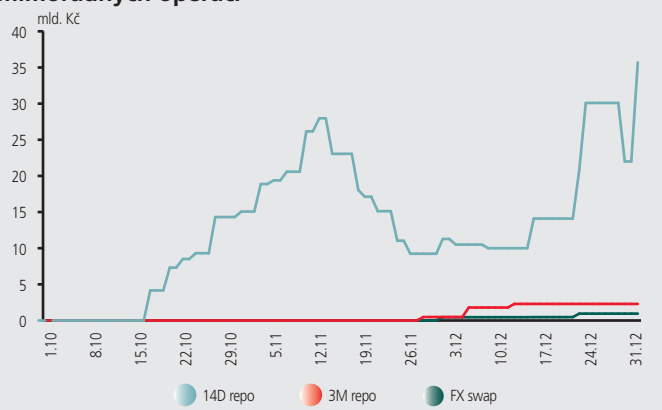
Výrazné snížení objemu sterilizace na konci roku (cca o 103 mld. Kč proti stavu na konci listopadu) bylo způsobeno zejména sezonními vlivy. Jednak došlo k nárůstu účelově vázaných prostředků státu na účtech u ČNB, neboť tyto nesmí být přes konec roku krátkodobě investovány na trhu, a dále se zvýšila dynamika růstu oběživa v souvislosti s vánočními svátky. Tyto faktory jsou krátkodobé, úzce spojené s obdobími na konci kalendářního roku a během ledna jejich vliv postupně odeznívá.

Dalšími měnověpolitickými nástroji ČNB jsou dvě „automatické“ facility – zápůjční a depozitní. V rámci zápůjční facility ČNB půjčuje bankám na jeden den (O/N) finanční prostředky oproti zajištění převodem cenných papírů. Tyto úvěry jsou úročeny lombardní sazbou. Lombardní sazba proto tvoří maximální hranici pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb. Jako zajištění úvěrů ČNB přijímá poukázky emitované ČNB, dluhopisy vydané a bezpodmínečně garantované Českou republikou a korunové cenné papíry emitované či bezpodmínečně garantované vládami EU a vybranými nadnárodními emitenty. Depozitní facility umožňuje bankám uložit si u ČNB prostředky na jeden den (O/N) za diskontní sazbu formou depozita. Diskontní sazba zde tvoří spodní hranici pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb. Minimální objem, při kterém jsou tyto operace prováděny, činí 10 mil. Kč. Pouze výjimečně jsou používány tzv. doladovací operace (individuální repo a reverzní repo za tržních podmínek). Také v roce 2008 ČNB vydávala vlastní poukázky, které používala jako zajištění pro operace na volném trhu. Vedle toho jsou používány bankami k zajištění úvěru, který mají možnost čerpat od ČNB v průběhu dne (vnitrodenní úvěr). Tyto úvěry jsou poskytovány s cílem zajistit plynulé fungování platebního styku v zúčtovacím centru ČNB. Za poskytnutí tohoto úvěru si ČNB úrok neúčtuje. V případě nesplacení vnitrodenního úvěru na konci dne dojde k automatické změně v zápůjční facility.

Mimořádné operace

Tyto operace nepatří do standardního instrumentaria a ČNB k nim přistoupila v průběhu října 2008 v důsledku propuknutí finanční krize. Zvýšený zájem o výběr hotovostí vyvolal v některých bankách pokles primárních vkladů a banky byly nuceny získávat likviditu jiným způsobem, což bylo v podmínkách omezené funkčnosti mezibankovního trhu problematické. Cílem těchto operací bylo zvýšení likvidity na sekundárním trhu státních dluhopisů a otevření dalších kanálů pro získání potřebné likvidity bank. Jednalo se o reverzní repo operace a devizové swapy. V rámci reverzních repo operací ČNB dodávala bankám likviditu proti zástavě cenných papírů se splatností 14 dní, případně 3 měsíce. Úroková sazba pro 14denní operace byla stanovena ve výši repo sazby ČNB zvýšené o 10 bodů a pro 3měsíční ve výši repo sazby ČNB zvýšené o 30 bodů. Devizové swapy na dodání korunové likvidity proti eurům byly bankám nabídnuty s libovolnou splatností až do 3 měsíců. Z těchto operací byly nejvíce využívány 14denní dodávací repo operace, ostatní typy operací měly doplňkový charakter. Existence těchto opatření byla přijata velmi kladně i těmi bankami, které uvedené facility nevyužívaly, neboť představovala kanál pro získání likvidity v případě potřeby.

Objem likvidity dodané prostřednictvím mimořádných operací

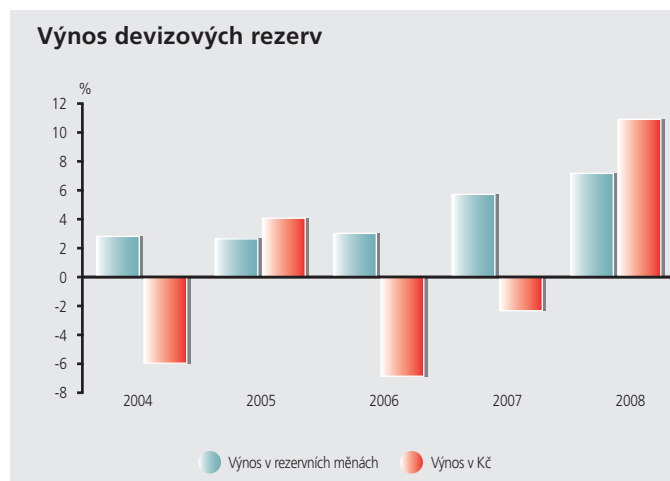
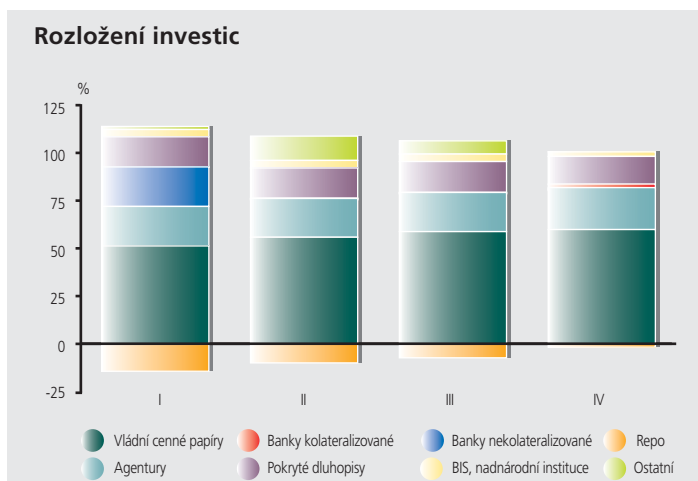

Správa devizových rezerv v roce 2008

Devizové rezervy představují zahraniční aktiva ČNB ve směnitelných měnách. Jsou tvořeny vklady v zahraničních bankách, cennými papíry, zlatem, rezervní pozicí u MMF a ostatními rezervními aktivy. Na konci roku 2008 představoval podíl devizových rezerv na bilanci ČNB cca 89 % a výnos z nich byl v roce 2008 nejvýznamnějším příjmem centrální banky.

ČNB drží devizové rezervy pro podporu provádění vlastní nezávislé měnové a kurzové politiky a kromě toho i jako zdroj devizové likvidity pro klienty ČNB, kterým prodává devizové prostředky za koruny. Velikost devizových rezerv je pravidelně zveřejňována na webových stránkách ČNB v části „Finanční trhy“. Při správě devizových rezerv ČNB usiluje o dosažení maximálního a stabilního výnosu při dodržení stanovených omezení pro likviditu a limitů pro tržní a kreditní rizika. Správci portfolií investují devizové rezervy do jednotlivých instrumentů v souladu se zásadami politiky ČNB při správě devizových rezerv a v závislosti na investičních příležitostech a konkrétní situaci na příslušných trzích. Největší část obou portfolií je investována do cenných papírů vydaných vládami zemí OECD, cenných papírů s vládní zárukou nebo vydaných povolenými agenturami a nadnárodními institucemi s dobou splatnosti delší než 1 rok. Zároveň jsou obě portfolia investována převážně do kreditních instrumentů s nejvyšším ratingem AAA. V první polovině roku 2008 došlo k minimalizaci

kreditní expozice na banky z důvodu téměř plošného zhoršování ratingů. S cílem zvýšit likviditu devizových rezerv byl současně zvýšen podíl investic do vládních dluhopisů. Zhoršení obchodovatelnosti na trhu agentur a pokrytých dluhopisů vedlo k dočasnému zafixování investic. Rozdělení přes jednotlivé investice v průběhu roku 2008 je uvedeno v následujícím grafu.

Na konci roku 2008 dosáhla tržní hodnota devizových rezerv ČNB velikosti 706 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 81 mld. Kč. Devizové rezervy v korunovém vyjádření vzrostly v důsledku výnosu portfolií (+45 mld. Kč), externích toků²⁰ do devizových rezerv (+32 mld. Kč), oslabení koruny proti dolaru (+14 mld. Kč) a euru (+9 mld. Kč). Naopak ke snížení rezerv přispěla konverze části výše uvedených výnosů do korun (-19 mld. Kč). Devizové intervence v roce 2008 prováděny nebyly. V eurovém vyjádření dosáhla tržní hodnota devizových rezerv velikosti 26,2 mld. EUR, což představuje meziroční nárůst o 2,8 mld. EUR, v dolarovém vyjádření došlo k nárůstu o 1,9 mld. USD na 36,5 mld. USD. Na změně velikosti tržní hodnoty devizových rezerv v tomto vyjádření se vedle výše zmíněných faktorů podílel i vývoj kurzu EUR/USD.

Devizové rezervy byly na konci roku 2008 alokovány následovně: 59,7 % EUR, 31,4 % USD, 4,5 % JPY, 3,0 % GBP a 1,4 % do SDR a zlata. V porovnání s minulým rokem došlo k mírné změně, a to zejména kvůli postupné konverzi části dolarového portfolia do portfolia eurového. Devizové rezervy lze v hrubém přiblížení rozčlenit na EUR portfolio a USD portfolio, které je částečně diverzifikováno do JPY a GBP prostřednictvím měnových forwardů. Výnos pozic v JPY a GBP tvoří součást výnosu USD portfolia.

Pro obě zmíněná portfolia jsou také odděleně určovány parametry, které definují přijímané úrokové riziko. Při jejich stanovení se v roce 2008 i nadále vycházelo z požadavku, aby portfolia nezaznamenala ztrátu za investiční horizont, který je nastaven jako jednoletý pro EUR portfolio a tříletý pro USD portfolio. Na konci roku 2008 byla modifikovaná durace²¹ EUR portfolia 2,5 roku a v případě USD portfolia zhruba 4,0 roky.

Výnos portfolií devizových rezerv je měřen jak absolutně, tak i relativně vůči referenčním portfoliím (benchmarkům). Měření relativního výnosu vypovídá o tom,

²⁰ Externí toky pocházejí z nákupu/prodeje cizí měny klientům ČNB a klientských devizových depozit. Nejvýznamnějším příspěvkem bylo meziroční zvýšení vkladu (+28 mil. Kč) Národního fondu Ministerstva financí, který řídí toky finančních prostředků poskytnutých Evropskou unií.

²¹ Veličina, která vyjadřuje citlivost na pohyb úrokových sazeb.

jak úspěšné byly strategie realizované správci portfolií vzhledem k referenčním portfoliím. V roce 2008 výnos EUR portfolia činil 6,04 % p.a., výnos USD portfolia 8,96 % p.a. Relativní výnos (tj. rozdíl mezi výnosem skutečného portfolia a výnosem referenčního portfolia) byl pro EUR portfolio -15,5 bp, respektive -46,3 bp v případě USD portfolia. Korunový výnos zlatého portfolia včetně kurzových rozdílů dosáhl 11,09 %.

Celkový výnos devizových rezerv, měřený jako vážený průměr všech portfolií, byl 7,17 %, tedy o 1,45 procentního bodu více než v roce 2007. Vážený průměrný výnos portfolií v Kč, tj. včetně kurzových výnosů a ztrát, byl z důvodu oslabení koruny 10,91 %, což je o 13,24 procentních bodů více v porovnání s předcházejícím rokem. Ačkoliv rizikový profil portfolií je poměrně konzervativní, výnos dosažený za uplynulý rok byl mimořádně vysoký. Krize na finančních trzích se projevila extrémní poptávkou po vládních dluhopisech, do kterých jsou portfolia investována nadpoloviční většinou.

V roce 2008 byl proveden první krok investice do akciových indexů. Akciová portfolia jsou spravována externě společnostmi BlackRock a State Street. Ke konci roku 2008 bylo v akciích alokováno 1,4 % z tržní hodnoty devizových rezerv. Podle plánu schváleného bankovní radou bude velikost akciové expozice rovnoměrně zvyšována s cílem 10 % z devizových rezerv v roce 2011. Strategie postupného, nikoliv skokového navyšování akciové expozice se ukázala jako prozíravá, protože výnosy akciových indexů byly vlivem finanční krize velmi nízké. Neannualizovaný výnos EUR portfolia s benchmarkem MSCI Euro činil -36,88 %, USD akciové portfolio s benchmarkem S&P 500 zaznamenalo výnos -34,28 %, GBP portfolio s benchmarkem FTSE 100 vyneslo -25,40 % a výnos JPY portfolia s benchmarkem Nikkei 225 byl -37,40 %. I přes dočasně negativní dopad do hospodaření ČNB považujeme záporný výnos akciových portfolií za potvrzení správnosti zvolené strategie. Záporná korelace s výnosem fixně úročených instrumentů a nastavené objemové zastoupení v devizových rezervách bylo základním východiskem pro zahrnutí investic do akciových indexů.

EKONOMICKÝ VÝZKUM

Ekonomický výzkum v ČNB vytváří znalostní a analytické zázemí pro tvorbu měnové politiky, dohled nad finančním sektorem a udržování finanční stability a přispívá k rozvoji lidského kapitálu centrální banky. Ekonomický výzkum je také nástrojem, který napomáhá budovat pozici ČNB v rámci ESCB a směrem k odborné domácí a zahraniční veřejnosti. Podrobné informace o výzkumných aktivitách v ČNB lze najít na internetových stránkách <http://www.cnb.cz/cs/vyzkum/>.

V roce 2008 vydala ČNB řadu zajímavých výzkumných publikací. Desetileté výročí cílování inflace bylo příležitostí k vydání knihy *Evaluation of the Fulfilment of the CNB's Inflation Targets 1998–2007 – Vyhodnocení plnění inflačních cílů ČNB v letech 1998–2007*. Deset kapitol této knihy vyhodnocuje z různých pohledů českou zkušenost s inflačním cílováním a slouží jako podklad pro další zdokonalování tohoto měnověpolitického režimu. V roce 2008 bylo publikováno celkem patnáct mezinárodně recenzovaných článků v řadách *CNB Working Paper Series* a *CNB Research and Policy Notes* a dvě čísla přehledové publikace *Economic Research Bulletin* zaměřená na deset let inflačního cílování v České republice a modelové zázemí této strategie. Řada výzkumných prací byla též publikována v prestižních mezinárodních a regionálních odborných časopisech. V roce 2008 získali ekonomové ČNB za své výzkumné práce cenu rakouské centrální banky *Olga Radzyner Award*, cenu *Financial Stability Institute Award of the Bank for International Settlements* a cenu *Karla Engliše České společnosti ekonomické*.

ČNB zaměřuje svoje výzkumné projekty na témata relevantní pro centrální banku. Relevance a také kvalita výzkumných výstupů byla vyhodnocena v nově vydané přehledové zprávě *Ekonomický výzkum ČNB: 2005–2006*. Koordinátoři výzkumných

projektů jsou zapojeni do měnověrozhodovacího procesu při tvorbě stanovisek k Situačním zprávám o ekonomickém vývoji a záznamů z měnověpolitických jednání. Stanoviska zajišťují vnitřní zpětnou vazbu k běžné analytické činnosti a tím přispívají k lepšímu rozhodování. Náměty z měnověpolitické diskuze jsou koordinátory zohledňovány při stanovování prioritních témat výzkumu. Výzkumné výstupy jsou dále využívány ve Zprávě o finanční stabilitě a v každoročních Analýzách stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou.

V průběhu roku ČNB pořádala a spolupřádala tři konference s mezinárodní účastí. V dubnu uspořádala mezinárodní konferenci k 15. výročí ČNB a k 10. výročí cílování inflace v České republice. Deset let cílování inflace bylo tématem i čtvrtého ročníku odborné konference Research Open Day 2008, která se konala v květnu. V říjnu se v Kongresovém centru ČNB uskutečnila 11. mezinárodní konference The Market for Retail Financial Services: Development, Integration and Economic Effects, kterou spolupřádaly ČNB, ECB a Centrum finančních studií Frankfurtské univerzity.

Vedle mezinárodních konferencí ČNB pořádala obdobně jako v předchozích letech ve spolupráci s Českou společností ekonomickou a s Centrem pro ekonomický výzkum a doktorské studium CERGE-EI pět významných seminářů, na kterých přednášeli Fabio Canova (Univerzita Pompeu Fabra), Thomas J. Sargent (New York University), Gabriel Fagan (European Central Bank), Giuseppe Bertola (Università di Torino) a Oleh Havrylyshyn (University of Toronto).

Ekonomové ČNB se aktivně účastní mezinárodního výzkumného programu Wage Dynamics Network (WDN), který se zabývá studiem dynamiky mezd a nákladů na práci a jejich implikacemi pro měnovou politiku v celé Evropě. Aktivity této pracovní skupiny jsou koordinovány Evropskou centrální bankou a účastní se jich ekonomové z národních centrálních bank, ECB i významní externí odborníci. Prvním výstupem byla konference v ECB v červnu 2008, její program je na webu ECB (http://www.ecb.int/events/conferences/html/wage_dynamics_network.en.html).

Poradním orgánem bankovní rady v oblasti výzkumu je Výbor pro ekonomický výzkum, mezi jehož členy jsou přední zahraniční odborníci. Hlavním úkolem Výboru je vytvářet bankovní radě zázemí pro rozhodování o výzkumných projektech. V roce 2008 pracoval Výbor ve složení: Iain Begg (Evropský institut při London School of Economics), Nicoletta Batini (Mezinárodní měnový fond), Andrew Blake (Bank of England), Carsten Detken (Evropská centrální banka) a László Halpern (Maďarská akademie věd). Prezidentem Výboru je guvernér ČNB Zdeněk Tůma a předsedajícím je vrchní ředitel ČNB Robert Holman. Interními členy Výboru jsou ředitelka samostatného odboru ekonomického výzkumu, ředitel sekce měnové a statistiky,

ředitel sekce regulace a analýz finančního trhu, ředitel sekce dohledu nad finančním trhem, ředitel sekce řízení rizik a podpory obchodů a čtyři koordinátoři výzkumných projektů.

FINANČNÍ STABILITA

Péče o finanční stabilitu je definována v zákoně o České národní bance jako jeden z jejích hlavních cílů. Nejdůležitější činností v rámci plnění tohoto cíle je monitorování rizik ohrožujících stabilitu domácího finančního systému a posuzování jeho schopnosti absorbovat šoky přicházející z externího prostředí. Pozornost se soustřeďuje tradičně na banky jako hlavní finanční zprostředkovatele. Rostoucí význam finančních trhů a nebankovních finančních institucí a infrastruktury a jejich provázanost s bankami však znamenají pro ČNB nutnost monitoringu zranitelnosti i těchto prvků systému. ČNB vnímá finanční stabilitu jako situaci, kdy finanční systém plní své funkce bez závažných poruch a nežádoucích důsledků pro současný i budoucí vývoj ekonomiky jako celku a zároveň vykazuje vysokou míru odolnosti vůči šokům. Z tohoto pohledu se stal rok 2008 skutečnou výzvou.

Turbulence na finančních trzích, které začaly v létě 2007 a které v průběhu roku 2008 přerostly v globální finanční krizi s následným zpomalením světového ekonomického růstu, značně zesílily tlaky na finanční stabilitu. I když český bankovní systém byl vzhledem ke zdravé struktuře bilancí a kapitalizaci přímého vlivu krize ušetřen, ke konci roku vlivem všeobecné nedůvěry na trzích došlo k poklesu likvidity některých segmentů finančního trhu. ČNB reagovala zavedením nástrojů, které vedly k rychlé stabilizaci těchto segmentů.

Výrazné zpomalení hospodářského růstu v zahraničí a s ním související efekty zpomalení dynamiky čistého vývozu, oslabení domácí ekonomické aktivity a následné zhoršení výkonnosti finančního sektoru byly ostatně označeny jako hlavní rizika ve Zprávě o finanční stabilitě za rok 2007, která vývoj roku 2008 bohužel potvrdil. Další analýzy finanční stability se tak zaměřily zejména na přetrvávající nestabilitu trhů, zpřísnění úvěrových podmínek, potenciální zhoršení finanční situace bank a k nim adekvátní doporučení pro hospodářské politiky.

I v roce 2008 pokračovala pravidelná spolupráce ČNB v oblasti finanční stability s ostatními národními i mezinárodními autoritami, a to nejen na úrovni oficiálních struktur EU (Banking Supervision Committee, Working Group on Macro-Prudential Analysis, Working Group on Banking Developments, EFC Financial Stability Table, tzv. Lamfalussyho výbory apod.), ale i na regionální bázi, např. v oblasti zátěžového testování. ČNB v roce 2008 rozšířila svůj program technické pomoci méně vyspělým zemím i o oblast finanční stability. Uznáním úspěchů ČNB v této oblasti bylo i vystoupení zástupce ČNB na prestižním Fóru OECD v Paříži v diskuzi o budoucích změnách regulace finančních trhů.

ČNB se při plnění cíle finanční stability snaží působit preventivně a široce komunikovat s veřejností o potenciálních rizicích a faktorech vedoucích k ohrožení finanční stability. Jednou z oblastí k naplnění tohoto cíle je i finanční vzdělávání, kterému se ČNB věnuje ve stále vyšší míře (viz kapitola „Ochrana spotřebitele“ této zprávy). Obzvláště důležitým aspektem komunikace rizik pro finanční stabilitu se stal důraz na zabránění jednotnému negativnímu pohledu na region, do něhož je česká ekonomika zařazována. Nejdůležitější součástí této komunikace je Zpráva o finanční stabilitě. Cílem této publikace, kterou ČNB vydává v roční periodicitě již od roku 2004, je zhodnotit vývoj v uplynulém roce a identifikovat případná rizika pro narušení stability českého finančního systému v nadcházejícím období. Zákonnou povinností ČNB je předkládat tuto zprávu Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Zpráva o finanční stabilitě za 2008 bude zveřejněna v červnu 2009. V elektronické podobě bude k dispozici v české i anglické verzi na webových stránkách ČNB v části „Finanční stabilita“.

Ke komunikaci s odbornou veřejností slouží také publikace z oblasti výzkumu finanční stability. Výsledky lze nalézt ve výzkumných publikacích (podrobněji viz www.cnb.cz a kapitola „Ekonomický výzkum“ této zprávy), v článcích a statích zveřejněných v odborných časopisech a v tématických článcích Zprávy o finanční stabilitě.

STATISTIKA

Statistika ČNB i v roce 2008 tvořila informační základnu jak pro analytickou práci v ČNB či odborné veřejnosti, tak pro tvorbu statistik v rámci EU. Hlavními hnacími silami rozvoje statistiky byly harmonizace se standardy platnými v EU, reflexe požadavků tuzemských uživatelů a udržování zátěže vykazujících subjektů na přijatelné úrovni. Požadavky tuzemských i evropských uživatelů se značně překrývají, protože analytici mají zájem vycházet z informací, které jsou mezinárodně srovnatelné. Vedle standardů platných pro všechny členské země EU, které ČNB plní, existují i požadavky pro země eurozóny. Ty jsou sice formálně závazné až v okamžiku přijetí jednotné měny, ale jejich součástí je i existence zpětných časových řad, a to od vstupu do EU. ČNB proto postupně zavádí i tyto statistiky. Zástupci ČNB pokračovali v účasti na tvorbě nových statistik i standardů, především v evropských statistických strukturách jak v rámci ESCB, tak ve spolupráci s Eurostatem. Nad rámec takto sladěných statistik vznikají i národní specifické požadavky. ČNB například reagovala na zájem o vývoj ukazatelů vládních financí zahájením jejich zveřejňování.

Samostatnou oblastí je sběr podkladových dat pro sestavování jednotlivých statistik. ČNB využívala výhody vyplývající ze začlenění dohledu nad finančním trhem do její struktury. Toto organizační uspořádání umožňuje spojit požadavky na statistické výkaznictví s požadavky dohledu do jedné sady výkazů. V roce 2008 byly takto vytvořeny dva společné bankovní výkazy pro držbu cenných papírů, na jejichž základě budou data sbírána od roku 2009, což umožnilo zrušení osmi stávajících výkazů. Navíc byla použita progresivní metoda sběru dat podle jednotlivých cenných papírů, při které respondenti předávají pouze primární údaje a nemusejí vytvářet žádné agregace. Tato metoda je velmi šetrná k vykazujícím subjektům a práce spojené s vytvářením agregací se přenášejí na kompilátora, v tomto případě ČNB. Dostupnost individuálních dat navíc umožňuje kompilátorovi statistik změnit v případě nutnosti strukturu výstupů bez dodatečných požadavků či změn ve výkaznictví. K optimální struktuře vykazovaných informací a způsobu jejich zaslání významně přispěla spolupráce s Českou bankovní asociací.

Měnová a finanční statistika

ČNB poskytuje vedle údajů tradičních měnových statistik stále více informací i o finančních nebankovních institucích – fondech kolektivního investování, zprostředkovatelích finančních aktiv apod. V roce 2008 došlo k další kultivaci některých statistik. Statistika dlouhodobých úrokových sazeb pro konvergenční účely je od dubna 2008 založena na koši státních dluhopisů, nikoliv jen na jednom cenném papíru, což bylo umožněno rozvojem příslušného segmentu finančního trhu. Vedle již zmíněného způsobu sběru podkladových informací o cenných papírech z bank byla tato metoda použita i při přípravě nových výkazů fondů kolektivního investování.

Statistika platební bilance

Uživatelé si už zvykli vedle čtvrtletních informací o vývoji platební bilance, investiční pozice vůči zahraničí a informací o teritoriálním a odvětvovém členění toků přímých zahraničních investic i na měsíční zveřejňování základních údajů o platební bilanci. ČNB začala v roce 2008 zasílat informace o základních charakteristikách cenných papírů emitovaných rezidenty do statistické databáze ECB, která má sloužit ke zkvalitnění informací o cenných papírech.

Statistika finančních účtů

V této relativně mladé oblasti statistiky pokračuje proces kultivace existujících stavových statistik a příprava na rozšíření výstupů, zejména v oblasti transakcí a tzv. protistran. Průběžně je rozšiřován i doprovodný komentář o analytické ukazatele statistiky finančních účtů a údaje vybraných protistran. V průběhu roku 2008 pokračovala rovněž spolupráce s ČSÚ na harmonizaci statistiky ročních (ČSÚ) a čtvrtletních (ČNB) finančních účtů, včetně rozšíření rozsahu údajů předávaných ze statistiky ČNB Českému statistickému úřadu.

ČNB JAKO BANKA STÁTU

Na základě zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů provádí ČNB bankovní služby pro stát a veřejný sektor. Vede příjmové a výdajové účty pro organizační složky státu napojené na státní rozpočet, finanční a celní úřady, Českou správu sociálního zabezpečení, úřady práce, příspěvkové organizace, státní fondy a podnikatelské subjekty – příjemce dotací ze státního rozpočtu a účty napojené na rozpočet Evropských společenství. Ke konci roku 2008 činil počet takto vedených účtů 26,7 tisíc. ČNB rovněž zajišťuje bezhotovostní výplaty dávek státní sociální podpory. Za rok 2008 bylo na těchto účtech např. zaúčtováno 7,1 milionu operací státní sociální podpory, 9,2 milionu plateb pojistného na nemocenské pojištění a politiku zaměstnanosti či 2,4 milionu operací souvisejících se správou daně z přidané hodnoty.

Podpora řízení likvidity státní pokladny

ČNB dlouhodobě (cca od roku 2000) úzce spolupracuje s Ministerstvem financí na projektu budování státní pokladny v České republice, v jehož rámci zajišťuje pro státní pokladnu platební služby.

V rámci uzavřených smluv o zabezpečení činností státní pokladny vytvořila ČNB pro Ministerstvo financí nástroje pro automatizované předávání informací o stavu státní pokladny v průběhu dne. ČNB dále poskytuje státní pokladně internetovou aplikaci, která umožňuje správcům rozpočtových kapitol nastavovat interaktivně rozpočtové limity výdajových účtů státní pokladny a zajišťuje jim přímý přístup k informacím o limitech a aktuální výši jejich čerpání na jednotlivých účtech.

Současně ČNB zajišťuje denně konsolidaci prostředků státního sektoru²² na tzv. souhrnném účtu státní pokladny a v průběhu dne úzce spolupracuje s Ministerstvem financí na řízení likvidity tohoto účtu, a to včetně návrhů doporučení pro denní zápůjční či investiční operace. V rámci zúčtovacího a platebního systému ČNB (ABO) jsou průběžně porovnávány výdaje běžného dne a jejich krytí prostředky na účtech státu tak, aby byly maximálně využity veškeré dočasně volné finanční zdroje. Pokud dojde k přechodnému nesouladu mezi příjmy a výdaji, jsou další prostředky na financování výdajů získány prodejem státních pokladničních poukázek na finančním trhu, anebo je v opačném případě přebytek zdrojů státní pokladny investován do pokladničních poukázek (státních, případně poukázek ČNB). Tím je zajištěno maximálně efektivní použití prostředků státní pokladny a minimalizovány náklady na dluhovou službu. Zatímco průměrný denní zůstatek souhrnného účtu státní pokladny v roce 2008 činil přibližně 9 mil. Kč, v posledním čtvrtletí loňského roku se ho díky přesnějšímu řízení likvidity podařilo snížit na hodnoty okolo 7 mil. Kč.

Podpora financování státního dluhu

V rámci správy státního dluhu České republiky vykonává Česká národní banka pro Ministerstvo financí funkci fiskálního agenta, což v praxi představuje především organizaci primárního prodeje státních dluhopisů a odborné konzultace.

ČNB v roce 2008 pro Ministerstvo financí uskutečnila 23 aukcí státních pokladničních poukázek. Ministerstvo financí vydalo poukázky se splatnostmi od tří měsíců do jednoho roku v celkovém objemu 200,9 mld. Kč. Z toho poukázky v objemu 100 mld. Kč odkoupil emitent do svého portfolia s cílem použít je následně jako kolaterál při operacích na finančním trhu pro překlenutí krátkodobého nedostatku likvidity. Poukázky byly prodávány formou holandského aukčního prodeje. Nesplacený objem státních pokladničních poukázek v oběhu činil ke konci roku 2008 cca 78,7 mld. Kč.

V průběhu roku 2008 zrealizovala ČNB pro Ministerstvo financí také 19 primárních aukcí střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů v celkovém prodaném objemu 150,5 mld. Kč, a to jak ve formě znovuotevření stávajících emisí, tak i emisí nových. Ministerstvo financí vydalo nové emise se splatností 3 a 8 let. Osmiletý dluhopis je dluhopis s variabilním kuponem odvozeným od 6M PRIBOR (v den aukce 4,28 %) a byl v loňském roce emitován ve 3 tranších v celkovém objemu 32 mld. Kč. Začátkem června Ministerstvo financí emitovalo na zahraničních trzích v pořadí již třetí emisí eurobondů se splatností 10 let, kuponem 5,00 % a v celkové výši 2,0 mld. EUR. Do vlastního portfolia Ministerstvo financí odkoupilo v primárních aukcích státní dluhopisy v celkovém objemu necelých 53 mld. Kč. V roce 2008 byly splaceny dvě emise SD v celkovém objemu necelých 83 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2007 vzrostl nesplacený objem emitovaného dluhu ve střednědobých a dlouhodobých dluhopisech ze 770,9 mld. Kč na 873,4 mld. Kč.

EVROPSKÁ A MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE, ZAHRANIČNÍ TECHNICKÁ POMOC

Evropská centrální banka, Evropský systém centrálních bank

ČNB je od 1. května 2004 plnoprávným členem Evropského systému centrálních bank (ESCB), který se skládá z Evropské centrální banky (ECB) a 27 národních centrálních bank zemí EU. Guvernér ČNB se pravidelně účastní jednání Generální rady ECB, která je vedle Rady guvernérů a Výkonné rady jedním ze tří rozhodovacích orgánů ECB. Generální rada zasedá čtyřikrát ročně. V 1. pololetí 2008 se kromě řád-

²² Účty podléhající konsolidaci jsou vymezeny zákonem č. 218/2000, o rozpočtových pravidlech; jedná se zejména o příjmové a výdajové účty státního rozpočtu, účty státních finančních aktiv, účty finančních úřadů, účty řízení likvidity státní pokladny a účty rezervních fondů organizačních složek státu a fondů kulturních a sociálních potřeb (nově od března 2008).

ných jednání uskutečnila dvě jednání formou telekonference. Na programu první telekonference bylo schválení pravidelné konvergenční zprávy ECB. Konvergenční zprávy jsou vypracovávány každé 2 roky pro země stojící mimo eurozónu. Zpráva hodnotila vývoj v 10 zemích – Bulharsku, České republice, Estonsku, Lotyšsku, Litvě, Maďarsku, Polsku, Rumunsku, Slovensku a Švédsku z hlediska naplňování ekonomických a legislativních kritérií pro přijetí eura. Druhá telekonference měla na programu projednání změny centrální parity slovenské koruny v rámci kurzového mechanismu ERM II.

Mezi důležité otázky diskutované na jednáních Generální rady patřila problematika makroekonomického, měnového a finančního vývoje ve světě a zhodnocení vývoje bankovního sektoru. Ve 2. pololetí 2008 pak v diskuzích dominoval aktuální vývoj na finančních trzích v souvislosti s pokračující celosvětovou finanční a ekonomickou krizí.

Zástupci ČNB se stejně jako v minulých letech podíleli na práci 13 výborů ESCB a řady pracovních skupin. Mezi důležité body jednání patřila příprava zásadních materiálů o makroekonomickém vývoji, stavu veřejných financí, zákazu měnového financování, fungování ERM II a o výhledu světové ekonomiky. Dále se projednávaly zejména otázky spojené s paděláním eurobankovek a euromincí, příprava vydání eurobankovek 2. emise, projekty TARGET2 (Transevropský expresní automatizovaný systém zúčtování plateb v reálném čase), SEPA (Jednotný platební prostor v eurech) atd.

V rámci písemných konzultací, resp. písemného připomínkového řízení (tzv. written procedures) bylo v roce 2008 v ČNB zpracováno více než 130 materiálů. V 19 případech uplatnila ČNB připomínky. Písemné konzultace představují povinnost členských zemí konzultovat s ECB návrhy právních předpisů, které spadají do její působnosti. Ve 4. čtvrtletí 2008 se počet projednávaných legislativních návrhů oproti předcházejícím čtvrtletím více než ztrojnásobil (69 případů), což bylo způsobeno návrhy jednotlivých členských států při přijímání legislativních opatření v souvislosti s finanční krizí.

Zastoupení ČNB v orgánech Rady EU

Významnou roli hraje i zastoupení ČNB v orgánech, které mají vazbu na Radu EU. Guvernér ČNB se účastní neformálních zasedání Rady ECOFIN, která se konají dvakrát ročně vždy v zemi, jež předsedá Radě EU. V roce 2008 na zasedáních v Lublani a Nice patřila k zásadním tématům hospodářská situace, otázky finanční stability a dohledu nad finančním trhem, kvalita veřejných financí a otázky reformy MMF. Zástupce ČNB na úrovni viceguvernéra se účastní též zasedání Hospodářského a finančního výboru (EFC), který plní poradní funkci vůči Radě EU. Výbor se v roce 2008 mimo jiné zabýval projednáváním konvergenčních zpráv EK a ECB, aktuální hospodářskou situací a otázkami finanční stability a dohledu. Ve 2. pololetí roku 2008 se diskuze EFC zaměřila především na možnosti řešení celosvětové krize ve finančním sektoru. ČNB se také aktivně podílí na práci podvýboru EFC pro otázky Mezinárodního měnového fondu (SC IMF).

Výbor pro EU

Hlavním politickým koordinačním orgánem pro vztahy České republiky k Evropské unii je Výbor pro EU (V-EU). V současné době pracuje ve dvou úrovních. Na vládní úrovni (předseda vlády a ministři klíčových rezortů) projednává zásadní politické otázky související s členstvím ČR v EU. Na pracovní úrovni (náměstci ministrů) projednává a schvaluje pozice, instrukce a mandáty pro jednání představitelů ČR v Radě EU a jejich pracovních orgánech a dále podklady, které jsou postoupeny k projednání ve Výboru pro EU na vládní úrovni. Česká národní banka má v obou úrovních statut přidruženého člena (na úrovni guvernéra, resp. viceguvernéra ČNB). Dvakrát ročně

ČNB předkládá V-EU informaci o vzájemných vztazích ČNB a ESCB/ECB. Ke koordinaci činností a diskuzi evropských záležitostí v ČNB je využívána Koordinační porada k problematice EU, vedená viceguvernérem.

V průběhu roku 2008 byla hlavním tématem jednání Výboru pro EU příprava předsednictví ČR v Radě EU v 1. pololetí 2009, a to jak po stránce obsahové, tak i organizační. Oficiální znění programového dokumentu pod názvem Pracovní program českého předsednictví v Radě EU 2009 bylo zveřejněno na počátku roku 2009. K 1. prosinci 2008 byly spuštěny internetové stránky českého předsednictví.

Pracovní program obsahuje hlavní motto předsednictví „Evropa bez bariér“. Jako hlavní témata se uvádějí ekonomika, energetika a Evropská unie ve světě (tzv. 3E). Hospodářská a finanční témata, která stojí v centru profesionálního zájmu ČNB, byla oproti původním záměrům rozšířena, obsahují nejen odkazy na řešení současné ekonomické situace včetně stability finančního sektoru, ale i odstraňování překážek pohybu služeb, novou finanční architekturu apod. V kontextu očekávané evropské diskuze ke změnám v uspořádání dohledu nad finančním trhem program českého předsednictví na základě iniciativy České národní banky taktéž poukazuje na význam integrovaného národního uspořádání dohledu (důraz na funkcionální model napříč všemi sektory finančního trhu).

Mezinárodní měnový fond a Skupina světové banky

Po obsáhlé diskuzi o reformě členských kvót, jejímž cílem je spravedlivější zohlednění ekonomické váhy jednotlivých zemí, zejména rychle rostoucích ekonomik Asie, Rada guvernérů MMF přijala dne 28. dubna 2008 Rezoluci o reformě kvót č. 63-2. Rezoluce upravuje stávající systém členských kvót, na jehož základě dojde k jejich zvýšení u 54 členských zemí. České republice se zvýší dosavadní kvóta z 819,3 mil. SDR na 1 002,2 mil. SDR. V relativním vyjádření stoupne podíl naší kvóty a hlasovací síla z 0,38 % na 0,42 %.

Současná spolupráce mezi ČR a MMF probíhá zejména formou každoročních konzultací, které se uskutečňují v souladu s čl. IV Stanov MMF (Articles of Agreement). Poslední konzultace proběhly ve dnech 13.–24. listopadu 2008. MMF konstatoval, že po třech letech rychlého ekonomického růstu ekonomika v roce 2009 prudce zpomalí. Inflace pravděpodobně klesne k úrovni inflačního cíle. Exportní konkurenceschopnost je odpovídající a vnější pozice zůstává silná. Mírný deficit běžného účtu by měl být dostatečně pokryt přílivem přímých investic. Výkonná rada MMF ocenila silné ekonomické fundamenty, které pomohly české ekonomice relativně dobře omezit počáteční dopady globální finanční krize. Díky své vysoké otevřenosti však byla i česká ekonomika negativně postižena touto globální krizí. S ohledem na očekávané zpomalení ekonomického růstu v roce 2009 výkonní ředitelé MMF zdůraznili důležitost zachovat finanční stabilitu a omezit dopad ekonomického zpomalení využitím určité míry flexibility, která byla získána prováděním zdravé hospodářské politiky v minulosti. Současně bylo zdůrazněno, že by vláda měla i nadále brát v úvahu střednědobé fiskální a inflační cíle.

Banka pro mezinárodní platby v Basileji

Guvernéř ČNB se stejně jako v předchozím období účastnil pravidelných setkání guvernérů členských zemí Banky pro mezinárodní platby (BIS), pořádaných každé dva měsíce, na nichž se diskutují strategické otázky mezinárodního finančního systému a stability finančních trhů. Kromě toho byl přítomen i na výročním zasedání valné hromady BIS, která se konala v červnu 2008. ČNB má zastoupení v pracovní skupině International Liaison Group (ILG) a v její pracovní podskupině pro kapitál International Liaison Group on Capital (ILGC). V roce 2008 se konala tři jednání ILG, která se zabývala zejména problematikou znehodnocení aktiv a tvorby opravných položek, rizikově orientovaným dohledem a mikrofinancemi.

Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj

Zástupci ČNB se účastnili jednání Výboru pro hospodářskou politiku a Výboru pro finanční trhy. Zapojili se rovněž do činnosti pracovní skupiny v oblasti penzijních systémů a jednání Výboru pro ekonomické přehledy. Na zasedáních těchto pracovních orgánů OECD byla v uplynulém období diskutována především aktuální témata, zejména pak současná situace na světových finančních trzích.

ČNB se dále aktivně podílela na přípravě a projednání pravidelné zprávy OECD o ekonomickém vývoji ČR. Zpráva byla projednána v březnu 2008 v Paříži v rámci Výboru pro ekonomické přehledy. V dubnu téhož roku došlo k oficiálnímu zveřejnění ekonomického přehledu v Praze, kterého se zúčastnil generální tajemník OECD Angel Gurría. Hospodářský vývoj České republiky byl ze strany OECD zhodnocen pozitivně. Vedle standardních ekonomických témat se zpráva tentokrát zaměřila na posouzení započaté reformy veřejných financí.

V průběhu roku 2008 pokračoval proces rozšíření OECD o Rusko, Chile, Estonsko, Slovinsko a Izrael. OECD se rovněž aktivně zapojila do analýz příčin a důsledků současné finanční a hospodářské krize. Připravila mj. tzv. Akční plán OECD, který by měl napomoci k řešení současných problémů finančního sektoru.

Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Česká republika se završením procesu graduace v rámci EBRD v závěru roku 2007 stala dárcovskou (tzv. donorskou) zemí. EBRD již neinvestuje do nových projektů v ČR, a to ani v rámci regionálních projektů. Existující projekty doběhnou v souladu se smluvními závazky. Uznání členské země za vyspělý stát tak významnou mezinárodní finanční institucí, jakou je EBRD, je vnímáno jako důležitá zpráva pro zahraniční investory.

ČR si za dva roky svého donorského působení vybudovala respektované postavení a získala pověst aktivního partnera. Je zapojena do donorských aktivit EBRD v rámci Fondu pro západní Balkán (Western Balkan Fund), jehož posláním je podporovat projekty, rozvoj institucí a legislativy. Celkový donorský příspěvek ČR činil v roce 2006 0,5 mil. EUR, v roce 2007 2,5 mil. EUR a v roce 2008 2,0 mil. EUR. V letech 2006–2008 získaly české subjekty celkem 20 konzultačních kontraktů v celkovém objemu 2,62 mil. EUR.

Od počátku roku 2008 působí v rámci EBRD nový Český donorský fond. Jde o vázaný fond, určený pro kontrakty s českými konzultačními subjekty a pro projekty v zemích, které jsou příjemcem pomoci ODA (systém vládní rozvojové pomoci). V dubnu 2008 se uskutečnil v Praze v prostorách Kongresového centra ČNB propagační seminář k informovanosti české konzultantské veřejnosti o tomto nově vytvořeném fondu a obecně o programech technické spolupráce EBRD.

Zahraniční technická pomoc

ČNB pokračovala v aktivním přístupu k poskytování technické pomoci (ZTP), jehož základy byly nastaveny v roce 2002, kdy byl poprvé vypracován plán aktivního poskytování ZTP, zejména zemím jihovýchodní Evropy a bývalého Sovětského svazu.

V roce 2008 se v rámci tohoto plánu uskutečnilo celkem 30 akcí, z toho 8 seminářů, kterých se zúčastnilo téměř 150 osob z 32 centrálních bank. Vedle seminářů proběhlo v České národní bance 12 konzultací pro experty z centrálních bank Albánie, Číny, Kazachstánu, Lotyšska, Mongolska, Rumunska, Srbska, Turecka, Ukrajiny a Vietnamu.

Zaměstnanci ČNB v roce 2008 poskytovali expertní pomoc také ve formě konzultací či jako lektori v centrálních bankách nebo mezinárodních institucích. Řada konzul-

tací byla realizována v bance příjemce (např. Albánie, Arménie, Bělorusko, Egypt, Indonésie, Makedonie atd.). Celkový objem prostředků přímo vynaložených bankou na poskytovanou pomoc činil 780 800 Kč. Experti ČNB se podíleli také na misích MMF, UNDP (Rozvojový program Spojených národů) a jiných mezinárodních organizací. V roce 2008 se ČNB v rámci ESCB zapojila do společných projektů s dalšími centrálními bankami, financovaných z prostředků EU. Jednalo se o projekt pro centrální banku Egypta v oblasti bankovního dohledu a pro Národní banku Srbska v oblasti přípravy na budoucí členství v ESCB. Činnost ČNB je oceňována nejen samotnými účastníky seminářů a konzultací, ale také ze strany Banky pro mezinárodní platby v Basileji, která technickou pomoc centrálních bank monitoruje.

TECHNOLOGIE A BEZPEČNOST

Výpočetní a komunikační systémy

Činnost centrální banky je podporována a zajišťována informačními a komunikačními systémy tvořícími systémové prostředí ČNB. Hlavní důraz je kladen na jeho výkonnost, spolehlivost a dostupnost při zohlednění maximální hospodárnosti a bezpečnosti pro provozované systémy. Spolehlivá a dostatečně výkonná komunikace s externím prostředím, vlastní komunikace mezi objekty ČNB a bezpečné, ekonomicky vyvážené a dostupné technické zázemí představuje základ pro hlavní činnosti ČNB.

Stejně jako v předchozích letech, i v roce 2008 pokračoval trend snižování investičních a provozních výdajů v oblasti výpočetních a komunikačních systémů. Současně se zvyšovala technologická úroveň, spolehlivost a výkonnost, byl zajištěn bezpečný provoz informačních systémů a technologií a posilovalo se vlastní know-how. Během roku 2008 nebyl zaznamenán žádný výpadek, který by narušil činnost ČNB.

V průběhu uplynulého roku bylo vyprojektováno a zavedeno do provozu 18 nových informačních systémů pro podporu prakticky všech oblastí činnosti banky. Jednalo se zejména o projekty rozšiřující významné informační systémy v oblasti statistiky, dohledu nad finančním trhem, emise a řízení peněžního oběhu, platebního styku a zúčtování bank. V oblasti systémového prostředí pokračovala pravidelná obnova jeho prvků s akcentem na růst výkonu i dostupnosti a současně se zvyšovala i hospodárnost a bezpečnost. Byla zahájena obnova diskových polí nákupem potřebného HW s cílem zajistit dostatečnou kapacitu pro již provozované i nově projektované informační systémy a zároveň snížit provozní náklady. Byla úspěšně dokončena obnova části aplikačních a databázových serverů a standardních PC. V neposlední řadě také pokračovala realizace tiskové strategie ČNB: pořízení nových multifunkčních

zařízení přispělo ke zjednodušení servisní podpory, k omezení počtu a typů provozovaných reprografických zařízení a ke koncentraci tiskových funkcí do výkonnějších zařízení. Výsledkem bylo snížení celkových provozních nákladů.

ČNB v systému krizového řízení

Povinností ČNB je zajistit výkon a rozsah klíčových činností definovaných zákonem o ČNB, a to i v době jakékoli mimořádné události. V případě, že by k mimořádné události skutečně došlo, je v ČNB aktivován komplexní systém krizového řízení, který byl v roce 2008 metodicky řízen samostatným odborem krizového řízení a ochrany utajovaných informací.

Opatření, která budou v případě mimořádné události v ČNB prováděna, jsou přesně definována a rovněž jejich věcné zabezpečování je stanoveno v prováděcí dokumentaci Krizového plánu ČNB. V roce 2008 proto zejména docházelo k jejímu testování. Hlavním cílem série praktických cvičení bylo prověření součinnosti ČNB se zasahujícími jednotkami Hasičského záchranného sboru ČR při řešení mimořádné situace „požár“. Cvičení v objektu centrály ČNB, kde je dislokováno ústředí a pobočka Praha, bylo navíc rozšířeno o test kontinuity výkonu vybraných kritických činností objektu ústředí v rámci systému záložních pracovišť ČNB. Během testu bylo aktivováno záložní pracoviště ČNB a rovněž pobočka ČNB Plzeň, která je jedním z prvků systému záložních pracovišť ČNB. Testem tak bylo ověřeno, že prověřované kritické činnosti lze v očekávané kvalitě vykonávat z předurčených záložních pracovišť.

V oblasti kritické infrastruktury finančního trhu, kde je ČNB gestorem, byl rok 2008 ve znamení aktualizace plánů krizové připravenosti. Možnost sjednocení jednotlivých plánů krizové připravenosti s pohotovostními plány, které subjekty zpracovávají na základě požadavku dohledu nad finančním trhem, umožnila nejen plány sjednotit, ale zejména výrazně revidovat. Vzniklý dokument tak plnohodnotně splňuje požadavky obou plánů.

Významnou událostí byla také kontrola agendy ochrany utajovaných informací, provedená v ČNB Národním bezpečnostním úřadem. Mimo průběžně vykonávanou vlastní kontrolní činnost odboru byla v rámci příprav provedena také systematická kontrola zajištění ochrany utajovaných informací u ostatních organizačních útvarů ČNB. Tato kontrola prokázala, že systém ochrany utajovaných informací je v ČNB nastaven a zabezpečován na velmi dobré úrovni, plně v souladu s požadavky zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

ČNB A VEŘEJNOST

EXTERNÍ KOMUNIKACE

Čtyři témata, která do značné míry ovlivňovala komunikaci ČNB v roce 2008, byla očekávaný výrazný nárůst inflace v první polovině roku, neadekvátně posilující kurz koruny, světová finanční krize a euro. Komunikace ČNB v roce 2008 proto byla v porovnání s předchozími roky intenzivnější a tématicky pestřejší. Můžeme však konstatovat, že sázka na transparentní a otevřenou komunikaci se centrální bance vyplatila a ČNB se těší stále vysokému respektu a důvěře široké i odborné veřejnosti. Poslední publikovaný průzkum agentury STEM zveřejněný před koncem roku 2008 ukázal, že České národní bance důvěřuje 70 % oslovených respondentů. Ceníme si toho o to více, že se nám dobrou reputaci daří držet i v průběhu probíhající ekonomické a finanční krize.

Tématem, které se bezprostředně dotýká široké veřejnosti, je tradičně emise peněz. V dubnu 2008 vydala ČNB novou tisícikorunovou bankovku a na konci srpna ukončila platnost padesátihaléřové mince a dvacetikorunové bankovky. K oběma událostem byla připravena intenzivní komunikační kampaň, a to jak pro odbornou, tak i širokou veřejnost. Dlouhodobě pozitivní odraz v médiích získává také emise zlatých a stříbrných pamětních mincí. Kvalitní motivy i zpracování mincí v kombinaci s obecně vyšším zájmem veřejnosti o investice do drahých kovů se projevuje i ve větší mediální sledovanosti této činnosti centrální banky.

V minulých letech jsme se v oblasti externí komunikace soustředili na restrukturalizaci „komunikační infrastruktury“. Přepřacovali jsme internetové stránky ČNB s důrazem na jejich přehlednost pro odlišné cílové skupiny, v souvislosti s integrací dohledů do centrální banky jsme otevřeli bezplatnou telefonní linku a velký důraz také kládeme na rychlost při zodpovídání písemných dotazů či podnětů od veřejnosti.

Další změnou směrem k vyšší transparentci prošla v roce 2008 komunikace měnové politiky. Od počátku roku 2008 zveřejňuje ČNB implikovanou trajektorii sazeb a jmenovitě hlasování členů bankovní rady. Podrobnější informace obsahuje kapitola Měnová politika a ekonomický vývoj.

Z hlediska inovací technického zázemí a prostředků komunikace se v roce 2008 realizovaly spíše kosmetické změny. Jednou z nich, která reagovala na požadavky uživatelů internetových stránek ČNB, je využití tzv. siblingů, tj. dvojic stránek, které k sobě ve struktuře webu takzvaně patří. Laicky řečeno, tato funkce umožňuje návštěvníkům stránek přímo přejít do téže stránky v druhé jazykové mutaci. V průběhu roku 2008 byla tato funkce nastavena u většiny stránek, které mají český i anglický ekvivalent. Užitečným zdrojem informací zejména pro média se stala webová aplikace „Kalendář“, kde jsou umístována avíza na publikované informace, na vystoupení nebo roz-

hovory členů bankovní rady a na další akce ČNB.

I když jsou publikace ČNB vzhledem k používané odborné terminologii určené primárně pro odbornou veřejnost, stále častěji se stávají zdrojem informací také pro studenty, novináře i širokou veřejnost. Česká národní banka vydává řadu pravidelných publikací (Výroční zprávu, Zprávy o inflaci, Zprávu o finanční stabilitě a Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem) v češtině a angličtině, v tištěné i elektronické podobě. V závěru roku 2008 dokončila ČNB reprezentativní publikaci „Centrální bankovníctví v Českých zemích“. Tato svým obsahem mimořádná publikace je pro zájemce k dispozici v univerzitních a krajských knihovnách a je možné do ní nahlédnout také v knihovně ČNB. Počínaje druhým pololetím 2008 jsou publikace ČNB také opatřeny mezinárodním standardním číslováním ISBN a ISSN.

Důležitou součástí komunikace ČNB je vyřizování písemných, elektronických a telefonických dotazů či podnětů veřejnosti. Počet vyřízených písemných podání vzrostl v roce 2008 na 577 (2007:536), počet vyřízených e-mailových podání, které směřovaly na sběrnou adresu info@cnb.cz, se zvýšil na 2 648 (2007:2 572) a počet zodpovězených dotazů přes zelenou linku se snížil na 3 154 (2007:3 850). Česká národní banka také patří mezi instituce, které podléhají zákonu č. 106/1999 Sb. o veřejném přístupu k informacím. V roce 2008 byl zaznamenán mírný nárůst žádostí podaných dle zmíněného zákona z 15 na 19.

EXPOZICE

Expozice ČNB, vybudovaná v bývalém safesovém trezoru, se těší trvalé přízni návštěvníků. O této skutečnosti svědčí i fakt, že po 8 letech od zahájení provozu byl na stálé výstavě „Lidé a peníze“ přivítán v červnu 2008 stotisíc návštěvník. V roce 2008 navštívilo expozici již 15 397 lidí a jejich počet tak v porovnání s rokem 2007 opět mírně vzrostl. V průběhu školního roku to byli zejména žáci základních škol či studenti středních a vysokých škol. Většina středních škol ekonomického zaměření má již její prohlídku zařazenu do svých osnov. Prohlídky pro skupiny studentů je proto nutné rezervovat zhruba jeden rok i více dopředu. Expozice ČNB je pro svou atraktivitu i velké množství odborných informací vyhledávána rovněž sdělovacími prostředky všech typů a je využívána k tvorbě různých reportáží a zájmových pořadů. Volnějšího letního režimu Expozice využívali hlavně zahraniční návštěvníci a organizované skupiny turistů.

V roce 2008 Expozice ČNB sloužila častěji i pro mimořádné akce, jako například tiskové konference, vzdělávací akce či společenská setkání, kterých se zúčastnilo okolo 1 000 zahraničních i tuzemských hostů ČNB. Mimo jiné se zde uskutečnil

slavnostní křest knihy „Centrální bankovníctví v Českých zemích“ autorů a zaměstnanců archivu ČNB Jakuba Kunerta a Jiřího Novotného, emisní den pamětní dvousetkorunové stříbrné mince k 650. výročí „Vydání nařízení Karla IV. o zakládání vinic“ a setkání k 15. výročí zahájení činnosti České mincovny.

Velmi pozitivní ohlas u návštěvníků sklídl nově instalovaný exponát, takzvaná Zlatá vitrína. V ní jsou ve čtyřech oddělených prostorech instalovány „cihly“ o velikosti uzančnického zlatého slitku vyrobené ze dřeva, železa, olova a ryzího zlata a návštěvníci mají možnost se exponátů dotknout a potěžit si je. Mohou tak porovnat nejen rozdílné povrchy a hmotnosti materiálů, ale získat i vlastní zkušenost s vysokou hustotou zlata. Pro řadu návštěvníků je možnost dotknout se cihly z ryzího zlata o hmotnosti cca 12,5 kg a při současné ceně cca 8,5 mil. Kč nezapomenutelným zážitkem.

I v průběhu roku 2008 byla stálá výstava „Lidé a peníze“ obohacována o nově vydané zlaté pamětní mince ze série „Kulturní památky technického dědictví“, stříbrné mince a nově vydávané české bankovky a euromince států, které zavedly euro jako platidlo k 1. lednu 2008.

Další informace lze dohledat na webu ČNB v části „Expozice ČNB“.

ODBORNÁ KNIHOVNA

Odborná knihovna ČNB má dlouholetou tradici – je nepřetržitě budována a provozována od roku 1926 jako veřejná vysoce specializovaná knihovna. Ve svých fondech shromažďuje a zpřístupňuje informace v ČR jinde nedostupné; tvoří je literatura z oblasti ekonomie, práva, výpočetní techniky, politiky a dějin, dále encyklopedie, jazykové příručky a biografie významných osobností. Aktuální fond knih a vybraných periodik je uložen ve studovně s možností volného přístupu pro všechny uživatele. Celkově je uchováváno a zpřístupňováno více než 54 000 publikací, tj. cca 40 000 svazků knih a 14 000 svazků skript, výročních a výzkumných zpráv a 1 200 titulů periodik (včetně materiálů centrálních bank, Mezinárodního měnového fondu, Světové banky, Evropské centrální banky a ostatních významných světových institucí). V roce 2008 činil přírůstek 2 121 knih, 1 685 skript, výzkumných a výročních zpráv a kolem 7 500 výtisků periodik a ostatních publikací.

Knihovna poskytuje svým uživatelům výpůjční, poradenské a referenční služby a bibliograficko-informační a rešeršní služby. Ve sledovaném období zajišťovala knihovna i nadále přístup do sítě internet, bibliografických, plnotextových a číselných databází. Nově se v nabídce objevily elektronické časopisy z oblasti práva. V roce 2008 pokračoval proces katalogizace unikátních fondů, které dosud nebyly uživatelům zpřístupněny v elektronickém katalogu knihovny. Jedná se především o nejrůznější publikace tuzemských i zahraničních bank a materiály ekonomické povahy, které se datují do období první poloviny 20. století.

V roce 2008 bylo v knihovně zaregistrováno 6 076 aktivních uživatelů, kteří uskutečnili 18 760 návštěv a vypůjčili si 34 937 publikací. Knihovna je otevřena 38 hodin týdně, od pondělí do čtvrtka od 9 do 17 hodin a v pátek od 9 do 15 hodin. Veřejnost může rovněž získávat informace prostřednictvím webové stránky ČNB v části „Knihovna ČNB“ nebo přímo v on-line katalogu <http://sd.ruk.cuni.cz/tinweb/cnbanka/k6> a prostřednictvím elektronické pošty si na adrese lib@cnb.cz rezervovat potřebné publikace, prodlužovat výpůjčky atd.

KONGRESOVÉ CENTRUM

V Kongresovém centru ČNB v budově bývalé Plodinové burzy na Senovážném náměstí se setkává nejvyšší vedení ČNB s představiteli centrálních bank jiných států, poslanci a senátoři Parlamentu ČR, představiteli finančních trhů, zaměstnaneckých

a odborových svazů, finančními analytiky a novináři. Odborné útvary zde pořádají konference, přednášky, prezentace, pravidelné čtvrtletní zkoušky pojišťovacích zprostředkovatelů a tiskové konference. Prostory však nejsou využívány pouze Českou národní bankou, ale jsou pronajímány i odborné veřejnosti, jako např. vysokým školám ekonomického zaměření, Liberálnímu institutu, České společnosti ekonomické, Bankovní asociaci apod. Loni se zde konala jednání výboru a pracovních skupin Evropské centrální banky a Evropského systému centrálních bank, např. neformální zasedání hospodářského a finančního výboru EU, Meeting of the Working Group Euro Area Accounts, Meeting of the Working Group on Monetary and Financial Statistics a mezinárodní konference The Market for Retail Financial Services: Development, Integration, and Economic Effects. Již tradičně se zde uskutečnilo také Evropské bankovní a finanční fórum. Významnou událostí byla konference „Hospodářské a politické důsledky mezníků 1848, 1918, 1938, 1948, 1968“ pořádaná Vysokou školou ekonomickou či mezinárodní konference „Challenges Faced by Advanced Inflation Targeters“, které se účastnili guvernéři centrálních bank řady zemí z celého světa. Mezi akce, které stojí za připomenutí, lze zařadit i seminář „Počítačová kriminalita v bankovníctví“ či přednášky významných ekonomů jako Angely Gurrí nebo Williama Niskanena. Uskutečnilo se zde také zasedání výkonného výboru Mezinárodní asociace pojišťitelů vkladů a mezinárodní fórum CIFA „Investor’s Freedom or Consumer’s Protection?“

Prostory kongresového centra slouží i pro pořádání významných společenských událostí. Připomenout lze např. slavnostní večer u příležitosti Světového dne vody nebo charitativní večer „Máme otevřeno?“ Díky své dobré akustice se velký sál stal velmi vyhledávaným i odbornou hudební veřejností. Jsou zde pravidelně pořádány koncerty mezinárodních hudebních festivalů Pražské jaro a Mladá Praha.

I v roce 2008 pokračovala ČNB v tradici pořádání výstav fotografií ve foyeru kongresového centra. V roce 2008 byla uspořádána výstava „Zlatý fond – výběr čtvrtý“ z fotografií zapůjčených Národním muzeem fotografie v Jindřichově Hradci věnovaná krajině v české fotografii. Velice zajímavá byla rovněž výstava klauzurních prací studentů ateliéru Veroniky Bromové z Akademie výtvarných umění v Praze pod názvem NEW MEDIA II. Výstavní rok byl uzavřen vernisáží výstavy fotografií „AKT – mistři černobílé fotografie“ ze sbírky Svazu českých fotografů.

Další informace lze dohledat na webové stránce ČNB v části „O ČNB/Sídlo ústředí ČNB/Kongresové centrum ČNB“.

ČNB A JEJÍ LIDÉ

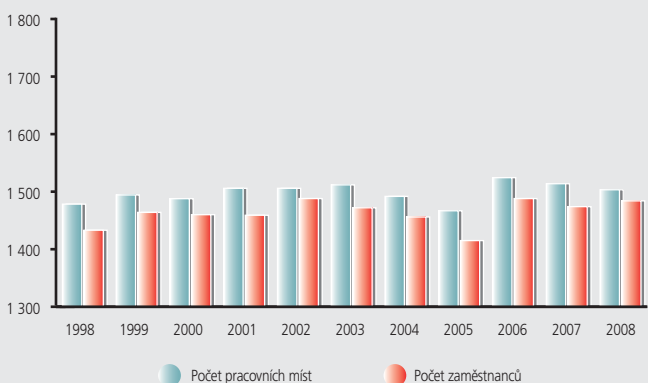

Pro úspěšné naplňování cílů a úkolů České národní banky má klíčový význam oblast lidských zdrojů. Lidský kapitál, o jehož soustavné a systematické zkvalitňování ČNB již od svého vzniku usiluje, je základnou, o kterou se lze opřít při zvládnutí obtížných úkolů v období, kdy je třeba čelit nástupu světové ekonomické krize. Mimořádná pozornost je proto dlouhodobě věnována zejména zkvalitňování úrovně řídicí práce vedoucích zaměstnanců na všech stupních řízení v ČNB a trvalému rozvoji profesionální úrovně zaměstnanců ČNB.

Počet zaměstnanců

Na konci roku 2008 bylo v ČNB zaměstnáno 1 484 osob, což je o 10 více než v roce 2007. Tento nárůst byl ovlivněn přijetím zaměstnanců pro výkon nové agendy ochrany spotřebitele a zčásti byl kompenzován dozníváním účinků personálního auditu, provedeného na pobočkách ČNB v roce 2007. V roce 2008 se také podařilo obsadit více dříve neobsazených pracovních míst. Systemizovaný počet pracovních míst se meziročně snížil o 10 pracovních míst a byl přibližně stejný jako v roce 2001.

Počet systemizovaných pracovních míst a skutečný počet zaměstnanců

V roce 2008 bylo do ČNB přijato 116 zaměstnanců a pracovní poměr ukončilo 106 zaměstnanců, z nichž 29 odchodem do starobního důchodu. V důsledku interního personálního auditu provedeného v pobočkách ČNB v roce 2007 a dalších organizačních změn ukončilo v roce 2008 pracovní poměr 15 zaměstnanců. Nové zaměstnance ČNB získává zejména formou individuálního vyhledávání na základě doporučení a písemných nabídek uchazečů o zaměstnání v ČNB, přímým oslovením vybraných studentů závěrečných ročníků vysokých škol a prostřednictvím inzerátů, konkurzních nebo výběrových řízení. Přijetí do pracovního poměru předchází náročný pohovor s uchazečem, během kterého se prověřují jeho odborné i osobnostní předpoklady.

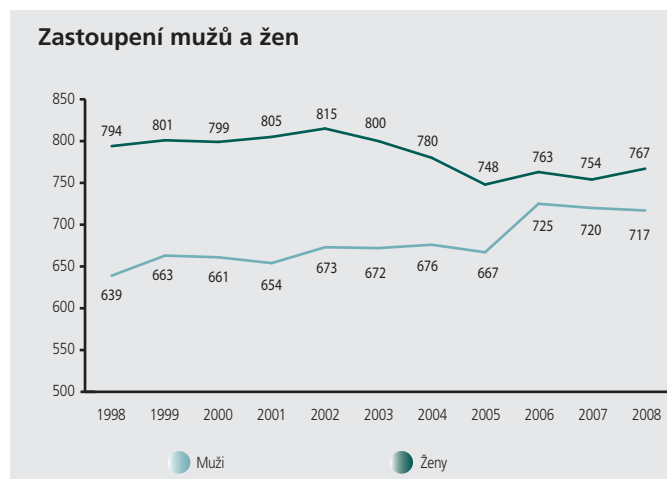
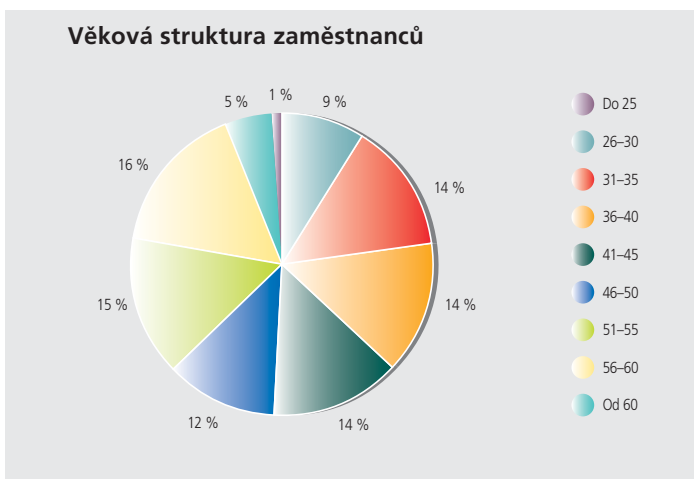
Dosažený stupeň vzdělání zaměstnanců

K 31. prosinci 2008 činil podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců z celkového počtu zaměstnanců ČNB 48 % a zaměstnanců se středoškolským vzděláním ukončeným maturitou a s vyšším odborným vzděláním 40 %. Zbytek (12 %) připadl na zaměstnance se základním vzděláním a učebním oborem bez maturity.

Věková struktura zaměstnanců, zastoupení mužů a žen

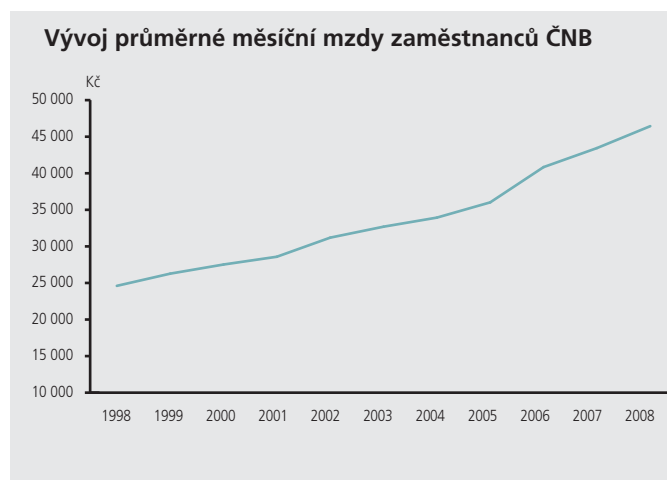
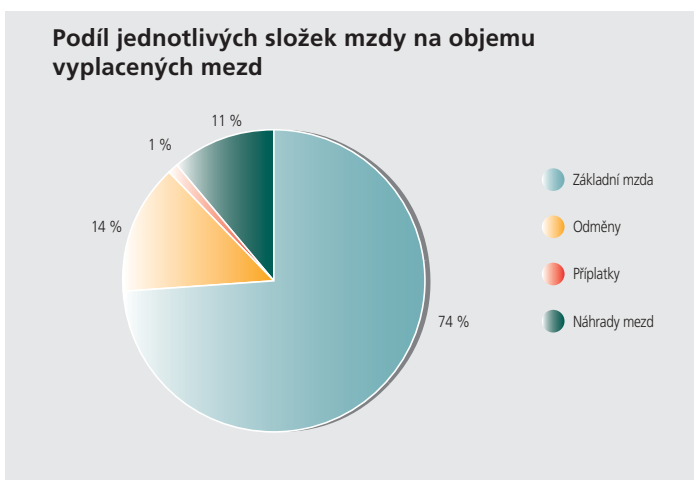
Věková struktura zaměstnanců ČNB, pomineme-li krajní věková rozmezí (tj. do 25 let a nad 60 let), je vyrovnaná, jednotlivé věkové kategorie jsou zastoupeny rovnoměrně. K 31. prosinci 2008 byl průměrný věk zaměstnanců ČNB 44,5 roku.

Podíl mužů a žen zaměstnaných v ČNB se postupně sblíží a po zásadní reorganizaci ČNB provedené v roce 1998 se v podstatě stabilizoval na poměru přibližně 48:52

Mzdový systém v ČNB

Ve mzdovém systému ČNB je hlavní složkou základní mzda, jejíž výše se pohybuje v rámci tarifního rozpětí. K 1. lednu 2008 bylo zrušeno tzv. tarifní zvýšení ve výši 25 % přiznané základní mzdy, jímž byl zaměstnancům ČNB částečně kompenzován zvýšený rozsah povinností a omezení, uložených jim nad rámec obecných základních povinností zákoníkem práce. Zrušené tarifní zvýšení bylo zahrnuto do základních mezd zaměstnanců. K základní mzdě mohou být zaměstnancům poskytnuty odměny za výsledky práce.

Náklady na zaměstnance dosáhly v roce 2008 objemu 1 159 mil. Kč a oproti předchozímu roku vzrostly o 4,8 %. Na mzdových prostředcích bylo vyplaceno 822 mil. Kč, tj. o 6,3 % více než v roce 2007. Průměrná měsíční mzda dosáhla výše 46 440 Kč. Meziroční nárůst průměrné mzdy činil 6,9 %. Odvody zákonného pojistného dosáhly částky 276 mil. Kč. Ostatní sociální náklady činily 24 mil. Kč. Největší část z nich (18 mil. Kč) představovaly příspěvky poskytnuté zaměstnancům na jejich životní a penzijní připojištění.

Členům bankovní rady byly vyplaceny mzdy v tomto objemu:

	Hrubá mzda v Kč ¹⁾	Čistá mzda v Kč ²⁾
Zdeněk Tůma	4 518 389	3 703 139
Mojmír Hampl	3 537 146	2 869 083
Miroslav Singer	3 648 324	2 942 224
Robert Holman	2 996 789	2 405 329
Pavel Režábek	3 047 887	2 431 853
Vladimír Tomšík	3 058 887	2 416 363
Eva Zamrazilová	2 551 875 ³⁾	2 032 803 ³⁾
Luděk Niedermayer	963 167 ⁴⁾	659 280 ⁴⁾

¹⁾ Hrubá mzda zahrnuje základní mzdu, náhrady mezd za dovolenou, odměny za výsledky práce a mzdové zvýhodnění za práci ve dnech pracovního klidu.

²⁾ Čistá mzda je hrubá mzda po odečtení „stropovaného“ pojistného na veřejné zdravotní pojištění, pojistného na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a daně z příjmu a připočtení slevy na dani na poplatníka a na vyživované dítě.

³⁾ Mzda za dobu od jmenování do funkce člena bankovní rady ČNB k 1. 3. 2008.

⁴⁾ Údaj obsahuje mzdu za dobu výkonu funkce člena bankovní rady do 26. 2. 2008 a náhradu mzdy za dobu, kdy vznikla překážka v práci z důvodu tzv. karenční lhůty (tj. doby, po kterou jsou členové bankovní rady z důvodu ochrany zájmů ČNB zavázáni setrvat v pracovním poměru k ČNB a nenastoupit k jinému zaměstnavateli).

Vzdělávání zaměstnanců ČNB

Vzdělávání zaměstnanců je jednou z významných činností řízení lidských zdrojů, která zahrnuje interní vzdělávání organizované v ČNB, vzdělávání zajišťované tuzemskými externími organizacemi včetně studia na vysokých školách, jazykovou výuku a vzdělávání v zahraničí. Celkově bylo v roce 2008 na vzdělávací akce vynaloženo 37 mil. Kč. Jazykové vzdělávání bylo zaměřeno na další prohloubení jazykových znalostí zaměstnanců, především v oblasti odborné terminologie a komunikace. Vybrané semináře byly nabídnuty v rámci „Open training activities ESCB“ zaměstnancům ostatních centrálních bank.

V oblasti zahraničního vzdělávání pokračovala spolupráce ČNB s partnerskými centrálními bankami, významný podíl na odborném vzdělávání představovaly kurzy a semináře pořádané mezinárodními bankovními a finančními institucemi (Mezinárodní měnový fond, Joint Vienna Institute a Financial Stability Institute). Vzrostl zájem o úzce specializované odborné semináře a workshopy a rozvíjelo se i zapojení do systému vzdělávání organizovaného v rámci Evropského systému centrálních bank včetně zvyšujícího se počtu vzdělávacích akcí organizovaných ČNB. Zvýšil se také počet zaměstnanců útvary regulace a dohledu nad finančním trhem, kteří se zúčastnili seminářů organizovaných CEBS, CESR a CEIOPS sektorově i napříč jednotlivými sektory regulace a dohledu nad finančním trhem v rámci Evropské unie.

Ve struktuře interních vzdělávacích akcí vzrostl počet odborných kurzů v jednotlivých oblastech činnosti ČNB, zejména v oblasti regulace a dohledu nad finančním trhem. I nadále pokračoval zájem zaměstnanců o přípravu k získání mezinárodních certifikátů, např. ACCA, CIA, CFA, FRM, CISA apod.

Významnou součástí odborného vzdělávání zaměstnanců byly i studijní pobyty v rozsahu 2 týdnů až 3 měsíců a konzultace mezi zaměstnanci centrálních bank a institucí regulace a dohledu nad finančním trhem v rámci EU.

HOSPODAŘENÍ ČNB

ZPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDITORA

Bankovní radě České národní banky:

- I. Ověřili jsme účetní závěrku České národní banky k 31. prosinci 2008 uvedenou na přiloženém CD-ROM, ke které jsme 20. února 2009 vydali výrok následujícího znění:

„Ověřili jsme přiloženou účetní závěrku České národní banky sestavenou k 31. prosinci 2008 za období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2008, tj. rozvahu, výkaz zisku a ztráty a přílohu, včetně popisu používaných významných účetních metod. Údaje o České národní bance jsou uvedeny v bodě 1 přílohy této účetní závěrky.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Za sestavení účetní závěrky v souladu s účetními předpisy platnými v České republice a za věrné zobrazení skutečností v ní odpovídá vedení České národní banky. Jeho odpovědností je navrhnout, zavést a zajistit vnitřní kontroly nad sestavováním účetní závěrky a věrným zobrazením skutečností v ní tak, aby neobsahovala významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou, zvolit a uplatňovat vhodné účetní metody a provádět účetní odhady, které jsou s ohledem na danou situaci přiměřené.

Odpovědnost auditora

Naším úkolem je vydat na základě provedeného auditu výrok k této účetní závěrce. Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech, Mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. V souladu s těmito předpisy jsme povinni dodržovat etické normy a naplánovat a provést audit tak, abychom získali přiměřenou jistotu, že účetní závěrka neobsahuje významné nesprávnosti.

Audit zahrnuje provedení auditorských postupů, jejichž cílem je získat důkazní informace o částkách a skutečnostech uvedených v účetní závěrce. Výběr auditorských postupů závisí na úsudku auditora, včetně toho, jak auditor posoudí rizika, že účetní závěrka obsahuje významné nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou. Při posuzování těchto rizik auditor přihlédne k vnitřním kontrolám, které jsou relevantní pro sestavení účetní závěrky a věrné zobrazení skutečností v ní. Cílem posouzení vnitřních kontrol je navrhnout vhodné auditorské postupy, nikoli vyjádřit se k účinnosti vnitřních kontrol. Audit zahrnuje též posouzení vhodnosti použitých účetních metod, přiměřenosti účetních odhadů provedených vedením společnosti i posouzení celkové prezentace účetní závěrky.

Domníváme se, že získané důkazní informace jsou dostatečné a vhodné a jsou přiměřeným základem pro vyjádření výroku auditora.

Výrok auditora

Podle našeho názoru účetní závěrka ve všech významných souvislostech věrně a poctivě zobrazuje aktiva, pasiva a finanční situaci České národní banky k 31. prosinci 2008 a výsledky jejího hospodaření za období od 1. ledna 2008 do 31. prosince 2008 v souladu s účetními předpisy platnými v České republice."

- II. Ověřili jsme též soulad výroční zprávy s výše uvedenou účetní závěrkou. Za správnost výroční zprávy je zodpovědné vedení České národní banky. Naším úkolem je vydat na základě provedeného ověření stanovisko o souladu výroční zprávy s účetní závěrkou.

Ověření jsme provedli v souladu s Mezinárodními auditorskými standardy a souvisejícími aplikačními doložkami Komory auditorů České republiky. Tyto standardy vyžadují, aby auditor naplánoval a provedl ověření tak, aby získal přiměřenou jistotu, že informace obsažené ve výroční zprávě, které popisují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných souvislostech v souladu s příslušnou účetní závěrkou. Účetní informace obsažené ve výroční zprávě v kapitole 5 „Hospodaření ČNB“ jsme sesouhlasili s informacemi uvedenými v účetní závěrce k 31. prosinci 2008. Jsme přesvědčeni, že provedené ověření poskytuje přiměřený podklad pro vyjádření výroku auditora.

Podle našeho názoru jsou účetní informace uvedené ve výroční zprávě ve všech významných souvislostech v souladu s výše uvedenou účetní závěrkou.

Ernst & Young Audit, s.r.o.
osvědčení č. 401
zastoupený partnerem

Magdalena Soucek
auditor, osvědčení č. 1291

20. února 2009
Praha, Česká republika

ÚČETNÍ VÝKAZY

ROZVAHA			
v mil. Kč		31.12.2008	31.12.2007
1.	Zlato	796	809
2.	Pohledávky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu	24 707	24 209
3.	Pohledávky vůči zahraničí včetně cenných papírů	707 739	719 681
3.1.	Vklady v zahraničních peněžních ústavech a institucích	2 478	48 928
3.2.	Poskytnuté úvěry zahraničním peněžním ústavům	9 973	4 992
3.3.	Cenné papíry	695 132	665 645
3.4.	Ostatní pohledávky vůči zahraničí	156	116
4.	Pohledávky vůči tuzemským bankám	38 039	9
5.	Hmotný a nehmotný majetek	5 251	5 519
5.1.	Hmotný majetek	5 223	5 473
5.2.	Nehmotný majetek	28	46
6.	Ostatní aktiva	7 863	6 283
6.1.	Ostatní finanční aktiva	3 006	2 687
6.2.	Pohledávky za bývalými bankami	0	0
6.3.	Ostatní	4 857	3 596
AKTIVA CELKEM		784 395	756 510
1.	Peníze v oběhu	399 248	353 703
2.	Závazky vůči Mezinárodnímu měnovému fondu	21 008	22 162
3.	Závazky vůči zahraničí	2 838	97 366
3.1.	Přijaté úvěry ze zahraničí	1 582	96 962
3.2.	Ostatní závazky vůči zahraničí	1 256	404
4.	Závazky vůči tuzemským bankám	307 883	279 197
4.1.	Peněžní rezervy bank	31 741	21 421
4.2.	Přijaté úvěry	193 567	241 530
4.3.	Ostatní závazky vůči bankám	82 575	16 246
5.	Závazky vůči klientům	178 592	181 004
5.1.	Závazky vůči státu	156 609	152 359
5.2.	Ostatní závazky vůči klientům	21 983	28 645
6.	Rezervy	222	208
7.	Základní kapitál	1 400	1 400
8.	Fondy	8 046	8 087
9.	Oceňovací rozdíly	26 925	6 655
10.	Neuhrazená ztráta z předchozích období	-199 640	-162 133
11.	Zisk nebo ztráta za účetní období	29 128	-37 507
12.	Ostatní pasiva	8 745	6 368
PASIVA CELKEM		784 395	756 510

ČNB změnila v rozvaze k 31. prosinci 2008 strukturu vykazovaných položek aktiv a pasiv. Důvody změny oproti 31. prosinci 2007 a detailní popis změny včetně převodního můstku je uveden v příloze účetní závěrky ČNB k 31. prosinci 2008 na příloženém CD-ROM.

PODROZVAHA			
v mil. Kč		31.12.2008	31.12.2007
1.	Vydané záruky	161 432	161 505
2.	Pohledávky ze spotových, termínových a opčních operací	91 187	115 248
3.	Závazky ze spotových, termínových a opčních operací	91 166	115 710
4.	Přijaté záruky	156 954	157 006
5.	Přijaté kolaterály	62 238	139 965
6.	Hodnoty převzaté do úschovy a hodnoty ve vlastní úschově	925	925

VÝKAZ ZISKU A ZTRÁTY			
v mil. Kč			
	31.12.2008	31.12.2007	
1.	Výnosy z úroků a podobné výnosy	26 109	31 968
1.1.	Úroky z cenných papírů s pevnými výnosy	24 891	27 427
1.2.	Ostatní	1 218	4 541
2.	Náklady na úroky a podobné náklady	-16 836	-16 914
3.	Výnosy z akcií a podílů	139	47
4.	Výnosy z poplatků a provizí	465	490
5.	Náklady na placené poplatky a provize	-48	-47
6.	Zisk nebo ztráta z finančních operací	21 445	-50 889
6.1.	Kurzové rozdíly a rozpětí	20 602	-47 183
6.2.	Ostatní	843	-3 706
7.	Ostatní provozní výnosy	299	149
7.1.	Výnosy z emise bankovek a mincí	86	46
7.2.	Ostatní	213	103
8.	Ostatní provozní náklady	-432	-293
8.1.	Náklady na tisk bankovek a ražbu mincí	-342	-264
8.2.	Ostatní	-90	-29
9.	Správní náklady	-1 582	-1 545
9.1.	Náklady na zaměstnance	-1 159	-1 105
9.1.1.	Mzdy a platy	-822	-773
9.1.2.	Sociální a zdravotní pojištění	-276	-275
9.1.3.	Vzdělávání a jiné	-61	-57
9.2.	Ostatní správní náklady	-423	-440
10.	Odpisy dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku	-433	-480
11.	Rozpuštění opravných položek a rezerv k pohledávkám a zárukám, výnosy z dříve odepsaných pohledávek	1 110	12
12.	Odpisy, tvorba a použití opravných položek a rezerv k pohledávkám a zárukám	-1 108	-5
13.	Zisk nebo ztráta za účetní období	29 128	-37 507

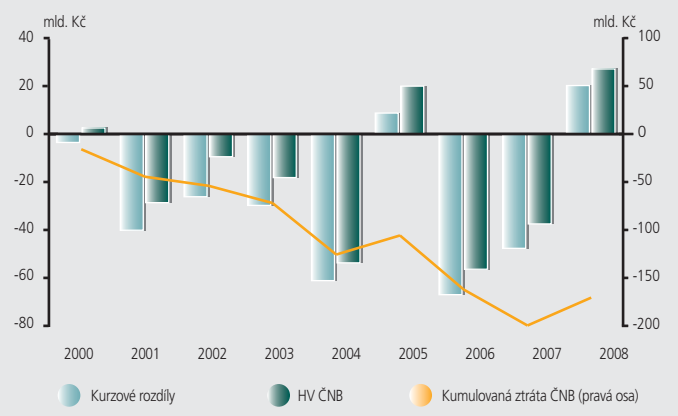
Příloha k účetní závěrce je k dispozici na webových stránkách ČNB, na příloženém CD-ROM a v sídle ČNB, sekce rozpočtu a účetnictví, Na Příkopě 28, Praha 1

Rok 2008 je možno z hlediska dosaženého hospodářského výsledku ČNB hodnotit pozitivně. ČNB vykázala na konci roku zisk ve výši 29 128 mil. Kč, který následně v souladu se zásadami finančního hospodaření použila v maximálně možném objemu na úhradu ztráty z předchozích období. I po provedení úhrady zůstane v bilanci nadále neuhrazená ztráta z minulých let, a to ve výši 170 555 mil. Kč.

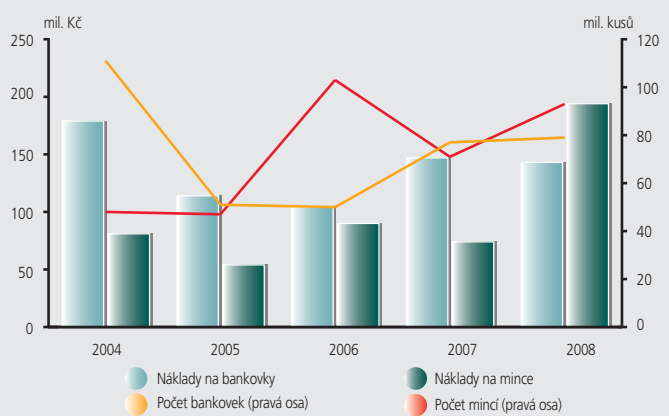
Hlavním úkolem ČNB je zajišťování cenové stability. Tomu je plně podřízeno provádění měnové politiky. Měnové operace se promítají do hospodářského výsledku banky a mají stěžejní vliv na jeho konečnou výši. Zvláště významným faktorem je vývoj nominálního kurzu koruny, neboť ČNB má ve své bilanci vysoký podíl devizových aktiv. Volatilita domácí měny vůči euru a dolaru byla v roce 2008 vysoká. V první polovině roku vykazovala koruna trend rychlé apreciacie a na konci druhé červencové dekády dosáhla historicky nejsilnějších hodnot. Ve druhé polovině roku se začal pod vlivem problémů na světových finančních trzích a hospodářského poklesu projevovat trend výrazného oslabování domácí měny, v důsledku čehož vykázala ČNB na konci roku kurzové zisky v celkové výši 20 214 mil. Kč.

Vzhledem k dramatickému vývoji na finančních trzích provedla ČNB v průběhu roku 2008 řadu opatření s cílem snížit finanční rizika spojená se správou devizových rezerv. Mimo jiné byly plošně zastaveny investice do nezajištěných bankovních instrumentů a nové nákupy pokrytých dluhopisů. Dále bylo individuálně omezeno obchodování s více než třiceti protistranami, byla omezena expozice na americké hypoteční agentury a byly zavedeny limity na celkovou nominální hodnotu některých zahraničních vládních cenných papírů. Vedle toho bylo dočasně pozastaveno zapůjčování cenných papírů.

Hospodářský výsledek ČNB v letech 2000–2008

Náklady na nákup českých peněz v letech 2004–2008

V souhrnném pohledu ovlivnila správa devizových rezerv hospodaření banky čistými výnosy ve výši 25 552 mil. Kč. Při zohlednění kapitálových zisků z přecenění dluhopisů (zisk z přecenění je evidován v rozvaze na kapitálových účtech, tedy mimo výkaz zisku a ztráty), které k 31. prosinci 2008 činily 24 497 mil. Kč, dosáhla ČNB nejvyššího výnosu ze správy devizových rezerv za dobu své samostatné existence. Vážený průměrný výnos portfolií v cizí měně činil 7,17 % p.a., tj. meziroční nárůst o 1,45 procentního bodu.

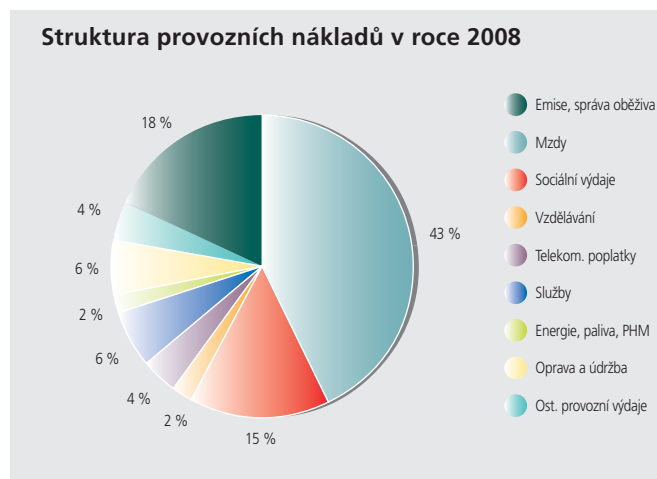
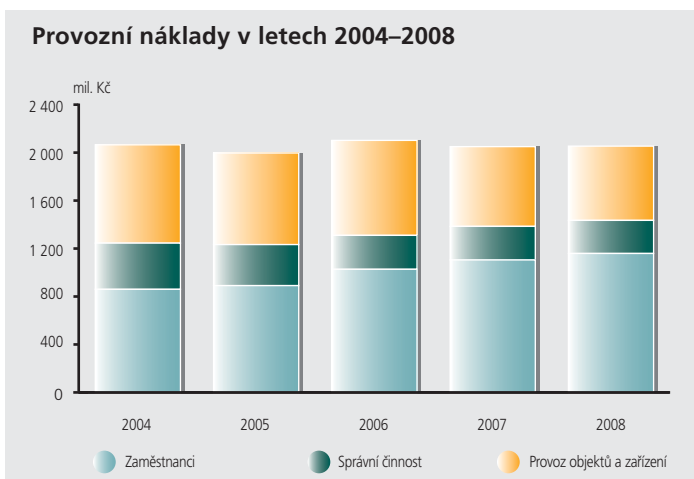
ČNB využívala shodné měnověpolitické nástroje jako v předchozích letech. Náklady vynaložené na operace na volném trhu meziročně vzrostly, neboť základní úrokové sazby ČNB byly po většinu roku 2008 vyšší než v předchozím období a k jejich výraznému poklesu došlo až v závěru roku. Vyšší hladina úrokových sazeb ovlivnila i úročení povinných minimálních rezerv obchodních bank u centrální banky. Operace na volném trhu, realizované formou repo operací, a úročení povinných minimálních rezerv zatížily hospodaření banky celkovými náklady ve výši 14 873 mil. Kč.

V souvislosti s vývojem na finančních trzích zahájila ČNB od října 2008 provádění pravidelných dodávacích repo operací. Smyslem tohoto technického opatření byla podpora likvidity bankovního systému a zároveň i hladkého fungování trhu se státními dluhopisy a zmírnění přenosu problémů přetrvávajících na zahraničních finančních trzích do českého finančního sektoru. Vzhledem k termínu jejich zahájení a způsobu úročení (konečná úroková sazba vychází z limitní dvou týdnů repo sazby ČNB) nebyl celkový dopad do hospodaření banky příliš významný.

Zvyšování objemu peněz v oběhu, doprovázené postupným doplňováním zásob centrální banky, a realizace projektu inovace ochranných prvků českých bankovek vedly v posledních dvou letech k nárůstu nákladů, které ČNB vynakládá na emisi a správu oběživa. Za nákup 79 mil. kusů bankovek zaplatila ČNB v roce 2008 celkem 143 mil. Kč. Na mince z obecného kovu, stříbrné a zlaté pamětní mince vynaložila 193 mil. Kč, přičemž 137 mil. Kč připadalo na dodávky mincí z obecného kovu v celkovém objemu 93 mil. kusů. Finanční prostředky vynaložené na přípravu a ochranu platidel meziročně poklesly, neboť ČNB podstatnou část projektu inovace ochranných prvků českých bankovek realizovala již v minulých letech. Náklady na výrobu stříbrných a zlatých pamětních mincí byly plně pokryty tržbami z jejich prodeje. V roce 2008 tyto tržby dosáhly 86 mil. Kč. Zbývající část výnosů ve výši 18 mil. Kč tvořily poplatky přijaté od bank při skládání a výběru hotovostí.

K 31. srpnu 2008 ukončila ČNB platnost mincí nominální hodnoty 50 haléřů, neboť tato mince přestávala plnit základní funkci oběživa. Přijímat a měnit neplatné padesátihaléře bude možné až do srpna 2014 s tím, že nevrácená část mincí bude následně zaúčtována do výnosů banky.

ČNB se dlouhodobě daří udržovat stabilní úroveň provozních nákladů, a to navzdory rozšíření povinností vyplývajících z výkonu dohledu nad finančním trhem a nově i ochrany spotřebitele v této oblasti. Průběžně rostoucí náklady vynakládané na zaměstnance jsou kompenzovány efektivnějším hospodařením ve správní činnosti a provozu objektů a zařízení.

Na konci roku 2008 bylo v ČNB zaměstnáno 1 484 osob. Meziroční nárůst počtu zaměstnanců o 10 osob byl ovlivněn vytvořením nových pracovních míst pro práce související s výkonem nové agendy ochrany spotřebitele (celkově se jednalo o 17 zaměstnanců) a současně byl z části vykompenzován snížením počtu pracovních míst na pobočkách ČNB. Osobní náklady, tj. mzdové náklady včetně zákonných odvodů pojistného, náklady na vzdělávání a další sociální náklady vynaložené v oblasti zdravotní péče a stravování, meziročně vzrostly o 4,8 % a na konci roku 2008 dosáhly celkem 1 159 mil. Kč.

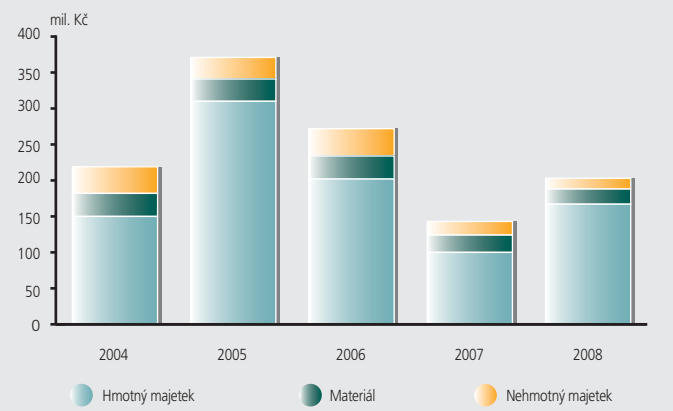
Odpis provozních pohledávek a použití souvisejících opravných položek přispěly k výraznému meziročnímu zvýšení celkové výše nákladů a výnosů správní činnosti. Po skončení konkursního řízení úpadce Pozemní stavby Zlín-Group, a. s., se ČNB rozhodla odepisat do nákladů zbývající část neuhrazených pohledávek (v rozhodující míře se jednalo o pohledávky vyplývající z neuhrazené smluvní penalizace) s tím, že do výnosů současně rozpustila opravnou položku plně pokrývající objem odepisovaných pohledávek. Celkový dopad do hospodaření banky byl tedy neutrální. Po očištění o vliv provozních pohledávek činil celkový objem správních nákladů 276 mil. Kč. V porovnání s obdobně očištěnými náklady roku 2007 se jednalo o celkový meziroční pokles o 4 mil. Kč.

Náklady na provoz objektů a zařízení dosáhly 619 mil. Kč, což byl meziroční pokles o 46 mil. Kč. Důvodem byl jednak vyšší stupeň odepisovanosti majetku (zejména výpočetní techniky, včetně software), který se projevil nižšími odpisy, a dále pak změna smluvních podmínek a rozsahu servisních služeb poskytovaných v oblasti informačních technologií. Zbývající náklady vynaložené na provoz objektů a zařízení banky se pohybovaly přibližně na úrovni předchozího roku.

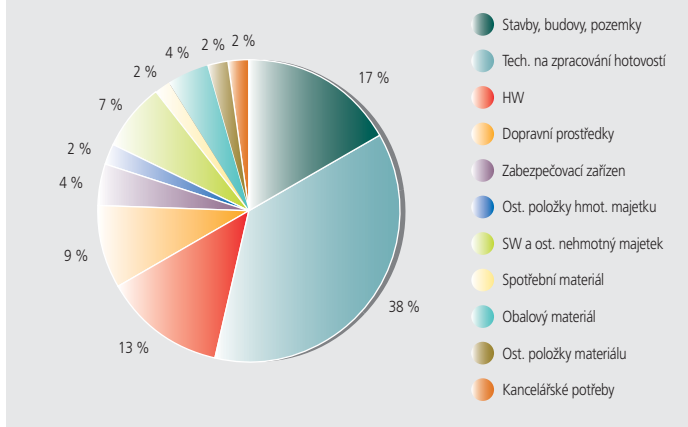
Provozní výnosy, očištěné o vliv rozpuštění opravných položek k provozním pohledávkám, činily 110 mil. Kč. Nejrozsáhlejší část tvořily poplatky vyměřené při dohledu nad finančním trhem, tržby za pronájem nebytových prostor a prodej neupotřebitelného majetku.

Výdaje na pořízení majetku dosáhly v roce 2008 objemu 203 mil. Kč. Na hmotný majetek bylo vynaloženo 167 mil. Kč, na materiál 21 mil. Kč a na pořízení ne-

Pořízení majetku v letech 2004–2008

Struktura pořízení majetku v roce 2008

hmotného majetku 15 mil. Kč. V porovnání s rokem 2007 došlo k nárůstu objemu vynaložených prostředků o 42 %, přičemž nárůst byl především v oblasti techniky pro úschovu, manipulaci a zpracování hotovostí.

Objemově nejvýznamnější výdaje jsou dlouhodobě směřovány do oblasti techniky na zpracování hotovostí, kde především dochází k její nutné periodické obměně současně spojené se zvyšováním kapacity strojů na zpracování hotovostí. V roce 2008 byl v pobočce ČNB Ostrava zahájen pilotní projekt multinominálního zpracování bankovek, spočívající v úpravě a doplnění jednoho stroje na zpracování bankovek, který umožňuje zpracovávat v rámci odvodu od jednoho klienta současně různé nominální hodnoty bankovek. V případě, že projekt bude úspěšný, předpokládá se rozšíření multinominálního zpracování bankovek na další pobočky.

Významné prostředky vynaložila ČNB také na projekty rozvoje informačních systémů, na programové vybavení a dále na nezbytnou obnovu stávajících zařízení.

Po ukončení výstavby záložního pracoviště ČNB v Praze-Zličíně v roce 2006 došlo k výraznějšímu poklesu výdajů do oblasti staveb. V roce 2008 byly realizovány menší úpravy ve stávajících objektech a jejich technologických vybaveních. Významnější investiční akcí bylo rozšíření chlazení kanceláří a zasedacích místností v objektu ústředí.

Výdaje na pořízení materiálu, které byly mírně nižší než v roce 2007, sloužily především k pořízení obalového materiálu na bankovky a mince, kancelářských potřeb a k nákupu náhradních dílů a spotřebního materiálu pro výpočetní techniku.

POSKYTOVÁNÍ INFORMACÍ PODLE
ZÁKONA Č.106/1999 SB.

Postup České národní banky při plnění úkolů vyplývajících ze zákona č.106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“), zejména postup při přijímání a vyřizování žádostí o poskytování informací podle zákona, je upraven Pokyny České národní banky č. 55 ze dne 13. prosince 2002 o komunikaci České národní banky, ve znění změny č. 5 ze dne 1. ledna 2009.

Česká národní banka poskytuje informace podle zákona žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním.

A) Informace poskytnuté v roce 2008 na základě žádosti:

1. Počet podaných žádostí o informace podle zákona:
Devatenáct.
2. Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti:
Jedno.
3. Počet podaných odvolání proti rozhodnutí:
Žádné.
4. Opis podstatných částí každého rozsudku soudu ve věci přezkoumání zákonosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace a přehled všech výdajů, které povinný subjekt vynaložil v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona, a to včetně nákladů na své vlastní zaměstnance a nákladů na právní zastoupení:
Žádný.
5. Výčet poskytnutých výhradních licencí, včetně odůvodnění nezbytnosti poskytnutí výhradní licence:
Žádná.
6. Počet stížností podaných podle § 16a, důvody jejich podání a stručný popis způsobu jejich vyřízení:
Žádná.
7. Další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona:
Většina písemných, e-mailových nebo telefonických žádostí o informace v roce 2008 se týkala informací, jejichž poskytnutí bylo nad rámec stávající právní úpravy zákona. V roce 2008 zodpověděla Česká národní banka celkem 577 písemných a 2 648 e-mailových dotazů veřejnosti.

B) Informace poskytované zveřejněním:

Česká národní banka zveřejňuje a průběžně aktualizuje informace způsobem umožňujícím dálkový přístup. Informace zveřejněné ve smyslu § 5 odst. 1 a 2 zákona jsou umístěny na informačních tabulích v sídle ústředí a poboček ČNB na místech přístupných veřejnosti a jsou dostupné též na webových stránkách ČNB <http://www.cnb.cz>. Řada dalších informací vztahujících se k činnosti a působnosti ČNB je též zveřejněna na portálu státní správy.

vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

kontakt:
SAMOSTATNÝ ODBOR KOMUNIKACE
Tel.: 22441 3494
Fax: 22441 2179

<http://www.cnb.cz>

sazba, tisk:
JEROME s. r. o.